Diarienummer
FK 2025/028826

Bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar

En vägledning är i första hand ett stöd för Försäkringskassans medarbetare vid ärendehandläggning och utbildning. Den innehåller en samlad information om vad som gäller på det aktuella området, uppdelat på tillämpnings- och metodstödsavsnitt.

En vägledning kan innehålla beskrivningar av

- författningsbestämmelser
- allmänna råd
- förarbeten
- rättspraxis
- JO:s beslut.

En vägledning kan även innehålla beskrivningar av hur man ska handlägga ärenden på det aktuella området och vilka metoder som då ska användas.

Vägledningarna uppdateras fortlöpande. Ändringar arbetas in i den digitala versionen, som finns på forsakringskassan.se. Sök på ”vägledningar”.

Du som arbetar på Försäkringskassan hittar dem också på Fia.

Upplysningar: Försäkringskassan
Avdelningen för Barn och familj

Beslutad 2025-12-17

Innehåll

Förkortningar **8**

Sammanfattning **9**

Läsanvisningar **11**

1 Inledning **12**
1.1 Bostadsbidragets historia 12
1.1.1 Administration 14
1.2 Hushåll som kan få bostadsbidrag 14
1.3 Ansökan om bostadsbidrag 14
1.4 Förmånstiden för bostadsbidrag 15
1.5 Bosatt och folkbokförd 15
1.6 Bidragsgrundande inkomst 15
1.7 Beräkning av bidraget 15
1.7.1 Preliminärt och slutligt bidrag 16
1.7.2 Skattefritt 16
1.8 Återbetalningsskyldighet 16
1.9 Anmälningsskyldighet 16
1.10 Beslut kan ändras eller omprövas 16
1.11 Begreppen funktionsnedsättning och funktionshinder 17
1.12 Barnkonventionen 17
1.13 Brexit och socialförsäkringen 17

2 Försäkrad och gällande skydd **19**

3 Ansökan om bidrag **20**
3.1 Ansökan om bostadsbidrag 20
3.1.1 Pappersblankett 20
3.1.2 Digital ansökan 20
3.2 Makar ska ansöka gemensamt 20
3.3 Hemmavarande och växelvis boende barn över 18 år ska intyga uppgifter 20
3.4 Nödvändiga uppgifter i ansökan 21
3.4.1 Uppgifter för beräkning av bostadskostnad 21
3.4.2 Den som ansöker om bostadsbidrag lämnar själv uppgifter om inkomsten 21
3.5 Hantering av ansökan 22
3.5.1 Avvisning eller avslag 22
3.5.2 Metodstöd – hantering av en ansökan som är ofullständig 23

4 Vilka personer räknas med i hushållet? **24**
4.1 Makar, registrerade partner och sambor 24
4.1.1 Bedömning av makars ansökan och boende 25
4.1.2 Bedömning av makars ansökan och boende vid polygama äktenskap 29
4.1.3 Båda ska uppfylla kraven på att vara försäkrade och ha rätt till ersättning 30
4.1.4 Bedömning av sambors ansökan och boende 30
4.2 Barnfamiljer 33
4.2.1 Vem räknas som barn? 34
4.2.2 Vårdnad om barn 34
4.2.3 Bortfört barn 35
4.2.4 Hemmavarande barn 36

4.2.5 Rätt till bostadsbidrag för ett familjehem 39
4.2.6 Hushåll med barn som bor växelvis 40
4.2.7 Metodstöd – Utreda barns boende 41
4.2.8 Barn som tidvis bor i hushållet 41
4.2.9 Den sökande kan ha rätt till särskilt bidrag eller umgängesbidrag även om bidrag till bostadskostnaden inte beviljas 43
4.2.10 Förälder kan också ha rätt till bostadsbidrag när barnet bor i familjehem, stödboende eller hem för vård och boende (HVB) 43
4.2.11 Om ett barn som bor hemma gifter sig 44
4.3 Ungdomar utan barn 44
4.3.1 Syftet med bidraget till ungdomar utan barn 45

5 Boendet och bostadskostnaden 46
5.1 Allmänt om bidrag till bostadskostnad 46
5.1.1 Egen bostad 46
5.1.2 Barn bor i en bostad med växelvis boende föräldrar 47
5.1.3 Flera hushåll i samma bostad 47
5.1.4 Rätt till bidrag när hyra eller avgift inte betalas 47
5.1.5 Inneboende 47
5.1.6 Andrahandsbostad 48
5.1.7 Folkbokföring 49
5.1.8 När anses den försäkrade inte bo i bostaden? 50
5.1.9 Skyddat boende 51
5.2 Bostadsyta 51
5.2.1 Högsta respektive lägsta bidragsgrundande bostadsyta 51
5.2.2 Hushållsmedlem med funktionsnedsättning 52
5.3 Garantinivå för bostadskostnad för barnfamiljer 52
5.4 Bostadskostnadsgränser 53
5.4.1 Funktionsnedsättning kan ge rätt till högre bidrag 53
5.5 Hyrd bostad 53
5.5.1 Hyresvärd kan bli tvungen att godta make eller sambo som hyresgäst 53
5.5.2 Evakueringslägenhet 54
5.5.3 Vem kan hyra ut en bostad? 54
5.5.4 Vilka kostnader får räknas med? 54
5.5.5 Vilka kostnader får inte räknas med? 56
5.5.6 Hyresrabatt 56
5.5.7 Tvist med hyresvärd om hyresbeloppets storlek 56
5.5.8 Kooperativ hyresrätt 57
5.6 Bostad med bostadsrätt 57
5.6.1 Årsavgift och räntekostnad 57
5.6.2 Avgifter och kostnad för uppvärmning m.m. 59
5.7 Småhus för en eller två familjer 59
5.7.1 Beräkning av räntekostnad 59
5.7.2 Tomträttsavgäld 60
5.7.3 Kommunal fastighetsavgift 60
5.7.4 Kostnad för uppvärmning och övriga driftskostnader 61
5.7.5 Kulturhus 62
5.7.6 Särskilt om småhus för två familjer 62
5.8 Ägarlägenhet 63
5.9 Småhus på lantbruksenhet inrättat som bostad för en eller två familjer 63
5.9.1 Bostadsfastighet 63

5.9.2 Arrende på lantbruk 63
5.10 Bostad i andelshus och i egen flerfamiljsfastighet 64
5.11 Fri bostad samt övriga boendeformer 64
5.12 Minskning av beräknad bostadskostnad i vissa fall 64
5.12.1 Del av bostaden hyrs ut eller används av eget barn eller av annan 64
5.13 Samordning mellan bostadsbidrag och andra bidrag 66
5.13.1 Samordning bostadsbidrag – bostadstillägg 67
5.13.2 Samordning bostadsbidrag – bostadsersättning 67
5.13.3 Samordning bostadsbidrag – boendetillägg 67
5.13.4 Samordning bostadsbidrag – familjebidrag till rekryter 67
5.13.5 Samordning bostadsbidrag – övriga bidrag 67

6 Bidragsgrundande inkomst 68
6.1 Rimlighetsbedömning av lämnade inkomstuppgifter 68
6.1.1 Om bedömningen visar att inkomstuppgiften inte är rimlig 69
6.1.2 Metodstöd – rimlighetsbedömning av inkomster 69
6.2 Grundläggande regler och principer 70
6.2.1 Vad räknas med i BGI? 70
6.2.2 Hela året räknas 71
6.2.3 Faktisk inkomst 71
6.2.4 Skatterättsliga grunder 71
6.2.5 Fastställd förvärvsinkomst 72
6.2.6 Kontantprincipen 72
6.2.7 Ackumulerad inkomst 72
6.2.8 Skattefria inkomster och förmåner 73
6.2.9 Uppdragstagare 73
6.3 Inkomst av tjänst 73
6.3.1 Inkomst av tjänst som räknas med i BGI 75
6.4 Inkomst av näringsverksamhet 75
6.4.1 Inkomst av näringsverksamhet som räknas med i BGI 76
6.4.2 Deklarationsblanketter 79
6.5 Positiv och negativ räntefördelning 79
6.5.1 Positiv räntefördelning 79
6.5.2 Negativ räntefördelning 79
6.6 Inkomst av kapital 80
6.6.1 Inkomst av kapital som räknas med i BGI 81
6.6.2 Barns inkomster av kapital som räknas med i BGI 82
6.6.3 Deklarationsblanketter 82
6.7 Utlandsinkomster 83
6.7.1 Utlandsinkomster som räknas med i BGI 83
6.7.2 Valutakurs 85
6.8 Studiemedel 85
6.8.1 Studiemedel som ingår i BGI 85
6.9 Stipendier 86
6.10 Etableringsersättning 86
6.11 Förmögenhet 86
6.11.1 Tillgångar och hur de värderas 86
6.11.2 Skulder 87
6.11.3 Förmögenhet som räknas med i BGI 87
6.11.4 Undantag 88
6.12 Barns förmögenhet som räknas med i BGI 89

6.12.1 Undantag vid beräkning av barns förmögenhet 90
6.12.2 Närmare om undantag enligt 97 kap. 9 § SFB 90
6.12.3 Närmare om undantag enligt 97 kap. 10 § 92
6.13 Generalklausulen – när bostadsbidrag inte behövs 93

7 Så beräknas bostadsbidraget 95
7.1 Barnfamiljer 95
7.1.1 Särskilt bidrag för hemmavarande barn 95
7.1.2 Särskilt bidrag för barn som bor växelvis 96
7.1.3 Umgängesbidrag 96
7.1.4 Hushåll med både hemmavarande, växelvis boende och tidvis boende barn 96
7.1.5 Bostadskostnadsgränser för barnfamiljer 97
7.1.6 Hur påverkar inkomsten bidraget? 97
7.1.7 Inkomstgränser 98
7.1.8 Beräkning av bostadsbidrag till barnfamilj 98
7.2 Ungdomar utan barn 100
7.2.1 Bostadskostnadsgränser för ungdomar utan barn 100
7.2.2 Hur påverkar inkomsten bidraget? 100
7.2.3 Beräkning av bidrag till ungdomar utan barn 100
7.3 Omprövning vid ändring av bidrag 101
7.3.1 Anmälningsskyldighet vid ändrade förhållanden under pågående bidrag 101
7.3.2 Rätt till fortsatt bidrag – utredning 102
7.3.3 Hur ska en förändring anmälas? 102
7.3.4 Ändring som påverkar bidraget i liten omfattning 102
7.4 Medvetna fel från den försäkrade 103

8 Beslut om bostadsbidrag 104
8.1 Sökande ska få beslut 104
8.2 Förmånstiden 104
8.2.1 Tidsram för beslutet 106
8.2.2 Beslut om ändrat månadsbelopp 106
8.3 Interimistiska beslut 107
8.4 Avslå en ansökan 107
8.5 Bidragets storlek 107
8.6 Slutligt bostadsbidrag 108
8.7 Avrundning 108
8.8 Utbetalning 108
8.8.1 Sammanträffande av förmåner vid retroaktiv utbetalning 108
8.8.2 Hur påverkas preliminärt bostadsbidrag vid retroaktiv utbetalning av annan förmån? 109

9 Preliminärt och slutligt bidrag 110
9.1 Preliminärt bostadsbidrag 110
9.1.1 Målet är att det preliminära bidraget motsvarar det slutliga 110
9.1.2 Preliminärt bidrag för tolv månader i taget 110
9.1.3 Inkomster under perioden 1 januari–31 december 110
9.1.4 Inkomsten anses lika fördelad på varje månad 111
9.2 Jämkning av preliminärt bidrag 111
9.2.1 Jämkning som medför att ytterligare bidrag inte betalas ut 112
9.3 Rätt till preliminärt bostadsbidrag upphör 113
9.4 Slutligt bostadsbidrag 113
9.4.1 Beräkna och fastställa slutligt bostadsbidrag 114

9.4.2 Överskjutande belopp och ränta 114
9.4.3 Återbetalning och avgift....114
9.5 Förtida återbetalning 115
9.5.1 Eftergift minskar avgiften....115
9.6 Ändrat beslut om slutlig skatt eller studiemedel....115

10 Återbetalningsskyldighet 117
10.1 Felaktig utbetalning 117
10.1.1 Återkrav av bostadsbidrag som har lämnats felaktigt eller med för högt belopp....117
10.1.2 Återkrav av slutligt bostadsbidrag 119
10.2 Återbetalningsskyldighet 119
10.2.1 Solidarisk återbetalningsskyldighet....119
10.2.2 Om den försäkrade har avlidit....119
10.3 Eftergift....120
10.3.1 Anmälningsskyldighet vid eftergift....120
10.3.2 Metodstöd – exempel på när eftergift kan prövas och inte kan prövas 121
10.3.3 Särskilda skäl för eftergift....122
10.4 Hantering av fastställt krav på återbetalning....123
10.4.1 Omfördelning av krav på återbetalning efter avstämning 123
10.5 Kvittning....124

11 Övrigt....126
11.1 Ändring, omprövning och överklagande....126
11.1.1 Preskription 126
11.1.2 Utmätning och överlåtelse....126

Källförteckning....127

Förkortningar

Förkortning	Förklaring
AGS	Avtalsgruppsjukförsäkring
BGI	Bidragsgrundande inkomst
BoF	Bostadsbidragsförordningen (1993:739)
BoL	Lagen (1993:737) om bostadsbidrag
EEG	Europeiska ekonomiska gemenskapen
EES	Europeiska samarbetsområdet
EG	Europeiska gemenskapen
EU	Europeiska Unionen
FB	Föräldrabalken
FL	Förvaltningslagen
FOL	Folkbokföringslagen (1991:481)
FKFS	Försäkringskassans föreskrifter
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
IL	Inkomstskattelagen (1999:1229)
JB	Jordabalken
KRNG	Kammarrätten i Göteborg
KRNJ	Kammarrätten i Jönköping
KRNS	Kammarrätten i Stockholm
KRNSU	Kammarrätten i Sundsvall
LSS	Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade
NJA	Nytt juridiskt arkiv
Prop.	Proposition
RAR	Riksförsäkringsverkets Allmänna Råd
RFFS	Riksförsäkringsverkets författningssamling
RFV	Riksförsäkringsverket
SFB	Socialförsäkringsbalken
SFBP	Lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken
SINK	Lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta
SOU	Statens offentliga utredningar

Sammanfattning

Denna vägledning är tänkt att vara ett stöd i det dagliga arbetet på Försäkringskassan och att bidra till att bestämmelserna i socialförsäkringsbalken (SFB) om bostadsbidrag tillämpas på ett riktigt sätt.

Vägledningen beskriver:

- hur en ansökan om bostadsbidrag görs
- vem som kan få bostadsbidrag
- hur preliminärt bostadsbidrag beräknas
- hur slutligt bostadsbidrag fastställs
- beslut om bostadsbidrag
- utbetalning av bostadsbidrag
- återbetalningsskyldighet

Bestämmelserna om bostadsbidrag finns i kap. 93–98 i avdelning G, Bostadsstöd, SFB. Utöver de bestämmelserna regleras vissa frågor i bostadsbidragsförordningen (BoF 1993:739), Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1993:7) om bostadsbidrag, Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1996:12) om inkomstprövning och avstämning vid beslut om bostadsbidrag, Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1998:9) om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadsbidrag och familjebidrag i form av bostadsbidrag samt Försäkringskassans föreskrifter (FKFS) om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad.

Vid beräkning av bostadskostnad tillämpas också schablonbeloppen i Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS) om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad.

Bestämmelserna i SFB beslutas av riksdagen, bostadsbidragsförordningen beslutas av regeringen och föreskrifterna beslutas av Försäkringskassan respektive Pensionsmyndigheten. Alla dessa bestämmelser är tvingande, dvs. de måste följas vid beslut. Det gäller även för domstolarna.

Försäkringskassan beslutar också om allmänna råd (RAR) och om rättsliga ställningstaganden (RS) för att tillämpningen ska bli så enhetlig som möjligt. För bostadsbidrag finns Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2001:8) om bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar.

Barnfamiljer och ungdomar som har fyllt 18 men inte 29 år, kan få bostadsbidrag. Bidragets storlek beror bland annat på

- hur många personer som bor i hushållet
- bostadskostnad och bostadsyta
- hushållets inkomst och förmögenhet.

Bidraget består av fyra delar, ett bidrag till bostadskostnader, ett särskilt bidrag för hemmavarande barn, ett särskilt bidrag för barn som bor växelvis och ett umgängesbidrag till den som tidvis har barn boende i hushållet.

Barnfamiljer med hemmavarande barn kan få bidrag till bostadskostnader och det särskilda bidraget för hemmavarande barn. Barnfamiljer med barn som bor växelvis hos båda sina föräldrar kan få bidrag till bostadskostnader och det särskilda bidraget för barn som bor växelvis. Barnfamiljer med tidvis boende barn kan få bidrag till bostadskostnader och umgängesbidrag.

Ungdomar utan barn som fyllt 18 men inte 29 år kan få bidrag till bostadskostnader.

Den som ansöker om bostadsbidrag måste i de flesta fall bo och vara folkbokförd i Sverige för att kunna komma ifråga för bidraget. I regel ska föräldern eller ungdomen också vara folkbokförd i den bostad som hen söker bidrag för.

Bostadsbidraget beviljas som ett preliminärt bidrag, tidigast från och med den månad ansökan kommer in till Försäkringskassan och som längst för tolv månader. Det preliminära bidraget beräknas med hjälp av inkomstuppgifter för tiden 1 januari–31 december som föräldern eller ungdomen lämnar. Inkomsterna anses jämnt fördelade på årets tolv månader, vilket får till följd att bostadsbidraget per månad beräknas på en tolftedel av årsinkomsten.

Det slutliga bostadsbidraget bestäms i efterhand när beslut om slutlig skatt har fattats. Om för lågt preliminärt bidrag har betalats ut, betalar Försäkringskassan ut ytterligare bidrag. Om för högt preliminärt bidrag har betalats ut kräver Försäkringskassan tillbaka pengar. Såväl utbetalning som återkrav förutsätter att skillnaden mellan det slutliga och preliminära bidraget är 1 200 kronor eller mer.

Läsanvisningar

Denna vägledning ska vara ett stöd för Försäkringskassans medarbetare i handläggningen och vid utbildning.

Vägledningen redovisar och förklarar lagar och andra bestämmelser. Den redogör för de delar av lagens förarbeten som är särskilt viktiga för att förstå hur lagen ska tillämpas. Den redogör också för rättspraxis och för Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden.

Vägledningen innehåller också en beskrivning av hur man ska handlägga ärenden och vilka metoder som då ska användas för att åstadkomma både effektivitet och kvalitet i handläggningen. Rubriken till sådana kapitel eller avsnitt inleds med ordet Metodstöd.

Hänvisningar

I vägledningen finns hänvisningar till lagar, förordningar och föreskrifter. Det finns också hänvisningar till allmänna råd, Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden, interna styrdokument, förarbeten, rättsfall, JO-beslut och andra vägledningar. Dessa hänvisningar finns antingen i löpande text eller inom parentes i direkt anslutning till den mening eller det stycke den avser.

Sist i vägledningen finns en källförteckning som redovisar de lagar, förordningar, domar med mera som nämns i vägledningen.

Exempel

Vägledningen innehåller också exempel. De är komplement till beskrivningarna och åskådliggör framför allt hur en ersättning ska beräknas.

Historikbilaga

Denna vägledning har reviderats. I historikbilagan finns en kortfattad beskrivning av de sakliga ändringar som gjorts i respektive version av vägledningen. Genom att läsa historikinformationen får du en överblick över de viktigaste nyheterna i den här versionen.

Att hitta rätt i vägledningen

I vägledningen finns en innehållsförteckning. Den är placerad först och ger en översiktsbild av vägledningens kapitel och avsnitt. Med hjälp av fliken ”Bokmärken” i vänsterkanten kan du navigera mellan avsnitten. Det finns också en sökfunktion för att hitta enstaka ord och begrepp.

1 Inledning

I detta inledande kapitel ges en kortfattad beskrivning av bostadsbidragets historia och konstruktion. De allmänna villkoren för bidraget beskrivs också.

1.1 Bostadsbidragets historia

Bostadsbidrag har funnits sedan mitten av 1930-talet. Men målen för den sociala bostads- och familjepolitiken har skiftat över tiden.

Till en början betonades det bostadspolitiska målet. Bostadsbidraget syftade då till att stimulera ökad bostadskonsumtion. Under efterkrigstiden tillkom nya mål, medan gamla tonades ned. Exempelvis fick bostadsbidragets familjepolitiska syfte större betydelse. Bostadsbidragen sågs i dessa sammanhang som ett stöd som allmänt skulle stärka hushållens konsumtionsförmåga.

Ett långsiktigt bostadspolitiskt program, som syftade till högre bostadsstandard och minskad trångboddhet, behövde därför kombineras med ett ekonomiskt stöd till flerbarnsfamiljernas bostadsförsörjning. Ett individuellt bostadsstöd till barnrika familjer, familjebidrag, infördes. Familjebidraget utgick i kombination med finansieringsstöd till de fastigheter där bidragstagarna bodde. Bidragen, som innebar en hyresreducering, utgick till familjer med minst tre barn. Vissa minimikrav ställdes på bostadsutrymme och bostadsstandard; bostaden skulle omfatta minst två rum och kök och vara ”fullvärdigt utrustad”. Familjen skulle vara mindre bemedlad, men någon bestämd inkomstgräns gällde inte. Frågan om bidrag bedömdes från fall till fall. Vid bedömningen av den enskilda familjens bidragsbehov tog man hänsyn till familjens ekonomi och behov av bostad.

I anslutning till den allmänna översyn av bostadspolitiken, som gjordes av 1946 och 1947 års riksdagar, omprövades även familjebidragen. Ett familjebostadsbidrag infördes som syftade till att stärka de ekonomiskt svaga hushållens möjligheter att konkurrera med andra hushåll om de goda lägenheter som fanns tillgängliga. Stödet gjordes därför inte bara beroende av hushållets storlek, utan det blev också mer inkomstanknutet. Den produktionspolitiskt motiverade begränsningen till enbart nyproducerade lägenheter avvecklades. Stödet utvecklades emellertid inte till ett allmänt inkomstprövat hyresstöd; avgörande vikt fästes vid stödets bostadspolitiska mål. Det ställdes klart definierade villkor om utrustningsstandard och utrymmesstandard. Man eftersträvade en höjd bostadsstandard.

Intresset kom under 1960-talets senare del att riktas mot barnfamiljernas allmänna ekonomiska situation. Möjligheterna att sammanföra barnbidrag och bostadsbidrag till ett gemensamt inkomstprövat konsumtionsstöd övervägdes av den familjepolitiska kommittén. Förslaget genomfördes aldrig, men de tankegångar, som kommittén presenterade i sitt betänkande 1967, bidrog till att den komponent i bostadsbidraget som är helt oberoende av bostadskostnaden infördes år 1969. Bostadsbidraget kompletterades med ett allmänt konsumtionsstöd, det s.k. grundbeloppet, som utgick till barnfamiljer oberoende av bostadskostnaden.

Familjebostadsbidragen ersattes 1969 av ett system med bostadstillägg för barnfamiljer. Syftet med bostadstillägget var att ge ett förstärkt stöd till barnfamiljer med låga inkomster. Bidragen bestod av två delar, dels en statlig del (statligt bostadstillägg), dels en kommunal del (kommunalt bostadstillägg). Det statliga tillägget bestod dels av ett grundbelopp som utgick utan bostadsvillkor, dels av ett belopp som var knutet till bostaden. Den statliga delen kom att utvecklas till ett stöd som utgick per barn. För kommunalt tillägg krävdes att bostadskostnaden uppgick till ett visst minimibelopp.

År 1972 genomfördes betydande förändringar av bostadstilläggen. Kraven på bostadens utrustning och storlek slopades. Motivet för detta var att 90 procent av flerbarnsfamiljerna redan hade högsta utgående tillägg. Det statliga tillägget höjdes och gjordes om till ett enhetligt belopp. Det kommunala tillägget fördubblades och de övre hyresgränserna höjdes. Bostadstillägget byggdes ut under de följande åren och kom fr.o.m. 1974 att även omfatta hushåll utan barn.

År 1977 ändrades beteckningen bostadstillägg till bostadsbidrag. Den statliga, barnrelaterade delen utgick med oförändrat belopp medan den statskommunala och bostadsanknutna delen höjdes till 80 procent av bostadskostnaden mellan en nedre gräns och en övre gräns som anpassades till bostadsbehovet för olika stora hushåll.

Mellan 1977 och 1984 höjdes bidragsbelopp och inkomst- och bostadskostnadsgränser ytterligare. Förändringarna skedde helt inom det befintliga systemet, men genom de kraftiga höjningar som gjordes av den barnanknutna delen av bidraget, förstärktes bidragssystemets familjepolitiska inriktning.

Under 1990-talet har utvecklingen att ge bostadsbidragen ökad karaktär av familjepolitiskt stöd stärkts. Liksom barnbidragen var bostadsbidragen ett av de instrument som användes för att öka omfördelningsgraden i 1991 års skattereform. Den reformering av inkomstskattesystemet som genomfördes påverkade bostadskostnaderna. För att motverka negativa fördelningspolitiska effekter beslöts att resurser skulle satsas på att bygga ut bostadsbidragssystemet. Genom att både den nedre och den övre gränsen för den del av bostadskostnaden som ligger till grund för bidraget höjdes skedde en förskjutning till att ersätta toppen av bostadskostnaden. Denna del av bidraget stärktes mest för hushåll med tre eller fyra barn, men även mer barnrika hushåll fick en betydande förstärkning. Den allmänt konsumtionsstödjande delen förstärktes också kraftigt. En ny lagstiftning om bostadsbidrag trädde i kraft 1996. De ändrade bestämmelserna innebar i första hand ett nytt inkomstprövningssystem. Däremot gjordes inga nämnvärda ändringar eller förskjutningar vad gäller målen för bostadsbidragen. Regeringen uttalade i proposition 1995/96:186 att bostadsbidraget har såväl bostadspolitiska som familjepolitiska syften.

Allt detta framgår av SOU 2001:24 *Bostadsbidrag till barnfamiljer.*

Den 1 mars 2018 utökades bostadsbidraget med en ny del – särskilt bidrag för barn som bor växelvis. Allt fler barn till särlevande föräldrar bor växelvis, det vill säga ungefär lika mycket hos respektive förälder, men bestämmelserna om bostadsbidrag tog tidigare inte hänsyn till detta. I stället fick den förälder som hade barnet folkbokfört hos sig mer bostadsbidrag än den andra föräldern. Regeringen ville därför anpassa bostadsbidraget till särlevande föräldrars faktiska ekonomiska situation och ansvar.

Bostadsbidraget ingår i politikområde *Ekonomisk trygghet för familjer och barn* och målet för familjepolitiken är att: ”Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer samt minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn. Den ekonomiska familjepolitiken ska även bidra till ett jämställt föräldraskap.” (Budgetpropositionen för 2018, utgiftsområde 12 s. 13).

Den 1 juli 2020 började ett tilläggsbidrag betalas ut till alla barnfamiljer med bostadsbidrag. Även de som haft rätt till särskilt bidrag eller umgängesbidrag enligt 96 kap. 3 och 4–9 §§ SFB fick rätt till tilläggsbidraget (96 kap. 3 a § SFB). Tilläggsbidraget räknades som en familjeförmån enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april om samordning av de sociala trygghetssystemen (EU-förordning 883/2004). Först betalades tillägget ut månadsvis utan ansökan med ett belopp som motsvarade 25 procent av det preliminära bostadsbidrag som familjen fick för samma månad. Juli 2023 höjdes beloppet till motsvarade 40 procent av det preliminära bostadsbidraget.

Den 1 januari 2025 återgick tilläggsbidraget till en nivå om 25 procent av det preliminära bostadsbidraget. Det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer avskaffades den 30 juni 2025.

Tilläggsbidraget infördes först med anledning av den ekonomiska situation som uppstått på grund av coronapandemin, då många hushåll fick eller riskerade att få kraftigt sänkta disponibla inkomster. Från 2022 var bidragets syfte i stället att vara ett stöd till barnfamiljer med låga inkomster så att de skulle klara sina levnadsomkostnader till följd av höjda priser på bland annat el, drivmedel och livsmedel.

Tilläggsbidraget omfattades inte av bestämmelserna om slutligt bostadsbidrag 98 kap. 5–7 §§ SFB. Däremot omfattades det av bestämmelsen om strikt återbetalningsskyldighet i 108 kap. 9 § SFB andra stycket som gäller när bostadsbidrag har lämnats felaktigt.

Lagen (2017:527) om studiestartsstöd upphävdes den 1 januari 2026. Lagen gäller dock fortfarande för studiestartsstöd som avser tid före 1 januari 2026, vilket framgår av övergångsbestämmelserna. För bostadsbidragets del innebär det att om den försäkrades beslut om studiestartsstöd ändras efter det att ett slutligt beslut om bostadsbidrag har fattats, ska ett nytt beslut om slutligt bostadsbidrag fattas om villkoren i 98 kap. 9 § SFB är uppfyllda. Det kan bli aktuellt till och med år 2031.

Studiestartsstödet kan betalas ut retroaktivt av CSN och kan därför ingå vid beräkning av bostadsbidrag även under år 2026.

1.1.1 Administration

Bostadsbidragen handläggs av Försäkringskassan sedan 1994.

1.2 Hushåll som kan få bostadsbidrag

Barnfamiljer kan få bostadsbidrag. Bidraget består av fyra delar:

- bidrag till kostnader för bostaden
- särskilt bidrag för hemmavarande barn
- särskilt bidrag för barn som bor växelvis
- umgängesbidrag till barn som bor tidvis i hushållet.

Storleken på alla delar av bostadsbidraget varierar med antalet barn i familjen (95 kap. 2 § och 97 kap. 18 och 20–23 §§ SFB).

Ungdomar utan barn som har fyllt 18 men inte 29 år kan också få bostadsbidrag vad gäller kostnader för bostaden. Makar eller sambor utan barn i åldern 18–28 år kan få bidrag så länge ingen av dem har fyllt 29 år (96 kap. 10 och 11 §§ SFB).

1.3 Ansökan om bostadsbidrag

Den som vill få bostadsbidrag måste ansöka om det hos Försäkringskassan. Detsamma gäller när en försäkrad vill få ett högre bidrag. Ansökan ska innehålla de uppgifter som behövs i ärendet och ska vara egenhändigt undertecknad. Uppgifter om faktiska förhållanden lämnas på heder och samvete (110 kap. 4 § SFB).

Ansökan görs på blankett som Försäkringskassan har fastställt (4 § RFFS 1993:7).

1.4 Förmånstiden för bostadsbidrag

Bostadsbidrag lämnas från och med månaden efter den då rätten till bidrag har uppkommit. Om rätt till bidrag uppkommer den första dagen i en månad ska bidraget beviljas från och med samma månad.

Bostadsbidrag lämnas till och med den månad rätten till bidrag har ändrats eller upphört. Om rätt till bidrag upphör den första dagen i en månad ska det upphöra från och med samma månad.

Bidrag lämnas som längst för tolv månader.

Detta framgår av 96 kap. 12–14 §§ SFB.

1.5 Bosatt och folkbokförd

Den som ansöker om bostadsbidrag måste bo och vara folkbokförd i Sverige. Bostadsbidrag beviljas endast för kostnader för en bostad där den försäkrade är bosatt och folkbokförd. Bostadsbidrag kan alltså bara beviljas för *en* bostad. (5 kap. 9 § och 96 kap. 2 § SFB)

Om det finns särskilda skäl kan man göra undantag från kravet på folkbokföring. (96 kap. 2 § SFB).

Vid tillämpning av 4 och 5 kap. SFB och internationella regelverk som EU-förordningar gäller inte heller alltid kravet på bosättning och folkbokföring. Läs mer i vägledning (2017:01) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal.*

Den som bor i en egen bostad, det vill säga äger eller innehar den med hyres- eller bostadsrätt, kan få bidrag till bostadskostnader (96 kap. 2 § SFB).

Den som hyr ett eller flera rum i någon annans bostad kan inte få bidrag till sina bostadskostnader. Detta gäller om den som äger eller hyr bostaden själv också bor permanent eller tidvis i bostaden (5 § RFFS 1998:9). Däremot kan den som bor inneboende med barn ha rätt till de särskilda bidragen för hemmavarande barn och barn som bor växelvis.

Bidraget upphör när den som fått bidraget inte längre bor i sin bostad (prop. 1992/93:174, s. 62).

1.6 Bidragsgrundande inkomst

Den bidragsgrundande inkomsten (BGI) beräknas till stor del enligt skatterättsliga regler. Den består av inkomst av tjänst, inkomst av näringsverksamhet, inkomst av kapital, vissa skattefria inkomster eller inkomster som skatteberäknas på särskilt sätt samt 15 procent av hushållets förmögenhet över 100 000 kronor.

Inkomsten anses vara lika fördelad på varje månad i kalenderåret (97 kap. 3 § SFB). Beräkningen av bidraget för en viss månad är med andra ord inte kopplad till inkomsten under den månaden utan till en tolftedel av den sammanlagda inkomsten under kalenderåret.

Det är inkomster före skatteavdrag som ligger till grund för beräkningen.

1.7 Beräkning av bidraget

Dessa delar av bostadsbidraget är inkomstprövade:

- bidraget till bostadskostnader

- det särskilda bidraget för hemmavarande barn
- det särskilda bidraget för barn som bor växelvis
- umgängesbidraget till barn som bor tidvis i hushållet.

Om BGI överstiger ett visst belopp minskas bidraget. För makar och sambor med barn gäller individuella inkomstgränser. Inkomstgränserna för barnfamiljer höjdes den 1 mars 2018 och kommer enligt övergångsbestämmelser att fortsätta höjas år för år fram till och med 2021 (se vidare 7.1.6). Bidraget minskas med 20 procent av den del av inkomsterna som överstiger dessa belopp (97 kap. 15 § SFB).

För ensamstående ungdomar utan barn minskas bidraget om kalenderårets inkomst överstiger 41 000 kronor och för makar och sambor om den gemensamma inkomsten överstiger 58 000 kronor. Bidraget minskas med en tredjedel av den del av inkomsten som överstiger dessa belopp (97 kap. 24 § SFB).

1.7.1 Preliminärt och slutligt bidrag

Bostadsbidraget betalas ut löpande som ett preliminärt bidrag. Slutligt bostadsbidrag bestäms i efterhand när beslut om slutlig skatt har fattats (98 kap. 2 och 5 §§ SFB).

Om det slutliga bidraget bestäms till ett högre belopp än vad som betalats ut i preliminärt bidrag, kan det bli fråga om att Försäkringskassan ska betala ut ytterligare bidrag. Om det slutliga bidraget i stället bestäms till ett lägre belopp än vad som har betalats ut i preliminärt bidrag, kan den försäkrade bli skyldig att betala tillbaka vad som har betalats ut för mycket.

Ytterligare bidrag betalas bara ut när skillnaden mellan slutligt och preliminärt utbetalt bidrag är 1 200 kronor eller mer. Krav på återbetalning till Försäkringskassan blir bara aktuellt när skillnaden mellan slutligt och preliminärt utbetalt bidrag är 1 200 kronor eller mer (98 kap. 6 § SFB).

1.7.2 Skattefritt

Bostadsbidraget är skattefritt (8 kap. 10 § inkomstskattelagen [IL]).

1.8 Återbetalningsskyldighet

Den som får eller har fått bostadsbidrag blir återbetalningsskyldig i två situationer. Dels om bidrag av någon anledning har betalats ut felaktigt eller med för högt belopp. Dels om det i samband med beslut om slutligt bostadsbidrag visar sig att det preliminära bidraget varit högre än vad det slutliga bidraget beräknats till (108 kap. 9 § och 98 kap. 6 § SFB).

Om det finns särskilda skäl kan för mycket utbetalt bidrag efterges helt eller delvis. Huvudregeln är att den försäkrade måste ha fullgjort sin anmälningsskyldighet om ändrade förhållanden. Den ekonomiska förmågan att kunna betala tillbaka bidraget ska särskilt beaktas (108 kap. 11–14 §§ SFB).

1.9 Anmälningsskyldighet

Den som ansöker om, får eller har fått preliminärt bostadsbidrag är skyldig att så snart som möjligt och senast fjorton dagar efter det att hen fick kännedom om förändringen, anmäla ändringar i inkomst och andra förhållanden (110 kap. 46 och 47 §§ SFB).

1.10 Beslut kan ändras eller omprövas

Bestämmelserna i 113 kap. SFB om omprövning, ändring och överklagande av beslut gäller också ärenden om bostadsbidrag. Läs mer i vägledning (2001:07) *Omprövning*

och överklagande av Försäkringskassans beslut och vägledning (2018:01) *Rättelse och ändring av beslut.*

1.11 Begreppen funktionsnedsättning och funktionshinder

Försäkringskassan använder begreppet funktionsnedsättning för att beskriva en persons nedsättning av funktionsförmågan. En funktionsnedsättning finns hos individen, till exempel hos den som är förlamad i benen. Funktionshinder i sin tur beskriver den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till sin omgivning. I 97 kap. 18 och 20 §§ SFB används begreppet funktionshindrad, men det som egentligen menas är begreppet person med funktionsnedsättning.

Personer med funktionsnedsättning kan ha rätt till högre bidrag. Se avsnitten 5.2.2 och 5.4.1.

Det finns inte någon definition av funktionsnedsättning i 97 kap. SFB eller i RFFS 1993:7. Innebörden av funktionsnedsättning beskrivs i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, (LSS) och i prop. 1992/93:174 s. 63 och 64. De personer som tillhör personkretsen enligt LSS ska anses ha en funktionsnedsättning även när det gäller de situationer som regleras i 97 kap. och RFFS 1993:7. Se mer om personkretsen enligt LSS i vägledningen (2003:6) *Assistansersättning*. Det är viktigt att komma ihåg att även personer som inte omfattas av LSS kan bedömas ha en funktionsnedsättning i den mening som avses i 97 kap. SFB.

1.12 Barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) är lag i Sverige sedan 2020. Många av Försäkringskassans förmåner rör barn, och vår handläggning kan påverka barns situation på olika sätt. Därför ska vi följa barnkonventionen i all vår handläggning. Konkret betyder det att vi alltid ska beakta barnets bästa när vi fattar beslut eller vidtar åtgärder som rör ett barn. På så sätt säkerställer vi barnets rättigheter och har ett barnrättsperspektiv. Bedömningen av vad som är barnets bästa ska göras som en del av vår ordinarie handläggning, precis som vi hanterar förmånsspecifika regler, utredningsmetodik, kommunikation och bemötande. Hur och i vilken utsträckning barnets bästa ska beaktas måste vägas mot andra regler och intressen inom Försäkringskassans verksamhet.

Läs mer

- i riktlinje (2016:02) om *Anmälan till socialnämnden vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa och polisanmälan vid misstanke om brott*
- om barn och barnrättsperspektivet i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*
- om barnets bästa på Barnombudsmannens hemsida
- om barns rättigheter på Försäkringskassans intranät.

1.13 Brexit och socialförsäkringen

I samband med att Storbritanninen (hädanefter kallat Förenade kungariket) lämnade EU, enades EU och Förenade kungariket om ett avtal (Handels- och samarbetsavtalet mellan EU och Förenade kungariket). Avtalet reglerar bland annat samordning av socialförsäkringen och ska tillämpas på situationer som inträffar från och med den 1 januari 2021. Omständigheter som gällde före den 1 januari 2021 kan beaktas vid tillämpningen av avtalet. Avtalet medför att det kommer att finnas olika regelverk som reglerar socialförsäkringen när en person rör sig mellan Sverige och Förenade

kungariket för bosättning, arbete eller studier. Vilket regelverk som ska användas beror på vid vilken tidpunkt personen flyttade mellan länderna.

Utträdesavtalet mellan EU och Förenade kungariket

Det finns också ett utträdesavtal mellan EU och Förenade kungariket som reglerar socialförsäkringen för personer som flyttade mellan Sverige och Förenade kungariket för bosättning, arbete eller studier före den 1 januari 2021. Utträdesavtalet innebär att många delar av socialförsäkringen förblir oförändrade för dessa personer, även från och med den 1 januari 2021.

Brittiska medborgare som bor i Sverige

Medborgare i Förenade kungariket och deras familjemedlemmar som hade uppehållsrätt i Sverige den 31 december 2020 vistades lagligen i Sverige även efter den 1 januari 2021. Den som är brittisk medborgare och inte redan har ett uppehållstillstånd i Sverige, behövde ha ansökt om uppehållsstatus senast den 31 december 2021. Från och med den 1 januari 2022 måste personen istället ha ett uppehållstillstånd om denne inte ansökt om uppehållsstatus under år 2021.

I vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal* finns en beskrivning av de generella bestämmelserna och principerna som gäller när en person rör sig inom EU och Förenade kungariket. Vägledningen innehåller också beskrivningar av hur utträdesavtalet gentemot Förenade kungariket ska tillämpas.

2 Försäkrad och gällande skydd

För att en person ska ha rätt till bostadsbidrag krävs att hen

- är försäkrad i Sverige (4 kap. 3 § första stycket SFB)
- uppfyller övriga relevanta villkor i socialförsäkringsskyddet (4 kap. 3 § andra stycket SFB)
- uppfyller de särskilda förmånsvillkoren (4 kap 4 § SFB).

Bostadsbidrag är en bosättningsbaserad förmån. Därför är huvudregeln att den sökande måste vara bosatt i Sverige för att anses vara försäkrad för bostadsbidrag (jfr 5 kap. SFB).

Men det räcker inte med att den sökande är försäkrad i Sverige, hen måste också uppfylla övriga relevanta villkor i socialförsäkringsskyddet (jfr 4 kap. 3 § andra stycket SFB). Till exempel måste den som behöver uppehållstillstånd i Sverige ha ett sådant. Det finns också särskilda bestämmelser vid utlandsvistelse. Därutöver behöver de särskilda förmånsvillkoren för rätten till bostadsbidrag vara uppfyllda (4 kap. 4 § SFB).

Ibland måste Försäkringskassan också ta hänsyn till olika internationella regelverk, exempelvis EU:s förordningar, avtal om social trygghet samt andra avtal som Sverige har ingått med andra länder. Det kan bli aktuellt när det rör sig om en gränsöverskridande situation, det vill säga när minst två länder är inblandade. Det kan innebära att bestämmelserna i SFB ibland inte kan upprätthållas i en viss situation.

Bostadsbidrag, förutom den del som avser bidrag för bostadskostnader, ingår i förordning 883/2004 sakområde.

Bostadsbidrag ingår inte i något avtal som Sverige har ingått med andra länder.

Läs mer
Du kan läsa mer om försäkrad och gällande skydd i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal.*

3 Ansökan om bidrag

I detta kapitel beskrivs

- ansökan om bostadsbidrag
- nödvändiga uppgifter i ansökan
- hur ansökan ska hanteras.

3.1 Ansökan om bostadsbidrag

Den som ansöker om bostadsbidrag ska lämna en skriftlig ansökan till Försäkringskassan. Ansökan ska innehålla de uppgifter som behövs för att bedöma personens rätt till bidrag. Uppgifter om faktiska förhållanden ska lämnas på heder och samvete (110 kap. 4 § SFB).

En ansökan om bostadsbidrag kan göras på Försäkringskassans pappersblankett eller via en e-tjänst på forsakringskassan.se. Den digitala ansökan kan undertecknas av en eller två sökande samt barn över 18 år.

Observera att den som är under 18 år inte kan underteckna ansökan själv eftersom hen saknar rättshandlingsförmåga för detta. Det innebär att vårdnadshavare måste skriva under med sitt eget namn, för barnets räkning. Detta gäller även vid gemensam ansökan där den ena sökande är under 18 år. Läs mer i avsnitt 4.3.

3.1.1 Pappersblankett

När ansökan om bostadsbidrag görs på pappersblankett, ska den göras på en blankett som Försäkringskassan har fastställt (4 § RFFS 1993:7). Det finns även en fastställd blankett för ändring av bostadsbidrag samt två bilagor för uppgifter om inkomst av näringsverksamhet och för uppgifter om fler barn.

3.1.2 Digital ansökan

Den digitala ansökan innehåller samma frågor som pappersblanketten. Frågorna i iden digitala ansökan måste besvaras och signeras med e-legitimation innan den skickas in.

3.2 Makar ska ansöka gemensamt

Makar ska gemensamt ansöka om bostadsbidrag för sin gemensamma bostad och båda ska underteckna ansökan (95 kap. 8 § och 110 kap. 4 § SFB).

Det är tillräckligt att den ena maken undertecknar en gemensam ansökan om det finns särskilda skäl för det (95 kap. 8 § SFB). Vad som avses med särskilda skäl i detta sammanhang har inte beskrivits närmare i förarbetena. Försäkringskassan har därför utfärdat ett allmänt råd till 95 kap. 8 § SFB (RAR 2001:8).

Särskilda skäl kan vara fysisk och psykisk sjukdom, psykisk utvecklingsstörning och andra jämförliga tillstånd som försvårar eller gör det omöjligt att underteckna ansökan. Det kan också inträffa att en av makarna vistas på okänd ort.

3.3 Hemmavarande och växelvis boende barn över 18 år ska intyga uppgifter

Hemmavarande och växelvis boende barn över 18 år som varaktigt bor med sin tidigare vårdnadshavare, ska själva intyga uppgifter på ansökan som rör deras inkomst av kapital, förmögenhet och skolgång (110 kap. 5 § fjärde stycket och 96 kap. 4 § och 5a § SFB).

Det är tillräckligt att enbart föräldern undertecknar ansökan om det finns särskilda skäl för det. Som sådana särskilda skäl räknas sjukdom eller annan anledning som gör att barnet inte kan intyga uppgifterna (prop. 1992/93:174, s. 65). Om uppgifterna om inkomst av kapital, förmögenhet eller skolgång för barn över 18 år behöver kompletteras, är det barnet som ska komplettera uppgifterna. Föräldern eller i förekommande fall föräldrarna ska sedan få ta del av de uppgifter som barnet lämnat, eftersom bostadsbidraget betalas ut till föräldern. Det kan ske genom att Försäkringskassan kommunicerar föräldern om vilka uppgifter barnet har lämnat, eftersom uppgifterna har lämnats av någon annan än den som ansökt. Det är även möjligt att låta både barnet och föräldern eller föräldrarna underteckna skriftlig komplettering, vilket då innebär att barnet har intygat uppgifterna och att föräldern eller föräldrarna har tagit del av uppgifterna. Det är föräldern eller föräldrarna som eventuellt kan bli återbetalningsskyldig (jfr 25 § FL och 108 kap. 2 § SFB).

Om ansökan omfattar ett hemmavarande eller växelvis boende barn som har fyllt 17 år men inte 18 år, ska beslutet tidsbegränsas till och med månaden som barnet fyller 18 år (96 kap. 12 § och 13 § SFB). Anledningen är att myndiga barn själva ska intyga uppgifter på ansökan.

3.4 Nödvändiga uppgifter i ansökan

Det är den som ansöker om bostadsbidrag som ska lämna de uppgifter som behövs för att bedöma rätten till bidrag (110 kap. 4 § SFB).

3.4.1 Uppgifter för beräkning av bostadskostnad

Den som första gången ansöker om bostadsbidrag för en bostad ska styrka de uppgifter som ligger till grund för att beräkna den bidragsgrundande bostadskostnaden. Finns tillförlitliga uppgifter tillgängliga hos Försäkringskassan behöver de inte lämnas på nytt (37 § RFFS 1998:9).

Det här innebär att den som ansöker om bostadsbidrag för en hyres- eller bostadsrätt som hushållet tidigare inte har fått bostadsbidrag eller bostadstillägg för, ska bifoga hyresavtal respektive upplåtelse- eller överlåtelseavtal. I hyresavtalet finns uppgifter om från och med när avtalet gäller, hyresbelopp och vad som ingår i beloppet, bostadens storlek med mera. Detsamma gäller upplåtelse- eller överlåtelseavtal fast det här handlar om avgift. I de fall det inte klart framgår av hyresavtal, upplåtelse- eller överlåtelseavtal vad som ingår i bostadskostnaden ska den som ansöker om förmånen bifoga aktuell hyres- eller avgiftsspecifikation, alternativt villkorsbilaga eller objektsbeskrivning.

Vid kommande ansökningar för samma bostad behöver föräldern eller ungdomen bifoga den aktuella hyres- eller avgiftsspecifikationen bara när bostadskostnaden har ändrats.

Begreppet styrka ska i detta sammanhang inte tolkas som ett beviskrav. Det ska i stället tolkas utifrån att styrka innebär visa, intyga eller bekräfta.

3.4.2 Den som ansöker om bostadsbidrag lämnar själv uppgifter om inkomsten

Den som ansöker om bostadsbidrag ska beräkna sin inkomst för varje kalenderår som hen söker bidrag för. Personen beräknar själv sin inkomst för kalenderåret, och är skyldig att anmäla förändringar i den bidragsgrundande inkomsten. Om den som ansöker om förmånen behöver hjälp med vissa uträkningar m.m. ska Försäkringskassan naturligtvis hjälpa till med det. Det ingår i serviceskyldigheten (6 § FL).

3.5 Hantering av ansökan

23 § FL
En myndighet ska se till att ett ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver.

En enskild part som inleder ett ärende ska medverka genom att så långt som möjligt ge in den utredning som parten vill åberopa till stöd för sin framställning.

Om det behövs ska myndigheten genom frågor och påpekanden verka för att parten förtydligar eller kompletterar framställningen.

110 kap. 13 § SFB
Den handläggande myndigheten ska se till att ärendena blir utredda i den omfattning som deras beskaffenhet kräver.

Den enskilde är skyldig att lämna de uppgifter som är av betydelse för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av denna balk. För sådant uppgiftslämnande gäller även 4 § andra stycket, om inte särskilda skäl talar mot det.

Utredningsansvaret innebär att om det är osäkert hur det faktiskt förhåller sig ska vi utreda saken. Försäkringskassan ska se till att alla ärenden blir utredda i den omfattning som de kräver. Syftet med utredningen är att klarlägga de faktiska förhållanden som är relevanta så att ett beslut som överensstämmer med dessa förhållanden kan fattas. Det kan innebära att vi till exempel vänder oss till en annan myndighet för att begära in uppgifter eller kontaktar den enskilde och begär komplettering.

Efter utredning i ärendet ska Försäkringskassan göra en helhetsbedömning av alla relevanta omständigheter för att se om det är sannolikt att det finns en rätt till bostadsbidrag. Om t.ex. de uppgifter som den enskilde själv lämnat på ett tydligt sätt stödjs av andra uppgifter och det inte finns något som med viss styrka talar för motsatsen bör det anses sannolikt att rätt till bostadsbidrag finns.

Läs mer
Du kan läsa mer om utredning av försäkringsärenden och beviskrav i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken.*

3.5.1 Avvisning eller avslag

Om en ansökan är så ofullständig att den inte kan läggas till grund för någon prövning i sak ska Försäkringskassan avvisa den (110 kap. 10 § första stycket SFB). Försäkringskassan ska inte avvisa en ansökan innan föräldern eller ungdomen först har fått en möjlighet att komplettera sin ansökan och dessutom fått information om att ansökan kommer att avvisas om kompletteringen inte görs (110 kap. 11 § SFB).

Försäkringskassan har samtidigt ett vidsträckt utredningsansvar (prop. 2008/09:200 s. 555). Försäkringskassan ska bara avvisa en ansökan när det – trots vägledning från handläggarens sida – inte går att få fram uppgifter om de faktiska förhållandena så att en meningsfull prövning över huvud taget är möjlig. Vilka brister som bör leda till avvisning måste avgöras från fall till fall. Man ska alltså använda möjligheten att avvisa en ansökan med stor försiktighet. Så snart det finns en möjlighet att göra en materiell prövning ska ansökan i stället bifallas eller avslås (prop. 2008/09:200 s. 554).

Om den försäkrade lämnar de uppgifter som Försäkringskassan har bett om men vi sedan upptäcker att det behövs ytterligare uppgifter, så ska hen få möjlighet att komplettera sin ansökan. Den som ansöker om bostadsbidrag måste alltid först få möjlighet att komplettera ansökan med nödvändiga uppgifter innan ansökan avvisas eller avslås.

Ett beslut om avvisning med stöd av 110 kap. 10 och 11 §§ SFB ska vara försett med omprövningshänvisning (113 kap. 7 och 19 §§ SFB).

Läs mer
Du kan läsa mer om avvisning i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*

3.5.2 Metodstöd – hantering av en ansökan som är ofullständig

Det är bara i undantagsfall som en ansökan ska avvisas. Det kan vara aktuellt när ärendet inte går att pröva i sak, till exempel när ansökan saknar egenhändig underskrift. Innan en ansökan avvisas måste den sökande först ha fått en möjlighet att komplettera sin ansökan och dessutom fått information om att ansökan kommer att avvisas om kompletteringen inte görs.

Så snart det finns en möjlighet att göra en materiell prövning, det vill säga att pröva rätten till ersättning, ska ansökan i stället bifallas eller avslås (prop. 2008/09:200 s. 554). I de allra flesta övriga fall ska Försäkringskassan därför i stället avslå ofullständiga ansökningar. Det kan exempelvis vara om föräldern eller ungdomen inte har uppgett några inkomstuppgifter. Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet kan motiveringen till avslagsbeslutet vara att det inte går att fastställa någon bidragsgrundande inkomst eller att det är uppenbart att hen saknar behov av bostadsbidrag. Läs mer i avsnitt 6.1 om hur Försäkringskassan ska göra detta och hur vi rimlighetsbedömer inkomster.

Det kan också bli aktuellt att avslå en ansökan om föräldern eller ungdomen inte bifogar till exempel ett hyreskontrakt eller andra handlingar som rör bostaden.

4 Vilka personer räknas med i hushållet?

Bostadsbidrag lämnas till olika slags hushåll. Ett hushåll kan bestå av en ensamstående, makar eller sambor, med eller utan barn.

I detta kapitel beskrivs

- makar och sambor
- barnfamiljer
- vad som menas med hemmavarande, växelvis boende och tidvis boende barn
- ungdomshushåll utan barn.

4.1 Makar, registrerade partner och sambor

Reglerna om bostadsbidrag i SFB bygger på att en sökande ska kategoriseras som antingen ensamstående, make eller sambo. Vilken kategori sökanden anses tillhöra får sedan betydelse för hur bostadsbidraget beräknas.

Makar

En make är en gift person oavsett kön (prop. 2008/09:200 s. 381). Med makar inom bostadsbidrag menas makar som lever tillsammans (95 kap. 5 § SFB).

Ibland förekommer det att en person, oavsett kön, är gift med två eller flera personer. Detta kallas för polygami eller månggifte. I Sverige är polygama äktenskap olagliga.

Sedan den 1 juli 2021 är huvudregeln att utländska månggiften inte erkänns i Sverige. Detta gäller oavsett personernas anknytning till Sverige när äktenskapet ingicks. (1 kap. 8 a § IÄL). Det finns dock vissa polygama äktenskap som är erkända i Sverige. Det gäller äktenskap som ingicks utomlands och blev registrerade i folkbokföringen före den 1 juli 2021. Ett sådant äktenskap kunde tidigare erkännas om det var giltigt i det land där det ingicks och ingen av personerna hade anknytning till Sverige vid tidpunkten för giftermålet. Läs mer i avsnitt 4.1.2, *Bedömning av makars ansökan och boende vid polygama äktenskap.*

Registrerade partner

Enligt äktenskapsbalken gäller fr.o.m. maj 2009 att samlevnad i äktenskap gäller även samkönade par och att två personer som ingår äktenskap med varandra blir makar. Lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap upphävdes vid utgången av april 2009, men lagen ska fortfarande tillämpas för tidigare registreringar om inte parterna anmäler till Skatteverket att partnerskapet ska gälla som ett äktenskap. I den lagen är det närmast 3 kap. som kan ha betydelse vid tillämpningen av SFB (jfr även 2 kap. 5 § SFBP). Ett registrerat partnerskap har i princip samma rättsverkningar som ett äktenskap, och alla bestämmelser i balken som gäller äktenskap och makar ska tillämpas på motsvarande sätt på registrerat partnerskap respektive registrerad partner.

Sambor

Sambor är två personer, oavsett kön, som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll (1 § sambolagen [2003:376] och 2 kap. 13 § SFB).

Sambor likställs med makar när det gäller bostadsbidrag. Det innebär att sambor som ansöker om bostadsbidrag måste följa samma regler som makar när det gäller ansökan och rätten till bostadsbidrag (jfr 95 kap. 6–8 §§ SFB). Avsnitt 4.1.1 och 4.1.2 nedan gäller därför även sambor, förutom när någon del uppenbarligen bara kan gälla gifta

personer. Till exempel blir frågan om skilsmässa av naturliga skäl aldrig aktuell för sambor.

Observera att den som är under 18 år inte kan underteckna ansökan själv eller ta emot en utbetalning eftersom hen saknar rättshandlingsförmåga för detta. Det innebär att om ett par som är sambor ansöker och den ena är under 18 år, så ska vårdnadshavare skriva under ansökan för hens räkning. Läs mer i avsnitt 4.3.

4.1.1 Bedömning av makars ansökan och boende

Personer som är gifta med varandra anses bo tillsammans, om inte den som ansöker om bostadsbidrag eller får bidraget visar något annat (95 kap. 7 § SFB). Begreppet bo tillsammans innefattar mer än att makarna bor på samma adress. Det tidigare begreppet var *leva tillsammans,* men det ändrades sedan till *bo tillsammans* (se prop. 1992/93:174, s. 60 och prop. 2001/02:119).

Makar måste göra en gemensam ansökan om bostadsbidrag, se avsnitt 3.2. Frågan om ifall en person är gift eller ensamstående har inte bara betydelse för hur ansökan ska göras, utan också för hur hushållets bidragsgrundande inkomst påverkar bostadsbidraget. För makar är inkomstgränsen innan bostadsbidraget minskas lägre per person än för ensamstående. (97 kap. 15 § och 24 § SFB)

Bedömning av en gift persons ansökan som ensamstående

Om en gift person ansöker om bostadsbidrag som ensamstående behöver hen visa att hen inte bor tillsammans med sin make (95 kap. 7 § SFB). HFD har avgjort ett mål som behandlar frågan om två personer som är gifta med varandra ska anses bo tillsammans trots att de lever åtskilda för att en av dem inte har fått uppehållstillstånd i Sverige.

Rättsfall

Målet gällde en kvinna, CC, som ansökt om bostadsbidrag som ensamstående med två barn. Hon var gift med barnens pappa men uppgav att han bodde utomlands och saknade inkomst. Han hade dock sökt uppehållstillstånd i Sverige och deras avsikt var att leva tillsammans här. Försäkringskassan bedömde att CC, trots att makarna levde i olika länder, inte hade visat att de inte bodde ihop i den meningen att hon skulle kunna få bostadsbidrag som ensamstående. Försäkringskassan tog vid bedömningen särskild hänsyn till att makarnas avsikt var att leva tillsammans som en familj i Sverige samt att de hade två små barn tillsammans, vilket visade på att de hade en gemensam familjeplanering.

HFD konstaterade att en förutsättning för att CC ska kunna få bostadsbidrag som ensamstående, trots att hon är gift, är att hon visar att hon och maken inte bor tillsammans i den mening som avses i bestämmelserna om bostadsbidrag.

HFD uppgav att uttrycket ”bo tillsammans” även förekommer i bestämmelserna om underhållsstöd. HFD har i ett tidigare avgörande om underhållsstöd slagit fast att det inte bara är den faktiska *boendesituationen* som avgör om två personer ska anses bo tillsammans, utan att man också ska väga in om personerna har en sådan *hushållsgemenskap* som normalt präglar ett sammanlevande även om de inte fullt ut delar bostad i den meningen att personerna huvudsakligen tillbringar sin dygnsvila i samma bostad (HFD 2018 ref. 70). HFD ansåg att det saknades anledning att i det aktuella målet ge uttrycket ”bo tillsammans” en annan innebörd än den som anges i avgörandet från 2018.

Eftersom maken bodde utomlands och inte hade uppehållstillstånd i Sverige delade makarna inte bostad över huvud taget. HFD angav att en eventuell hushållsgemenskap på något annat sätt då inte kan innebära att makarna ska anses bo tillsammans. HFD bedömde därför att CC visat att hon och maken inte bor tillsammans. CC hade därmed rätt till bostadsbidrag som ensamstående, och Försäkringskassans överklagande avslogs. (HFD 2023 ref. 15 III)

Om makarna inte delar bostad över huvud taget

Av rättsfallet framgår att för att en gift person ska ha rätt till bostadsbidrag som ensamstående behöver hen visa att hen inte bor tillsammans med sin make. I rättsfallet ansågs makarna inte dela bostad över huvud taget eftersom den ena maken saknade uppehållstillstånd och bodde utomlands. Den sökande hade därför rätt till bostadsbidrag som ensamstående.

Om det är visat att makarna inte delar bostad över huvud taget kan en eventuell hushållsgemenskap på annat sätt inte innebära att makarna ska anses bo tillsammans. Det saknade betydelse att makarna inte bodde tillsammans på grund av en temporär påtvingad särlevnad. Makarnas avsikt och vilja att leva och bo tillsammans i framtiden, samt att makarna hade gemensamma barn, påverkade inte HFD:s bedömning av om makarna kunde anses bo tillsammans.

Om makar på något sätt delar bostad

Om makar på något sätt delar bostad kan de däremot anses bo tillsammans i den mening som avses i bestämmelserna för bostadsbidrag. Tolkningen av uttrycket ”bo tillsammans” kan hämtas från HFD 2018 ref. 70 gällande underhållsstöd. Vid bedömningen av om makarna ”bor tillsammans” är det inte bara den faktiska boendesituationen som avgör. Det har även betydelse om de har en sådan hushållsgemenskap som normalt präglar ett sammanlevande, även om de inte fullt ut delar bostad i den mening att de huvudsakligen tillbringar sin dygnsvila i samma bostad. Vad som menas med *hushållsgemenskap* är inte definierat i SFB, men en användbar beskrivning finns i förarbetena. Där framgår bland annat följande om sambor:

Personerna ska ha ett gemensamt hushåll. Med det menas att de som bor ihop delar på sysslor och utgifter och har gemensam ekonomi, *åtminstone ett sådant ekonomiskt samarbete att man kan tala om hushållsgemenskap* (se prop. 2002/03:80 s. 44).

Folkbokföring

Uppgifter om folkbokföring behöver vägas in i bedömningen av makars boendesituation. Enligt tidigare förarbeten och praxis var skilda folkbokföringsadresser ett krav för att makar skulle anses leva isär. I ett avgörande från Regeringsrätten (RÅ 1997 ref. 22) menade dock domstolen att den sökande hade visat att hon under den aktuella perioden inte levde med sin före detta make, trots att han var folkbokförd på hennes adress. Den sökande kvinnan kunde därför ansöka om bostadsbidrag som ensamstående.

Enligt Regeringsrätten är alltså skilda folkbokföringsadresser inte ett krav om den som ansöker om bostadsbidrag kan visa att hen inte lever tillsammans med maken. I detta fall kunde den sökande till exempel visa att den före detta maken inte hade bott på adressen under det senaste året. Den sökande hade bland annat lämnat in uppgifter från sin bank som talade för att hon ensam stod för boendekostnaden samt visat att de ansökt om skilsmässa.

När en make inte längre anses bosatt i den gemensamma bostaden

Det kan finnas situationer när andra faktorer påverkar bedömningen av om makar ska anses bo tillsammans eller inte. En sådan situation är när Försäkringskassan har bedömt att den ena maken inte längre ska anses bosatt i den gemsamma bostaden för att hen inte beräknas bo där under en period av minst sex månader (se RAR 2001:8 till 96 kap. 2 § SFB). Ett exempel på en sådan situation är när den ena maken är frihetsberövad. Eftersom en person enligt de allmänna råden inte anses vara bosatt i bostaden vid ett frihetsberövande som varar längre än sex månader kan hen inte heller anses bo där tillsammans med sin make. Därmed ska den person vars make frihetsberövas längre än sex månader anses vara ensamstående under den period som frihetsberövandet varar. Om Försäkringskassan har bedömt att den ena av makarna inte ska anses bo i bostaden längre t.ex. för att hen är frihetsberövad mer än sex månader, kan den make som bor kvar ansöka om bostadsbidrag som ensamstående.

Läs nedan om hur en gemensam ansökan från makar ska hanteras när den ena maken är frihetsberövad i mer än sex månader.

Läs mer i avsnitt 5.1.8 *När anses den försäkrade inte bo i bostaden*?.

Observera att även om makarna inte anses bo tillsammans så kan det finnas anledning att ta hänsyn till de inkomster och eventuell förmögenhet som maken som inte anses bosatt i den gemensamma bostaden har när bostadsbidraget beräknas (se 97 kap. 29 § SFB och jfr HFD 2020 ref. 32).

Metodstöd – bedömning av en gift persons ansökan som ensamstående

Om en person som är gift ansöker om bostadsbidrag som ensamstående, ska hen visa att hen inte bor tillsammans med sin make. Det går inte att säga generellt hur omfattande bevisningen behöver vara, och du behöver göra bedömningen utifrån omständigheterna i det enskilda ärendet.

Vid bedömningen kan du exempelvis väga in följande omständigheter:

- Om makarna har flera bostäder eller är folkbokförda på olika adresser. Utred då var de tillbringar sin respektive dygnsvila.
- Om makarna vistas i olika länder. Utred då var de bor. Detta eftersom det är möjligt att makar kan anses bo tillsammans även om de inte delar bostad fullt ut.
- Om ena maken befinner sig utomlands kan du ställa fråga om maken har uppehållstillstånd i Sverige. Frågan är relevant eftersom ett uppehållstillstånd

tyder på att maken får bo och vara i Sverige. Även om maken inte har uppehållstillstånd kan makarna anses bo tillsammans och därför är det viktigt att utreda makarnas faktiska boendesituation.
- Om ena maken är frihetsberövad under en period av minst sex månader.

Om den sökande har visat att hen inte bor tillsammans med maken överhuvudtaget har hen rätt att ansöka om och få bostadsbidrag som ensamstående. Då behöver du inte göra någon ytterligare utredning om annan hushållsgemenskap. Det spelar inte heller någon roll ifall makarna har gemensamma barn eller har för avsikt att bo tillsammans (se HFD 2023 ref. 15 III).

Om utredningen visar att makarna delar bostad till viss del behöver du däremot bedöma om de har en sådan *hushållsgemenskap* som normalt präglar ett sammanlevande. Detta eftersom makarna kan anses ”bo tillsammans”, även om de inte delar bostad fullt ut i den mening att de huvudsakligen tillbringar sin dygnsvila i samma bostad (HFD 2018 ref. 70). Vid prövningen behöver du göra en sammanvägd bedömning av samtliga förhållanden. Exempel på omständigheter som du kan väga in i bedömningen, utöver makarnas bosättning och faktiska samlevnad, är

- om det finns uppgifter som tyder på att makarna har gemensam ekonomi
- om makarna har fått ytterligare gemensamma barn.

Om personerna inte är registrerade som gifta i Skatteverkets folkbokföringsregister men anger att de är gifta, till exempel enligt religiös sed, kan du bedöma om det finns rätt till bostadsbidrag utifrån reglerna om sambor. Läs mer i avsnitt 4.1.4, *Bedömning av sambors ansökan och boende*.

Det är extra viktigt att utreda ordentligt när en gift person ansöker om bostadsbidrag som ensamstående första gången. Det kan sedan underlätta vår utredning om sökanden fortsätter att ansöka som ensamstående. Om personen första gången har lämnat tillförlitlig information så kan det ge tillräckliga underlag för att vi nästa gång kan nöja oss med att hen t.ex. hänvisar till skilda folkbokföringsadresser för att bedöma hen som ensamstående.

Läs mer
Du kan läsa mer om utredningsansvar och beviskrav i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Hantering av makars gemensamma ansökan om bostadsbidrag där den ena maken är frihetsberövad i mer än sex månader

Om två makar har ansökt gemensamt om bostadsbidrag enligt 95 kap. 8 § och du får en impuls om att den ena maken är frihetsberövad, behöver du utreda hur länge hen kommer vara det, se avsnitt 5.1.8. Om hen beräknas vara frihetsberövad i mer än sex månader kan den icke frihetsberövade parten ha rätt till bostadsbidrag som ensamstående.

Hur ska en gemensam ansökan hanteras när ena maken är frihetsberövad mer än sex månader?
Försäkringskassan ska upplysa den icke frihetsberövade maken om att hen kan ha rätt till bostadsbidrag som ensamstående. Det är en del av vår serviceskyldighet enligt 6 § FL.

Om hen då vill ansöka om bostadsbidrag som ensamstående ska Försäkringskassan dokumentera att hen vill ändra sin ansökan till att söka som ensamstående. Det går bra

att ändra ansökan på detta sätt eftersom ansökan anses handla om samma sak (förmån) men olika grund.

I den här situationen behöver den frihetsberövade maken kommuniceras omständigheterna kring den förändrade grunden i ansökan och vad det innebär. Om den frihetsberövade maken väljer att inte ändra sin ansökan ska den avslås eftersom hen inte uppfyller kraven enligt 96 kap 2 § om att anses bo i bostaden.

Om den frihetsberövade maken återkallar sin del av den gemensamma ansökan ska den avskrivas för hen.

Parallellt med ovan beskrivna hantering ska Försäkringskassan utreda ärendet för den icke frihetsberövade maken utifrån de förutsättningar som råder för hen. Försäkringskassan ska sedan skicka ett beslut om bostadsbidrag som ensamstående med tydlig beskrivning av ärendet och motivering till beslutet.

Om makarna väljer att gå vidare med sin gemensamma ansökan finns inte förutsättningar att bevilja makarna bostadsbidrag. Det beror på att makarna inte uppfyller kraven för gemensamt bostadsbidrag eftersom en av dem inte anses bo i bostaden enligt 96 kap. 2 §. Den gemensamma ansökan ska därför avslås.

Hur ska ett pågående bostadsbidrag hanteras när impuls kommer om att ena maken är frihetsberövad?
Pågående ärenden om bostadsbidrag hanteras enligt ovan men inom ramen för omprövning vid ändrade förhållanden enligt 98 kap. 8 § SFB. Utredning behöver göras enligt *Metodstöd – frihetsberövad inom Kriminalvården, utreda om den försäkrade anses bo i bostaden.* Läs mer i avsnitt 5.1.8.

4.1.2 Bedömning av makars ansökan och boende vid polygama äktenskap

Vid tillämpningen av bestämmelserna om bostadsbidrag är det inte möjligt att betrakta en person som make/sambo med mer än en person. I polygama äktenskap kan en person därför ansöka om bostadsbidrag som ensamstående, trots att personen är gift enligt folkbokföringen. I dessa situationer kan Försäkringskassan ta hänsyn till en makes inkomster vid beräkningen av bostadsbidraget med stöd av 97 kap. 29 § SFB, om maken kan anses bidra till hushållets inkomster (se HFD 2020 ref.32).

HFD har prövat frågan om hur man ska tillämpa reglerna om bostadsbidrag för makar i ett polygamt äktenskap.

Rättsfall
Målet gällde en gift kvinna (NN) som hade ansökt om bostadsbidrag som ensamstående. Hon och maken hade tio gemensamma barn födda mellan år 1998 och 2017. Maken var även gift med en annan kvinna och Skatteverket hade registrerat båda äktenskapen i folkbokföringsregistret. Maken var folkbokförd på en annan adress med sin andra hustru och de hade gemensamt bostadsbidrag för den bostaden.

Försäkringskassan bedömde att NN hade rätt till bostadsbidrag som ensamstående men att beräkningen av bidraget gjordes utifrån hennes och makens sammanlagda inkomster.

Domstolen konstaterade inledningsvis att registreringen inom folkbokföringen av ett utländskt äktenskap inte är bindande för hur frågan om erkännande av äktenskapet ska bedömas i andra sammanhang. Regleringen av bostadsbidraget i SFB bygger på att en sökande ska kategoriseras som antingen ensamstående eller gift/sammanboende. Hur kategoriseringen ska göras framgår av 95 kap. 5-7 §§ SFB och vilken kategori den sökande anses tillhöra för sedan betydelse för hur bostadsbidraget beräknas.

Därefter konstaterades det att det inte finns något utrymme att betrakta en person som make/sambo med mer än en person vid tillämpningen av bestämmelserna om bostadsbidrag. En försäkrad kan enligt 96 kap. 2 § SFB bara få bostadsbidrag för en bostad. Eftersom NNs make var folkbokförd på annan adress än NN och bodde där tillsammans med en kvinna som han var gift med och fick bostadsbidrag för den bostaden så kunde han, vid tillämningen av bestämmelserna om bostadsbidrag, inte samtidigt anses vara make till NN och få bostadsbidrag för den bostad som den nu aktuella ansökan gällde.

HFD ansåg därför att Försäkringskassan gjorde rätt som prövade NNs ansökan om bostadsbidrag som om hon vore ensamstående. HFD ansåg även att Försäkringskassans bedömning om att beakta makens inkomster med stöd av 97 kap. 29 § SFB kunde göras eftersom makens inkomster kunde anses bidra till hushållets gemensamma kostnader eftersom han tidvis var bosatt där. (HFD 2020 ref. 33).

4.1.3 Båda ska uppfylla kraven på att vara försäkrade och ha rätt till ersättning

Ett par som är gifta eller sambor och som gemensamt ansöker om bostadsbidrag måste båda uppfylla både villkoren för att vara försäkrad och att ha rätt till ersättning. Båda två ska således anses vara bosatta i Sverige enligt SFB, förordning 883/2004 (eller 1408/71) eller genom en socialförsäkringskonvention. Om endast en av två sökande uppfyller villkoren för att vara berättigad till bostadsbidrag, saknas rätt till bostadsbidrag (93 kap. 4 § och 95 kap. 8 § SFB).

4.1.4 Bedömning av sambors ansökan och boende

Sambor är två personer som bor stadigvarande tillsammans i ett parförhållande och har ett gemensamt hushåll. Om det är sannolikt att två personer är sambor ska de räknas som sambor, så länge inte den som har ansökt om eller får bostadsbidrag visar att hen inte är sambo (95 kap. 6 § SFB).

Sambor ska jämställas med makar både när det gäller ansökan och rätten till bostadsbidrag (jfr 95 kap. 6–8 §§ SFB).

Sambor enligt sambolagen

För att ett par ska betraktas som sambor enligt sambolagen ska följande förutsättningar vara uppfyllda:

- Personerna ska bo stadigvarande tillsammans i en gemensam bostad som har karaktär av permanentbostad för båda två. Förutsättningen kan vara uppfylld även om den ena av dem har en annan bostad där hen är folkbokförd och som hen använder i viss utsträckning. Det är inte fråga om ett samboskap om samlevnaden endast tar sig uttryck i att den ena besöker den andra, oavsett om besöken har stor regelbundenhet och frekvens (NJA 1994 s. 256).
- Personerna ska ha ett parförhållande. Med det menas att de ska bo tillsammans i ett förhållande där det normalt ingår sexuellt samliv.
- Personerna ska ha ett gemensamt hushåll. Med det menas att de delar på sysslor och utgifter och har gemensam ekonomi, åtminstone ett sådant ekonomiskt samarbete att man kan tala om hushållsgemenskap (prop. 2002/03:80 s. 44).

Av förarbeten till sambolagen framgår att om ett par bor tillsammans och har gemensamma barn, kan man regelmässigt utgå från att ett samboförhållande föreligger. I annat fall bör en gemensam folkbokföringsadress kunna tyda på att parterna har gemensam bostad och att deras samlevnad inte är endast tillfällig. Även om gemensam folkbokföringsadress som regel är en omständighet som talar för att parterna har en gemensam bostad och att deras samlevnad inte är endast tillfällig, kan naturligtvis andra omständigheter finnas i det enskilda fallet som talar mot det.

Om någon av parterna skulle vara folkbokförd på en annan adress än den där paret bor, krävs - ifall de inte har gemensamma barn - att en helhetsbedömning av deras förhållande utvisar att de har en gemensam permanentbostad och gemensamt hushåll och att detta förhållande varat en inte alltför kort tid. Ett riktmärke kan vara att de har bott tillsammans i minst sex månader (se prop. 2002/03:80 s. 44).

Bedömning av om två personer sannolikt är sambor

Försäkringskassan kan ha anledning att anta att en person som ensam ansöker om bostadsbidrag är sambo. Då ska Försäkringskassan bedöma om det är sannolikt att den sökande är sambo eller inte. Om vi bedömer att den sökande är sambo, är det den sökande själv som ska visa att hen inte är det.

HFD har avgjort två mål som gäller frågan om ifall en person som har ansökt om bostadsbidrag som ensamstående ska anses vara sambo.

Rättsfall

Målet gällde en ogift kvinna, AA, med fyra barn som fick bostadsbidrag som ensamstående. Efter ett hembesök hos de två yngsta barnens pappa beslutade Försäkringskassan att AA inte längre skulle få bostadsbidrag. Anledningen var att det vid besöket bland annat framkommit att hon övernattade hos mannen en eller två gånger per vecka. Det hade också gjorts ekonomiska transaktioner mellan henne och mannen. Försäkringskassan bedömde det som sannolikt att paret var sammanboende. Vidare ansåg Försäkringskassan att paret inte hade brutit familjesambandet utan att de levde under familjeliknande förhållanden trots skilda folkbokföringsadresser.

HFD konstaterade att begreppet sambo inte används i reglerna om underhållsstöd, men i reglerna om bostadsbidrag används begreppet och ska enligt 2 kap. 13 § SFB ges samma innebörd som enligt sambolagen. Enligt 1 § första stycket sambolagen är en av förutsättningarna för att det ska föreligga ett samboskap att två personer bor stadigvarande tillsammans. I det ligger att det ska finnas en gemensam bostad som har karaktär av permanentbostad för dem båda. Denna förutsättning kan vara uppfylld även i ett fall då den ene av dem dessutom har en annan bostad, som hen använder i viss utsträckning och där denne är folkbokförd. Det är inte fråga om ett samboskap om samlevnaden endast tar sig uttryck i att den ena besöker den andra, oavsett om besöken har stor regelbundenhet och frekvens (NJA 1994 s. 256). Eftersom AA och mannen hade varsin bostad och det inte gjorts gällande att hennes bostad varit deras gemensamma permanentbostad ska de inte anses vara sambor vid tillämpningen av reglerna om bostadsbidrag. Därför biföll HFD överklagan. (HFD 2023 ref. 15 I).

Rättsfall

Målet gällde en kvinna, BB, som ansökte om bostadsbidrag som ensamstående med två barn. Hon var inte gift med barnens pappa. Hon uppgav att han bodde i Tyskland men hade sökt uppehållstillstånd i Sverige, att de var en familj och att de planerade att bo tillsammans. Mannen bidrog dock inte ekonomiskt och han besökte familjen som mest två gånger per år. Försäkringskassan ansåg att BB och barnens pappa levde under en sådan hushållsgemenskap som normalt präglar ett sammanboende och att hon därför inte kunde få bostadsbidrag som ensamstående. HFD konstaterade att det i 2 kap. 13 § SFB uttryckligen anges att vad som avses med sambor framgår av 1 § sambolagen. Enligt den bestämmelsen är en av förutsättningarna för att det ska föreligga ett samboskap att två personer bor stadigvarande tillsammans. I det ligger att det ska finnas en gemensam bostad som har karaktär av permanentbostad för dem båda (NJA 1994 s. 256).

HFD noterar att det i målet är utrett att BB och barnens pappa lever i två olika länder och har varsin bostad i respektive land. Någon bostad som används gemensamt finns inte. De kan därmed inte anses vara sambor vid tillämpningen av reglerna om bostadsbidrag. Därför avslås Försäkringskassans överklagande. (HFD 2023 ref.15 II).

HFD har i målen konstaterat att begreppet sambo som används i bestämmelserna om bostadsbidrag ska ges samma innebörd som enligt sambolagen. Det framgår också att för att ogifta personer ska likställas som sambor krävs att de har en gemensam

permanentbostad. Domarna tar fasta på att Försäkringskassan inte får hoppa över steget att pröva den faktiska boendesituationen. Om paret inte har en gemensam permanentbostad så har deras avsikt att leva och bo ihop i framtiden ingen betydelse för rätten till bostadsbidrag.

Metodstöd – bedömning av om två personer sannolikt är sambor

Du behöver inte ifrågasätta om ett par är sambor enligt sambolagen om de lämnar en gemensam ansökan om bostadsbidrag.

För att ett par ska anses vara sambor behöver följande rekvisit vara uppfyllda:

- personerna ska bo stadigvarande tillsammans
- personerna ska bo tillsammans i ett parförhållande
- personerna ska ha ett gemensamt hushåll.

Omständigheter som kan tala för att en ensam sökande är sambo kan exempelvis vara

- gemensam folkbokföringsadress
- gemensam permanentbostad (indikationer på gemensam permanentbostad kan vara hyresavtal, gemensamt ägande av bostad, namn på ytterdörren eller samma adress)
- gemensamma barn
- ytterligare gemensamma barn efter separation
- uppgifter i andra handlingar som finns hos Försäkringskassan.

Det här är några exempel på omständigheter som du kan behöva utreda för att ta reda på om en person som ansöker om bostadsbidrag verkligen bor ensam. Om utredningen visar att det är sannolikt att den sökande är sambo så är det den som ansöker om förmånen som ska visa att hen är ensamstående. Om det inte är sannolikt att hen är sambo ska hens ansökan bedömas utifrån att hen är ensamstående.

Läs mer

Du kan läsa mer om utredningsansvar och beviskrav i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*. Vägledning (2004:01) *Kontrollutredning* kan också vara till hjälp i handläggningen.

4.2 Barnfamiljer

Bostadsbidrag till barnfamiljer lämnas till den som

- har vårdnaden om barn och varaktigt bor tillsammans med barnet
- har vårdnaden om ett barn som bor växelvis hos båda föräldrarna
- har tagit emot barn för vård i familjehem efter en myndighets beslut, om barnet beräknas bo i hemmet under minst tre månader
- har vårdnad eller umgänge med barn och bor tidvis med barnet
- har barn som inte varaktigt bor hemma på grund av vård eller undervisning, men som vistas i hemmet under minst så lång tid varje år som motsvarar normala skolferier
- är förälder till ett barn under 18 år men barnet bor i ett familjehem, stödboende eller i ett hem för vård eller boende, om det finns särskilda skäl för att lämna bidrag.

Allt detta framgår av 96 kap. 4, 5 a och 6–9 §§ SFB.

När det är två föräldrar som ansöker om bostadsbidrag anses de som en barnfamilj även om bara den ena har vårdnaden om barnet. En styvförälder kan då jämställas med förälder. (prop. 1992/93: 174 s. 57) En styvförälder som ensam bor med den andra makens barn på heltid eller deltid och inte har vårdnaden om barnen kan däremot inte få bostadsbidrag.

Det finns inget ålderskrav för att kunna få bostadsbidrag till barnfamiljer. En 16-åring med barn kan med andra ord ha rätt till bidraget, men hen kan inte ansöka själv eller ta emot utbetalningen eftersom hen saknar rättshandlingsförmåga. Det innebär bland annat att vårdnadshavare ska skriva under ansökan. Om det saknas underskrift från vårdnadshavare ska Försäkringskassan skicka en begäran om komplettering. Beslutet ska sedan tidsbegränsas till och med månaden då ungdomen fyller 18 år, för att hen då ska ansöka med egen underskrift. Läs mer i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken* och i vägledning (2005:1) *Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar* om omyndiga personers rättshandlingsförmåga.

4.2.1 Vem räknas som barn?

Som barn räknas den som är

- under 18 år
- över 18 år och som får studiehjälp eller förlängt barnbidrag enligt 2 kap. studiestödslagen (1999:1395).

Detta framgår av 95 kap. 5 § SFB.

Barnet får räknas med i bidragshushållet till och med den månad då det fyller 18 år eller då studiehjälpen eller det förlängda barnbidraget upphör. Men om barnet fyller 18 år den första dagen i en månad upphör rätten till bidrag från 18-årsmånaden. Detsamma gäller när rätten till bidrag i övrigt upphör den första dagen i en månad (96 kap. 12 § SFB). Läs mer i avsnitt 8.2.

Studiehjälp betalas ut längst till och med juni det år som barnet fyller 20 år. Förlängt barnbidrag betalas ut till och med den månad barnet slutför utbildningen eller avbryter studierna. (2 kap. 3 § studiestödslagen [1999:1395] och 15 kap. 7 § SFB).

Studiehjälp betalas endast ut för de månader när barnet studerar. Ett barn som inte får studiehjälp under sommarmånaderna bör fortfarande anses som barn i hushållet under förutsättning att studierna fortsätter eller beräknas fortsätta till hösten (RAR 2001:8 till 96 kap. 9 § SFB).

4.2.2 Vårdnad om barn

Med vårdnad avses den rättsliga vårdnaden som en förälder eller en särskilt förordnad vårdnadshavare har. Den upphör först när barnet fyller 18 år (6 kap. 2 § föräldrabalken [FB]).

Bestämmelserna om rätt till bidrag ska tillämpas även för den som är över 18 år och som får studiehjälp eller förlängt barnbidrag (96 kap. 9 § SFB).

Utredning av vårdnadsförhållanden och vem som är förälder

Normalt framgår vem som är förälder och vem som är barnets vårdnadshavare av folkbokföringen, men ibland behöver Försäkringskassan utreda detta. En utredning kan behöva göras för att klargöra

- om den som ansöker om bostadsbidrag är förälder och vårdnadshavare för barnet och därmed kan ha rätt till fler delar av bostadsbidraget
- vem den andra föräldern är för att veta om föräldrarna bor tillsammans eller inte
- om den andra föräldern har vårdnaden om eller umgänge med barnet.

Utredning kan bli aktuell till exempel när barnet är fött utomlands eller om föräldern eller barnet är nyanlända i Sverige.

Detta innebär att Försäkringskassan, om så behövs, ska utreda ärendet och begära in handlingar som visar vem som är barnets förälder och vårdnadshavare.

Vid utredning av föräldraskap och vårdnadsförhållanden kan följande handlingar hämtas in.

- födelsebevis
- faderskaps- eller föräldraskapsbekräftelse
- domar rörande faderskap eller föräldraskap
- domar, avtal eller beslut som rör vårdnad
- domar, avtal eller beslut om underhållsbidrag
- giftermåls- eller skilsmässohandlingar.

Läs mer
Du kan läsa mer om begreppet vårdnad och utredning av vårdnadsförhållanden och vem som är förälder i vägledning (2001:09) *Underhållsstöd*.

4.2.3 Bortfört barn

Det förekommer att barn förs bort från en förälder som är vårdnadshavare, antingen med ensam eller gemensam vårdnad, och hålls kvar inom eller utom landet i strid mot vårdnadshavarens rätt att ta hand om barnet. Barnet ska i en sådan situation betraktas som boende hos vårdnadshavaren till dess att frågan om vårdnadshavarens utsikter att utöva sin rätt att ta vård om barnet har kunnat klargöras. Det gäller dock inte om det finns beaktansvärt skäl för att barnet förs bort (prop. 1992/93:174, s. 62 och NJA 1983 s. 750).

Metodstöd – bedömning när bortfört barn inte längre ska betraktas som boende hos vårdnadshavaren
I prop. 1992/93:174 ges inga exempel på när ett bortfört barn inte längre ska betraktas som boende hos vårdnadshavaren. Det som sägs är att barnet ”får betraktas som boende hos vårdnadshavaren tills vårdnadshavarens utsikter att utöva sin rätt att ta vård om barnet har klargjorts”. Uttalandet innebär att Försäkringskassan i första hand ska utreda om det finns en rimlig chans att vårdnadshavaren kommer att få hem barnet. Visar utredningen att det inte finns några sådana utsikter så kan barnet inte längre räknas som boende hos vårdnadshavaren.

Utredningar av detta slag är av uppenbara skäl mycket känsliga och det kan vara svårt att få tydliga besked. Ofta behöver vi göra en sammanvägd bedömning av uppgifterna i ärendet.

Om vårdnadshavaren till exempel inte vet var det bortförda barnet befinner sig och saknar realistiska möjligheter att få reda på det, så talar det starkt för att barnet inte längre ska kunna ses som boende hos vårdnadshavaren. Om det pågår en aktiv utredning – via myndigheter eller privata alternativ – för att hitta och återföra barnet så

talar det däremot för att vårdnadshavarens utsikter att utöva sin rätt ännu inte är klargjorda.

I bedömningen är det också viktigt att väga in tidsaspekten. Om vårdnadshavarens utsikter att få tillbaka sitt barn inte har kunnat klargöras när det har gått mer än sex månader sedan barnet fördes bort, ska barnet i normalfallet inte längre kunna räknas som boende hos vårdnadshavaren. Tidsgränsen på sex månader är rimlig utifrån att situationen är jämförbar med när ett barn har avlidit.

4.2.4 Hemmavarande barn

Som barnfamilj med hemmavarande barn räknas den som

- har vårdnaden om ett barn och varaktigt bor tillsammans med barnet
- har vårdnaden om ett barn, om barnet på grund av vård eller undervisning inte varaktigt bor hemma men vistas i hemmet under minst så lång tid varje år som motsvarar normala skolferier
- har tagit emot ett barn för vård i familjehem efter beslut av socialnämnden om barnet beräknas bo i hemmet under minst tre månader
- är förälder till ett barn under 18 år som bor i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende och som får bidrag på grund av särskilda skäl
- har barn som är över 18 år och varaktigt bor tillsammans med barnet, om barnet får förlängt barnbidrag eller studiehjälp enligt 2 kap. studiestödslagen (1999:1395).

Allt detta framgår av 96 kap. 4, 5 och 7–9 §§ SFB.

Barnfamiljer med hemmavarande barn har rätt till både det särskilda bidraget och bidrag till bostadskostnader (96 kap. 2 och 3 §§ SFB).

Om familjen inte har en egen bostad, utan till exempel hyr rum i någon annans bostad, kan familjen bara få det särskilda bidraget (5 § RFFS 1998:9).

Om det saknas uppgifter som vi behöver för att kunna fastställa bostadskostnaden, ska vi pröva om den sökande har rätt till den del av bostadsbidraget som gäller barnen. Det gäller under förutsättning att vi kunnat fastställa att den som söker bostadsbidraget är varaktigt bosatt i bostaden och bor tillsammans med sina barn.

Det händer att en ensamstående förälder med hemmavarande barn flyttar till en ny bostad och blir folkbokförd där, men barnet eller barnen fortfarande är skrivna på den gamla adressen. Det beror i många fall på att den andra föräldern inte skrivit under flyttanmälan för barnet. Vid gemensam vårdnad ska barnet vara folkbokfört hos den förälder som ska få det särskilda bidraget (96 kap. 5 § SFB). Försäkringskassan kan dock bevilja bostadsbidrag för en umgängesförälder i den ovan beskrivna situationen. Men då måste också kravet på bostadens storlek vara uppfyllt. Se även avsnitt 4.2.8. Se även mer i kommande avsnitt gällande barns folkbokföring vad som gäller med anledning av nya bestämmelser i folkbokföringslagen (FOL).

Krav för rätt till särskilt bidrag för hemmavarande barn – folkbokfört och varaktigt boende.

Det är barnets folkbokföringsadress som är utgångspunkten för vilken av föräldrarna som ska ha rätt till särskilt bidrag när föräldrar med gemensam vårdnad inte lever tillsammans (96 kap. 5 § SFB). Det innebär att Försäkringskassan i första hand alltid ska utgå från folkbokföringen och inte behöver ifrågasätta eller utreda ytterligare om det inte finns omständigheter i ärendet som tyder på att folkbokföringen inte är korrekt. Det är Skatteverket som avgör var ett barn ska vara folkbokfört.

Barnet behöver inte vara folkbokfört hos den som söker bidrag med hemmavarande barn, utom när det är frågan om gemensam vårdnad. Vid gemensam vårdnad betalas det särskilda bidraget ut till den förälder som barnet är folkbokfört hos (96 kap. 5 § SFB).

När den ena föräldern flyttar till en ny bostad och blir folkbokförd där, kan det hända att barnet eller barnen fortfarande är folkbokförda på den gamla adressen, fast de inte längre bor där.

När Skatteverket tar emot en anmälan om ändrad folkbokföringsadress för barn under 18 år och föräldrarna har gemensam vårdnad, måste båda föräldrarna ge sitt samtycke till att barnets folkbokföringsadress ändras (7 a § FOL). Om samtycke saknas kan Skatteverket efter utredning om barnets bosättning besluta att barnet ska folkbokföras på den nya adressen från och med samma dag som boföräldern folkbokfördes på den adressen (35 § FOL).

Försäkringskassan kan då betala ut det särskilda bidraget retroaktivt till boföräldern från det datum barnet folkbokfördes på den nya adressen.

När det kommer in en avisering från Skatteverket om ändrad folkbokföring för föräldern eller barnet kan Försäkringskassan interimistiskt hålla inne antingen hela bostadsbidraget eller endast det särskilda bidraget tills ett beslut om barnets folkbokföring har fattats (112 kap. 3 §).

Om föräldern begär att Försäkringskassan betalar ut bostadsbidrag med barnet som hemmavarande under tiden som Skatteverket utreder var barnet är bosatt så ska Försäkringskassan pröva begäran. Det är då möjligt att fatta ett interimistiskt beslut om utbetalning med stöd av 112 kap. 2 § SFB i avvaktan på Skatteverkets beslut om folkbokföring.

I fall det finns omständigheter i ärendet som innebär att Försäkringskassan kan ifrågasätta om folkbokföringen är rätt, inträder lagkravet om att vårdnadshavaren och barnet måste bo tillsammans varaktigt för att särskilt bidrag ska kunna beviljas (96 kap. 4 § SFB).

Begreppet ”varaktigt” har samma innebörd som i den numera upphävda lagen (1964:143) om bidragsförskott. I förarbetena sägs bland annat att Försäkringskassan som regel bör kunna utgå från att barnet är varaktigt bosatt där det är folkbokfört. Ibland kan som sagt detta behöva utredas närmare. Hur mycket barnet faktiskt vistas hos respektive förälder, var barnet förvarar sina saker och liknande faktorer, måste ibland beaktas (prop. 1992/93:174, s. 61 och 62 samt prop. 1978/79:12 om underhåll till barn och frånskilda, m.m., s. 197). Här kan man ta ledning av den bedömning som används inom underhållsstöd för att avgöra mellan varaktigt boende och växelvist boende. Utifrån ovanstående förarbeten och rättspraxis (NJA 1998:43 och RFV anser 2003:3) kan man göra följande tolkning och bedömning av när ett barn kan anses bo varaktigt hos en förälder:

Om barnet vistas i genomsnitt färre än 12 dagar (40 procent) per månad hos den ena föräldern ska det betraktas som umgänge och inte som att barnet bor varaktigt hos den föräldern. Om barnet är folkbokfört hos den förälder där han eller hon vistas färre än 12 dagar per månad, har ingen av föräldrarna rätt till särskilt bidrag för hemmavarande barn. Däremot kan båda ha rätt till umgängesbidrag.

Om barnet vistas fler än 13 dagar per månad hos den ena föräldern ska det ses som varaktigt boende. Om barnet är folkbokförd hos den förälder där han eller hon vistas fler än 13 dagar per månad, kan föräldern ha rätt till särskilt bidrag för hemmavarande barn. Det förutsätter att barnet inte bor växelvis hos sina föräldrar (se avsnitt 4.2.6).

Skolgång och vård utanför hemmet

Ett barn kan utbilda sig och bo på en annan ort än där föräldrarna bor. Barnet anses ändå bosatt hos föräldrarna och ska vara folkbokfört där om barnet har sitt egentliga hemvist hos dem. Det gäller både barn som är under och över 18 år och som går i grund- eller gymnasieskola eller får motsvarande utbildning (11 § FOL).

Barnet räknas som hemmavarande om det är hemma under normala skolferier. Detta gäller även barn som bor utanför hemmet på grund av vård. Bestämmelsen gäller både barn under 18 år och barn över 18 år som får förlängt barnbidrag eller studiehjälp (96 kap. 4 § SFB).

Vid skolgång utomlands räknas de ordinarie skolferierna i det land barnet går i skolan som normala skolferier (RAR 2001:8 till 96 kap. 4 § SFB).

Kortare avbrott i studierna

Rätten till studiehjälp påverkas om den studerande har olovlig frånvaro som äger rum vid upprepade tillfällen och sammantaget uppgår till minst fyra timmar.

Rätten till bostadsbidrag påverkas av barnets studieavbrott om studiehjälpen dras in för en hel kalendermånad eller längre. Om studiehjälpen dras in för kortare tid än en hel kalendermånad, eller för delar av en månad, så påverkas inte förälderns rätt till bostadsbidrag. Om barnet har rätt till studiehjälp till och med den första dagen i en månad upphör förälderns rätt till bostadsbidrag först den andra dagen i månaden, se vidare avsnitt 8.2.

Barnet får på nytt räknas med vid bedömning av rätten till bostadsbidrag från och med månaden efter att studierna återupptas. Om föräldern inte har något pågående bostadsbidrag behöver hen ansöka på nytt (110 kap. 4 §, 96 kap. 12 och 14 §§ SFB). Om barnet däremot återupptar sina studier den första dagen i en månad, får barnet på nytt räknas med från och med samma månad som studierna återupptas.

När Försäkringskassan får uppgifter från CSN om att barnets studiehjälp har dragits in från och med ett visst datum och det är sannolikt att studiehjälpen kommer att dras in för minst en kalendermånad, kan man fatta ett interimistiskt beslut om att minska eller dra in bostadsbidraget. Det gör man för att förhindra felaktig utbetalning. Men ett slutligt beslut kan fattas först efter att det är konstaterat att barnet inte haft studiehjälp under en hel kalendermånad.

Exempel

Ett barn har olovlig frånvaro den 6 oktober samt från och med den 29 oktober till och med den 3 november. CSN beslutar därför om att rätt till studiehjälp endast finns för del av oktober och del av november. Eftersom studiehjälpen inte har dragits in för en hel kalendermånad eller längre påverkas inte rätten till bostadsbidrag och bidraget ska därför betalas ut utan avbrott eller minskning.

Exempel
Ett barn har olovlig frånvaro den 6 oktober samt från och den 29 oktober till och med den 3 december. CSN beslutar därför om att rätt till studiehjälp endast finns för del av oktober, att ingen rätt till studiehjälp finns för november månad och att rätt till studiehjälp finns för del av december. Eftersom studiehjälpen har dragits in för en hel kalendermånad eller längre, påverkas rätten till bostadsbidrag. Barnet får räknas med vid bedömning av rätt till bostadsbidrag till och med oktober månad och sedan på nytt från och med januari månad. Det beror på:

- att barnet återupptog studiehjälpsberättigande studier under december månad, men senare än den första dagen i månaden
- att rätt till bostadsbidrag då finns från och med månaden efter att studierna återupptagits och
- att ansökan om bostadsbidrag har kommit in i rätt tid.

4.2.5 Rätt till bostadsbidrag för ett familjehem

Ett familjehem är ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden har tagit emot ett barn för stadigvarande vård, omsorg och uppfostran (9 kap. 2 § socialtjänstlagen [2025:400]).

Ett barn som bor i ett familjehem, räknas som hemmavarande barn i familjehemmet. En förutsättning för det är att barnet beräknas bo där under minst tre månader (96 kap. 7 § SFB). Barnet behöver inte vara folkbokfört hos familjehemmet för att räknas som hemmavarande. Barnet kan däremot inte räknas med som växelvis eller tidvis boende barn i familjehemmet.

Det krävs ett beslut från socialnämnden för att familjehemmet ska få ta emot barnet (22 kap. 2 § socialtjänstlagen).

Metodstöd – Utredning med socialnämnden gällande familjehemsplacering
Kontrollera först att det finns ett beslut av myndigheten om att barnet ska bo i familjehemmet under minst 3 månader. Då kan barnet räknas med som hemmavarande barn i familjehemmet.

En familjehemsplacering upphör normalt när barnet fyller 18 år. Om barnet har fyllt 18 år behöver du höra av dig till socialnämnden för att säkerställa att barnet bor kvar i familjehemmet även efter 18-årsdagen.

Du behöver utreda vilken och hur mycket ersättning som utgår till familjehemmet.

Ett familjehem kan få två typer av ersättning: arvode och omkostnadsersättning, från antingen en kommun eller ett konsulentföretag.

Arvodet är en lön för det uppdrag som familjehemmet utför. Storleken på arvodet varierar beroende på hur omfattande arbetsinsatsen bedöms vara. Arvodet är skattepliktigt och ska därför räknas med i den bidragsgrundande inkomsten (BGI).

Omkostnadsersättningen ska täcka de extra utgifter som tillkommer för ett familjehem. Avdrag får göras på deklarationen för den del av omkostnadsersättningen som överstiger 5 000 kronor per år. Det innebär att de 5 000 kronor per år som inte går att göra avdrag på i deklarationen ska ingå i den bidragsgrundande inkomsten (BGI).

I omkostnadsersättningen kan det ingå ersättning för bostaden, så som exempelvis ökad förbrukning av vatten eller normalt slitage på saker som rör boendet. För att inte den försäkrade ska bli dubbelt kompenserad för samma kostnader, så behöver en utredning med socialnämnden göras gällande vilka kostnader som ingår i omkostnadsersättningen. Det skulle då kunna bli aktuellt med samordning. Se mer under avsnittet ”Samordning bostadsbidrag – övriga förmåner”.

4.2.6 Hushåll med barn som bor växelvis

Barnfamiljer som har växelvis boende barn i hushållet kan få bidrag till bostadskostnader och särskilt bidrag för barn som bor växelvis (95 kap. 2 § och 96 kap. 2 och 3 §§ SFB). Med barn som bor växelvis avses barn som bor varaktigt hos båda sina föräldrar som inte bor tillsammans (95 kap. 2 § SFB). Den som ansöker måste vara vårdnadshavare för det växelvis boende barnet för att kunna beviljas särskilt bidrag för växelvist boende barn (96 kap. 5 a § SFB).

En förälder kan få det särskilda bidraget för barn som bor växelvis oberoende av om den andra förälderns hushåll får motsvarande bidrag eller inte (prop. 2017/18:6, s. 27). Det finns inget krav på att ett barn som bor växelvis ska vara folkbokförd hos den som ansöker om särskilt bidrag för barn som bor växelvis. Det finns inte heller något krav på att den sökandes bostad ska ha en viss storlek (prop. 2017/18:6, s. 29–30).

Vad innebär att bo växelvis?
Med barn som bor växelvis avses ett barn som bor varaktigt hos båda sina föräldrar som inte bor tillsammans (95 kap. 2 § andra stycket SFB).

I förarbetena (prop. 2017/18:6) finns mer information om hur 95 kap. 2 § SFB ska tolkas. På s. 28 sägs att det särskilda bidraget vid växelvist boende ska kunna lämnas när ett barn bor stadigvarande ungefär halva tiden i ett hushåll. Eftersom barnet måste bo hos båda föräldrarna innebär det att barnet varaktigt ska vistas ungefär lika mycket hos den ena som den andra föräldern. Med hänvisning till en dom från HD sägs också att det normalt är fråga om umgänge och inte ett varaktigt eller växelvist boende när ett barn vistas endast en tredjedel av tiden hos den ena föräldern (NJA 1998 s. 267).

Hur mycket ska ett barn då bo hos respektive förälder för att det ska räknas som växelvist boende? Lagstiftaren har avstått från att mer exakt reglera det, med hänvisning till att det finns en utvecklad rättstillämpning inom underhållsstöd om i vilka situationer ett barn kan anses bo växelvis. Man anser att samma rättstillämpning kan ligga till grund för Försäkringskassans bedömningar av växelvist boende inom bostadsbidrag. Enligt denna rättstillämpning gäller att, om barnet vistas i genomsnitt färre än 12 dagar (40 procent) per månad hos den ena föräldern, ska det betraktas som umgänge och inte som att barnet bor varaktigt hos den föräldern. Då kan det inte heller röra sig om växelvist boende hos föräldrarna.

Om barnet vistas hos en av föräldrarna i genomsnitt mellan 12 och 13 dagar per månad, kan det eventuellt röra sig om växelvist boende. Det krävs då att det finns fler faktorer än vistelsens längd som klart pekar i den riktningen. Sådana faktorer är hur barnets försörjning är fördelad mellan föräldrarna, hur barnets boende är ordnat och var barnet förvarar sina saker. Ju större skillnaden i vistelsetiden mellan föräldrarna är, desto större betydelse har dessa övriga faktorer.

Inom bostadsbidrag gäller sedan tidigare också att om barnet vistas fler än 13 dagar per månad hos den ena föräldern ska det ses som varaktigt boende. Om barnet gör det så uppfylls alltså varaktighetskravet i 95 kap. 2 § andra stycket SFB.

Ett barn kan alltså potentiellt bo 12 dagar per månad (40 procent) hos den ena föräldern och 18 dagar per månad (60 procent) hos den andra, och ändå anses bo växelvist. Som

nämnts ovan krävs då att det finns fler faktorer än vistelsens längd som pekar i den riktningen.

Omvänt gäller att ju mer jämnt fördelad tiden mellan föräldrarna är, desto mer talar det för att barnet direkt kan anses bo växelvis. Ett barn som till exempel bor 14 dagar per månad hos den ena föräldern och 16 dagar hos den andra anses uppfylla varaktighetskravet i 95 kap. 2 § andra stycket SFB, och kan därför normalt anses bo växelvis hos båda föräldrarna utan att några övriga faktorer behöver vägas in.

4.2.7 Metodstöd – Utreda barns boende

Det här metodstödet gäller för ärenden där du har motstridiga uppgifter om barnets boende. Metodstödet är ett stöd till den utredning och bedömning som du behöver göra. Grunderna för att bedöma hur ett barn bor i bidragshushållet beskrivs närmare i respektive kapital för hemmavarande, växelvis och tidvis boende barn.

En impuls om att barnets boende behöver utredas kan komma från flera olika källor. Det kan till exempel handla om en ansökan eller anmälan från någon av föräldrarna. Det kan också vara uppgifter från Skatteverket eller information som kommer från en annan del av Försäkringskassan.

Om vi får en impuls om att barnets boende har ändrats, och det kan påverka någon av föräldrarnas bostadsbidrag, så behöver du göra en helt ny utredning av barnets boende oavsett hur det har sett ut tidigare.

Du behöver bara utreda det som påverkar bidragets storlek
Du behöver inte utreda sådant som inte påverkar bidragets storlek.

Det innebär att

- om föräldrarna är överens om hur barnet bor, även om antalet angivna dagar i sig inte stämmer överens, behöver du **inte** utreda barnets boende
- om en förälder har uppgett att barnet bor där hela tiden och den andra föräldern uppger att barnet bor där exempelvis 4 dagar i månaden, **behöver du** utreda barnets boende.

Så utreder du barnets boende
Kontrollera om det finns information om barnets boende i andra ärenden, som exempelvis bostadsbidrag för den andra föräldern, underhållsstöd eller barnbidrag. Kontakta också den förälder som kan tänkas lämna de uppgifter som du behöver.

Under utredningen kan det bli aktuellt att tillfälligt stoppa båda föräldrarnas bostadsbidrag för att förhindra att det görs felaktiga utbetalningar. I så fall ska du fatta ett interimistiskt beslut. Läs mer om när det kan vara aktuellt med intermistiskt beslut i vägledning (2004:7).

Om utredningen visar att …	… så kan barnet
barnet bor varaktigt/växelvis/tidvis	räknas med på det sätt som uppgifterna visar.
uppgifter om barns boende saknas	inte räknas med alls.

4.2.8 Barn som tidvis bor i hushållet

Som barnfamilj med barn som tidvis bor i hushållet räknas den som har

- gemensam vårdnad om ett barn och tidvis har barnet boende i sitt hem men barnet är folkbokfört hos den andre vårdnadshavaren (96 kap. 5 och 6 §§ SFB)

- vårdnad eller umgängesrätt med ett barn och tidvis har barnet boende i sitt hem (96 kap. 6 § SFB).

Barnfamiljer som har barn som tidvis bor i hushållet kan få umgängesbidrag och bidrag till bostadskostnader (95 kap. 2 § och 96 kap. 2 och 3 §§ SFB).

Bidrag till bostadskostnaden kan bara lämnas när föräldern bor i en bostad som omfattar minst två rum och kök eller kokvrå. Bostadsytan måste vara minst 40 kvadratmeter (96 kap. 6 § SFB).

Vid beräkning av bostadsytan är det bostadens storlek efter eventuellt inneboendeavdrag som avses.

Förälder under 29 år

En förälder som har fyllt 18 men inte 29 år kan få bidrag som ungdomshushåll utan barn även om kravet på bostadens storlek inte är uppfyllt. Det vill säga när bostaden är mindre än 2 rum och kök eller 40 kvm (96 kap. 11 § SFB).

Vad är tidvis boende?

Om barnet bor hos föräldern minst 30 dagar per år räknas det som tidvis boende (RAR 2001:8 till 96 kap. 6 § SFB).

Syftet med att lämna bostadsbidrag till föräldrar som tidvis har sitt barn boende hos sig är att föräldern ska kunna ge barnet en god bostad de dagar som barnet vistas hos denne. Bidraget ska också ge stöd till de extra bostadskostnader som barnets behov för med sig och som ligger över den baskonsumtion som alla vuxna normalt har för egen del (prop. 1995/96:186, s. 37).

Ett barn som bor i familjehem kan ge båda föräldrarna rätt till bostadsbidrag på grund av tidvis boende (96 kap. 8 § SFB).

Ett barn som bor i egen lägenhet och är folkbokfört där kan också ge föräldrarna rätt till bostadsbidrag på grund av att barnet tidvis bor hos föräldrarna. Det gäller dock bara om barnet själv inte får bostadsbidrag.

Umgängesbidrag kan också vara aktuellt för den som ansöker om bostadsbidrag med barn boende hos sig i en omfattning som motsvarar hemmavarande eller växelvist boende men som inte är vårdnadshavare för barnet, om övriga krav för umgängesbidraget är uppfyllda.

Högsta förvaltningsdomstolen har prövat om en förälder som inte är vårdnadshavare och har växelvis boende barn har rätt till särskilt bidrag (HFD 2021 ref. 58) HFD kom fram till att föräldern har rätt till umgängesbidrag, utifrån att hen har barn boende hos sig i omfattningen som överstiger minimikraven för rätten till umgängesbidrag. HFD påpekar att det inte finns någon övre gräns på hur många dagar ett barn får bo för att föräldern ska ha rätt till umgängesbidrag. Det innebär att vi kan bevilja bidrag för tidvis boende barn om vi kan fastställa att barnet åtminstone bor i den omfattning som är tillräcklig för umgängesbarn, även om vi inte vet exakt i vilken omfattning barnet bor hos föräldern.

Tänk dock på att kravet på bostaden vid tidvis boende barn behöver vara uppfyllda för att tidvist boende ska vara aktuellt. Kraven framgår av 96 kap. 6 § SFB och beskrivs nedan.

Umgängesbidrag och avdrag för inneboende

Om en förälder med rätt till umgängesbidrag har en inneboende ska bostadsytan räknas om. Bostadsytan ska då minskas med den del som den inneboende disponerar, se

avsnitt 5.11. Sedan får man ta ställning till om bostaden fortfarande uppfyller villkoren för att föräldern ska ha rätt till umgängesbidrag enligt 96 kap. 6 § SFB.

Om den disponibla ytan och antalet rum blir mindre än kraven i 96 kap. 6 § SFB har föräldern inte rätt till umgängesbidrag. Du kan läsa mer i prop. 1995/96:186.

4.2.9 Den sökande kan ha rätt till särskilt bidrag eller umgängesbidrag även om bidrag till bostadskostnaden inte beviljas

Eftersom bostadsbidraget består av två delar – bidrag för bostadskostnaden och bidrag för barnen (särskilt bidrag för hemmavarande eller växelvis boende barn samt umgängesbidrag) – kan den sökande beviljas antingen hela bostadsbidraget eller delar av det.

Om det saknas uppgifter som vi behöver för att kunna fastställa bostadskostnaden, ska vi pröva om den sökande har rätt till den del av bostadsbidraget som avser barnen. Det gäller under förutsättning att vi kunnat fastställa att den som söker bostadsbidraget är varaktigt bosatt i bostaden och bor tillsammans med sina barn.

Om det inte finns någon anledning att ifrågasätta att den sökande och hens barn bor varaktigt tillsammans på den adress hen söker bostadsbidrag för, så finns det inga hinder mot att bevilja särskilt bidrag. Särskilt bidrag kan alltså beviljas även om den sökande inte äger bostaden eller innehar den med hyresrätt eller bostadsrätt. Om hen visar ett ofullständigt kontrakt eller hyresavi så kan det räcka för att styrka att hen bor i bostaden.

Om vi, efter komplettering, anser att sökanden inte har styrkt att hen bor i bostaden, eller bor där tillsammans med barnet, bör hela ansökan avslås (eftersom vi faktiskt inte vet var eller hur familjen bor).

För att få umgängesbidrag krävs det att den sökande äger bostaden eller innehar den med hyresrätt eller bostadsrätt. Bostaden ska dessutom bestå av minst två rum och kök samt vara minst 40 kvm. I de fall uppgifter om bostadens storlek och antal rum lämnats men det saknas tillräckliga uppgifter om bostadskostnaden, ska vi pröva om den sökande har rätt till umgängesbidraget.

4.2.10 Förälder kan också ha rätt till bostadsbidrag när barnet bor i familjehem, stödboende eller hem för vård och boende (HVB)

Föräldern eller föräldrarna kan ha rätt att räkna med barn under 18 år i bidragshushållet om det finns särskilda skäl (96 kap. 8 § SFB). Det gäller när barnet bor i ett familjehem, stödboende eller HVB. I dessa fall bör Försäkringskassan samråda med socialnämnden innan beslut fattas (jfr prop. 1992/93:174, s. 62).

Ett exempel på när det kan finnas särskilda skäl är när ett barn har en svår funktionsnedsättning som gör att barnet endast kan vistas hemma hos föräldrarna under kortare perioder. Det kan också handla om att familjen eller barnet genomgår rehabilitering med syfte att återförena föräldrar och barn. Det kan vara aktuellt för ett barn som på grund av fysisk, psykisk eller social funktionsnedsättning måste bo på en institution eller i ett familjehem en längre tid (jfr prop. 1975/76:145, s. 95).

Om barnet är över 18 år och fortfarande bor i ett familjehem, stödboende eller HVB kan barnet inte längre räknas med enligt särskilda skäl. Beroende på vad utredningen visar kan barnet i stället räknas med i föräldrahemmet enligt vanliga regler för barnfamiljer (96

kap. 4–6 §§ SFB). Det gäller under förutsättning att övriga grundläggande villkor för bostadsbidrag är uppfyllda.

Både familjehemmet och föräldrahemmet kan få bostadsbidrag, så länge de grundläggande villkoren för rätt till bostadsbidrag och övriga villkor för bostadsbidrag är uppfyllda. Det kan exempelvis innebära att barnet kan räknas med som hemmavarande i både föräldrahemmet och familjehemmet. Det innebär att båda kan få bostadsbidrag med barnet medräknat. Bedömningen av hur lång tid föräldern har rätt till bidraget måste göras i varje enskilt fall eftersom det saknas en allmän tidsgräns för detta.

Metodstöd – Om barn som är placerade i familjehem kan räknas med i föräldrahemmet
För att kunna utreda om det finns särskilda skäl behöver du kontakta den kommun där barnet är placerat i familjehem.

Exempel på frågor du kan behöva ställa till kommunen är:
Har barnet en svår funktionsnedsättning som gör att barnet enbart kan vistas i föräldrahemmet under kortare perioder?
Pågår rehabiliterande insatser?
Vilken målsättning har beslutade insatser?
Finns något umgänge mellan förälder och barn?
Hur ofta sker umgänget?
Var sker umgänget?

Om barnet bor växelvis mellan föräldrarna, så behöver du även göra en särskild utredning av hela boendesituationen.

Hur såg barnets boende ut innan placeringen?
Hur ser barnets boende ut mellan föräldrarna under placeringen?
Hur ser planen ut gällande barnets boende när placeringen upphör?

Du kan även komplettera uppgiften med den sökande. Sökande kan, genom att skicka in exempelvis vårdplan och/eller placeringsbeslut från socialnämnden, visa att rehabiliterande insatser med syfte att återförena förälder och barn pågår samt att umgänge mellan förälder och barn finns.

4.2.11 Om ett barn som bor hemma gifter sig

Om ett barn över 18 år gifter sig så upphör föräldrarnas försörjningsansvar för barnet. Det innebär att hen inte längre ska räknas med som barn i bidragshushållet (6 kap. 1 § ÄktB).

Barnäktenskap är inte tillåtna i Sverige. Om ett barn som är under 18 år gifter sig så är äktenskapet alltså inte giltigt, vilket betyder att bostadsbidraget inte påverkas (2 kap. 1 § ÄktB).

4.3 Ungdomar utan barn

Ett ungdomshushåll utan barn kan bestå av makar, sambor eller en ensam person (95 kap. 5 och 6 §§ SFB).

Den som har fyllt 18 men inte 29 år kan ha rätt till bostadsbidrag. Om hushållet består av gifta eller sambor får ingen av dem ha fyllt 29 år (96 kap. 10 och 11 §§ SFB). Om den ena partnern däremot är under 18 år räknas hen ändå med i bidragshushållet eftersom makar och sambor ska ansöka om bostadsbidrag gemensamt (95 kap. 8 § SFB). Det får till följd att bådas inkomster ligger till grund för beräkning av bidraget.

Observera att den som är under 18 år inte kan underteckna ansökan själv eller ta emot en utbetalning eftersom hen saknar rättshandlingsförmåga för detta. Det innebär att om ett par som är sambor ansöker och den ena är under 18 år, så ska vårdnadshavare skriva under ansökan, för hens räkning. Om det saknas underskrift från vårdnadshavare ska Försäkringskassan skicka en begäran om komplettering. Beslutet ska sedan tidsbegränsas till och med månaden då ungdomen fyller 18 år, för att hen då ska ansöka med egen underskrift. Läs mer i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken* och i vägledning (2005:1) *Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar.*

Bostadsbidrag lämnas endast i form av bidrag till bostadskostnader (97 kap. 26–28 §§ SFB).

Om en ungdom får bostadstillägg eller har fått avslag på ansökan om bostadstillägg på grund av inkomstprövning, har hen inte rätt till bostadsbidrag (96 kap. 11 § punkt 3 SFB).

Den som är under 29 år och tidvis har barn boende hos sig, på grund av vårdnad eller umgänge, kan få bostadsbidrag som ungdomshushåll även om kravet på bostadens storlek inte är uppfyllt (96 kap. 11 § SFB).

4.3.1 Syftet med bidraget till ungdomar utan barn

Bostadsbidrag till ungdomar utan barn är avsett att ge ett nödvändigt ekonomiskt stöd till denna grupp, så att de ska kunna efterfråga en god bostad. Bidraget ger främst ett högkostnadsskydd (prop. 1992/93:174, s. 45).

5 Boendet och bostadskostnaden

Bostadskostnaden och boytan är faktorer som påverkar bostadsbidragets storlek. Boendeformen har också betydelse för bidraget.

I detta kapitel beskrivs

- allmänt om bidrag till bostadskostnader
- hur bostadsytan påverkar bidraget
- hur bostadskostnaden beaktas vid olika boendeformer
- faktorer som minskar den bidragsgrundande bostadskostnaden
- samordning med andra typer av bostadsstöd.

5.1 Allmänt om bidrag till bostadskostnad

Bidrag till bostadskostnader kan beviljas för den bostad där den försäkrade är bosatt och folkbokförd, vilket innebär att bidrag bara beviljas för *en* bostad (96 kap. 2 § SFB).

Begreppet ”bosatt” inom bostadsbidrag innebär att

- den försäkrade har sitt egentliga hemvist i den bostad som hen söker bidrag för
- bostaden är den huvudsakliga platsen för dygnsvila

Det finns undantag från kravet på folkbokföring som innebär att bostadsbidrag kan beviljas även om den försäkrade inte är folkbokförd i bostaden, se mer om folkbokföring i avsnitt 5.1.7.

Försäkringskassan har ett allmänt råd som säger att en försäkrad inte längre bör anses bosatt i sin bostad om hen inte bor där eller inte beräknas bo där under en period av minst sex månader (RAR 2001:8 om bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar). Läs mer i avsnitt 5.1.8.

Försäkringskassan ska bedöma om personen är bosatt i bostaden enligt SFB. Notera att det kan vara en annan bedömning än den som görs enligt folkbokföringslagen.

5.1.1 Egen bostad

Bostadsbidrag i form av bidrag till kostnader för bostad kan bara lämnas till den som bor i en egen bostad. Med egen bostad menas en bostad som den försäkrade äger eller innehar med hyres- eller bostadsrätt (96 kap. 2 och 3 §§ SFB).

Den som hyr rum i en bostad när ägaren eller hyresvärden inte själv bor i bostaden anses också ha en egen bostad. Det gäller även om hen delar ingång, kök och toalett med övriga hyresgäster (5 § RFFS 1998:9).

Exempel
Niklas flyttar hem till sina två barn som båda är under 18 år efter att deras mamma avlidit. Barnen har ärvt bostadsrätten som de bor i. Niklas står för bostadskostnaderna. Han kan ändå inte få bidrag till bostadskostnader eftersom han inte äger bostaden. Han kan heller inte få bidrag till bostadskostnader om han skulle hyra bostaden av barnen eftersom de själva bor i samma bostad.

Däremot kan Försäkringskassan pröva om Niklas har rätt till det särskilda bidraget för hemmavarande barn, eftersom Niklas bor varaktigt tillsammans med sina barn i den bostad som ansökan gäller.

5.1.2 Barn bor i en bostad med växelvis boende föräldrar

Ibland bor barnen kvar i en bostad efter det att föräldrarna har separerat och det är föräldrarna som bor där växelvis. I ett sådant fall kan den förälder som är folkbokförd i bostaden ha rätt till både det särskilda bidraget till hemmavarande barn och bidrag till bostadskostnader. Om den andra föräldern hyr en egen bostad kan hen däremot varken få umgängesbidrag eller bidrag till bostadskostnader eftersom umgänget med barnen inte sker i den andra bostaden.

5.1.3 Flera hushåll i samma bostad

Två eller flera hushåll kan dela på en bostad. Bidrag till bostadskostnaden kan då lämnas till vart och ett av hushållen. Det spelar ingen roll om de var för sig eller gemensamt har ett hyresavtal med hyresvärden. De kan också gemensamt äga bostaden (6 § RFFS 1998:9).

Om de boende har ett gemensamt hyresavtal eller gemensamt äger bostaden, ska bostadskostnaden beräknas för hela bostaden och delas lika mellan antalet hushåll. Om det finns särskilda skäl kan en annan fördelning göras. Sådana särskilda skäl kan till exempel vara att något hushåll disponerar större bostadsyta än ett annat hushåll (36 § RFFS 1998:9).

Flera hushåll kan dela på en bostad utan att de hyr eller äger bostaden gemensamt. I sådant fall kan endast det hushåll som hyr bostaden, innehar bostadsrätten eller äger bostaden få bidrag till bostadskostnader. Bostadskostnaden beräknas för hela bostaden och minskas därefter med så stor del av kostnaden som motsvarar den minskade bostadsytan i förhållande till hela bostadsytan (35 § RFFS 1998:9). En utförlig beskrivning av hur bostadskostnaden ska minskas finns i avsnitt 5.11.

5.1.4 Rätt till bidrag när hyra eller avgift inte betalas

Ibland betalar den försäkrade inte hyran eller avgiften i tid. Bostadsbidrag kan ändå betalas ut eftersom den försäkrade har en kostnad för sitt boende.

5.1.5 Inneboende

Den som hyr en del av någon annans bostad kan inte få bidrag till sina bostadskostnader, när den som äger bostaden eller innehar den med hyresrätt eller bostadsrätt själv också bor permanent eller tidvis i bostaden (5 § RFFS 1998:9). Däremot kan den som bor inneboende med barn ha rätt till de särskilda bidragen för hemmavarande barn och barn som bor växelvis.

Metodstöd – att skilja på inneboende och egen bostad
Som framgår ovan anses en person vara inneboende om hen hyr ett eller flera rum i någon annans bostad, samtidigt som den som äger eller innehar bostaden själv bor där. Ibland kan det dock vara svårt att avgöra om en person är inneboende eller om hen ska anses bo i en egen bostad. Det gäller framför allt olika former av boenden där värden hyr ut en avskild del av sin bostad och själv bor i resten av bostaden.

Gränsen är inte klart beskriven i lagstiftningen eller i förarbeten, men man kan hämta ledning från Försäkringskassans rättsliga ställningstagande (FKRS 2024:03) *Boende som bostadsersättning enligt förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser kan lämnas för*.

De krav som ställs för att ett boende ska räknas som bostad är att det ska

- bestå av ett eller flera bostadsrum
- vara utrustat med kök, kokvrå, eller kokskåp
- vara utrustat med toalett
- ha en egen ingång direkt från det fria eller via trapphus.

Utöver dessa krav bör bostaden normalt vara utrustad med bad eller dusch. Uppfylls samtliga dessa krav så är möjligheterna till ett självständigt boende tillräckliga för att en person som bor där ska anses bo i en egen bostad, även om boendet ryms inom en annan bostad.

En bostad kan också till sin karaktär likna ett så kallat studentkorridorsboende. Läs mer om kraven i det rättsliga ställningstagandet.

Även boenden som inte uppfyller samtliga krav kan under vissa omständigheter ändå betraktas som egen bostad. Exempelvis kan en uthyrningsdel av en lägenhet som inte har egna matlagningsmöjligheter anses som en egen bostad så länge avsikten inte är att den boende ska använda hyresvärdens kök för att laga sina måltider. Ett rum i en källare med egen ingång, men där toalett och kök finns i en annan del av huset kan också ses som en egen bostad, så länge toaletten och köket inte delas med hyresvärden.

Den avgörande faktorn är i vilken utsträckning hyresgästen är hänvisad till att låna hyresvärdens faciliteter för sitt dagliga leverne.

5.1.6 Andrahandsbostad

Den som hyr en bostad i andra hand kan få bidrag till bostadskostnader om

- hyresavtalet är skriftligt
- andrahandsuthyrningen är godkänd av hyresvärden, bostadsrättsföreningen eller hyresnämnden.

Detta framgår av 7 § RFFS 1998:9.

Ett godkännande av andrahandsuthyrning kan vara såväl skriftligt som muntligt.
Om andrahandsuthyrningen sker genom kommunen behövs inget godkännande.

Det finns inget krav på godkänt andrahandskontrakt för att få det särskilda bidraget.

Godkännandet behöver inte vara riktat till en specifik hyresgäst, utan det kan vara ett generellt godkännande om att bostadsförmedlaren (eller liknande) får hyra ut bostaden i andra hand.

Det förekommer att kommuner hyr ut bostäder där hyresavtalen löper för endast en vecka i taget. Ett sådant hyresavtal kan också ge rätt till bostadsbidrag.

Ibland händer det att förstahandshyresgästen fortfarande är folkbokförd i den bostad som hen hyr ut i andra hand. Det finns inget krav på att förstahandshyresgästen måste ändra sin folkbokföringsadress för att den sökande ska kunna beviljas bostadsbidrag. Däremot måste den sökande visa att förstahandshyresgästen inte bor i bostaden.

5.1.7 Folkbokföring

För att få bostadsbidrag i form av bidrag till kostnader för en bostad krävs i regel att den sökande är folkbokförd där. Det är Skatteverket som har hand om folkbokföringen och avgör var en person ska vara folkbokförd.

Man kan göra undantag från kravet på folkbokföring om det finns särskilda skäl (96 kap. 2 § SFB). Ett sådant skäl är om den sökande ska bo i bostaden kortare tid än ett år. Då blir hen normalt inte folkbokförd där (8 § FOL). Ett annat skäl kan vara om personen riskerar att bli utsatt för brott, förföljelser eller andra allvarliga trakasserier och därför tillåts att vara folkbokförd på en annan bostadsort än där hen är bosatt. Det kallas skyddad folkbokföring och har ersatt det som tidigare kallades kvarskrivning (16 § FOL).

Att gifta eller sambor söker bostadsbidrag gemensamt, även när en av dem inte är folkbokförd på parets adress, kan också anses vara ett särskilt skäl till att bortse från kravet på folkbokföring.

Ett annat undantag från kravet på folkbokföring är när en försäkrad eller ett barn flyttar in i en ny bostad den första i en månad men folkbokförs där senare under samma månad. Då bör bidrag beviljas från och med den månad som den försäkrade eller barnet flyttade till bostaden.

Om en försäkrad eller ett barn har flyttat till en bostad men folkbokförts där en senare månad, ska bidrag för bostadskostnaden beviljas från och med den månad den försäkrade eller barnet folkbokfördes i bostaden (RAR 2001:8 till 96 kap. 12 § SFB).

För tid före folkbokföringsmånaden kan rätt till särskilt bidrag finnas. Detta gäller under förutsättning att det inte finns anledning att ifrågasätta att den sökande och dennes barn bott varaktigt tillsammans på den adress hen söker bidrag för.

Underrättelse till Skatteverket

Försäkringskassan ska underrätta Skatteverket om det kan antas att en uppgift i folkbokföringen är oriktig eller ofullständig. Men om det finns särskilda skäl som talar mot att underrätta dem så behöver vi inte göra det. Vi är heller inte skyldiga att lämna uppgifter som omfattas av sekretess enligt 24 kap. 8 § OSL. Detta framgår av 32 c § FOL.

Metodstöd – hantering vid olika lägenhetsnummer

Ibland händer det att lägenhetsnumret som står i kontraktet inte stämmer överens med lägenhetsnumret från folkbokföringen. Då gäller följande:

- Om lägenhetsnumret inte stämmer överens med det nummer som sökanden är folkbokförd på, men båda numren gäller *samma* fysiska lägenhet, så bör den sökande ha rätt till bidrag för bostadskostnaden. Numret i kontraktet kan till exempel vara hyresvärdens eget interna nummer medan numret i folkbokföringen bestäms utifrån vilken våning lägenheten ligger på och dess placering.
- Om lägenhetsnumret i kontraktet inte stämmer överens med det nummer som sökanden är folkbokförd på, och det rör sig om *olika* fysiska lägenheter, så har

den sökande som huvudregel inte rätt till bidrag för bostadskostnaden. Det kan till exempel vara när sökanden är folkbokförd i grannens lägenhet.

5.1.8 När anses den försäkrade inte bo i bostaden?

Bostadsbidrag betalas bara ut för den bostad som den försäkrade bor i (96 kap. 2 § SFB). Bidraget upphör därför när personen inte längre bor i sin bostad, till exempel på grund av utlandstjänstgöring (prop. 1992/93:174, s. 62).

Försäkringskassan har i ett allmänt råd tagit ställning till att en försäkrad inte längre bör anses bo i bostaden om hen inte bor där eller beräknas bo där under en period av minst sex månader (RAR 2001:8 till 96 kap. 2 § SFB). Det allmänna rådet kan tillämpas på situationer när den försäkrade tillfälligt inte vistas i sin bostad, t.ex. på grund av att hen vistas på behandlingshem, är frihetsberövad inom kriminalvården eller vistas på skyddat boende. En försäkrad kan också tillfälligtvis vistas utomlands.

Det kan finnas rätt till särskilt bidrag för hemmavarande eller växelvis boende barn om den försäkrade bor tillsammans med sitt barn på ett behandlingshem, skyddat boende eller en kriminalvårdsanstalt. Detsamma kan gälla när en person studerar i ett annat land och bor där tillsammans med barnet. En förutsättning är att studierna berättigar till studiestöd eller att hen har utbildningsbidrag för doktorander (5 kap. 7 § SFB).

Metodstöd – frihetsberövad inom Kriminalvården, utreda om den försäkrade anses bo i bostaden

För att utreda om en försäkrad anses bo i bostaden under tiden hen är frihetsberövad på kriminalvårdsanstalt behöver du kontrollera om det finns en dom och om domen har vunnit laga kraft eftersom det är först då som straffets längd är bestämd.

Du behöver också ta del av en bilaga till domen som heter avräkningsunderlag för att kunna utreda hur långt det är kvar av tiden som personen ska vara frihetsberövad. Det är särskilt viktigt vid kortare fängelsestraff som föregåtts av längre häktning. Om en person varit frihetsberövad före domen räknas den tiden av från straffet. Vanligen verkställs sedan två tredjedelar av straffet innan personen kan bli villkorligt frigiven (förutsatt att den frihetsberövade exempelvis skött sig under tiden på anstalt).

Både den eventuella häktningstiden och strafftiden tillsammans kan ha betydelse för bedömningen. Du kan behöva kontakta Kriminalvårdens aktregister för att få de uppgifter du behöver eller för att få hjälp med att räkna ut kvarvarande strafftid. Till Kriminalvårdens aktregister kan du behöva ställa frågor som:

- Finns det en dom som har vunnit laga kraft?
- Hur lång är strafftiden enligt domen?
- När kan personen tidigast bli frigiven?
- Hur lång var häktningstiden?

Om personen är häktad vet vi inte om hen kommer återvända till sin bostad inom sex månader. En häktning pågår dock i normala fall under en kortare period. Då kan man exempelvis bevilja bostadsbidrag med en löpande bevakning om att ringa till tingsrätten och ta del av det senaste häktningsprotokollet. Då kommer det att framgå om personen är frisläppt eller fortsatt häktad. Om hen släppts tidigare framgår det av en notering i domstolens dagboksblad. Om häktningstiden skulle bli längre än sex månader anses den försäkrade inte bo i bostaden, se (RAR 2001:8).

Ungdom som studerar på annan ort men anses ha hemvist hos en förälder

En ungdom över 18 år kan gå på gymnasiet och bo på en annan ort än där föräldern bor. Hen anses i sådana situationer ändå vara bosatt hos föräldern och ska vara folkbokförd där om hen har sitt egentliga hemvist hos föräldern (FOL 11§), se även

avsnitt 4.2.4 . En ansökan om bostadsbidrag för bostaden på studieorten ska i så fall avslås.

5.1.9 Skyddat boende

Om en vårdnadshavare och hens barn har blivit beviljade insatser om skyddat boende gäller de vanliga bestämmelserna för bostadsbidrag. (se t.ex. prop. 2023/24:31 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende). Det innebär bland annat att det allmänna rådet RAR 2001:8 ska tillämpas. Enligt RAR 2001:8 bör ett boende i annan bostad anses som tillfälligt om den försäkrade ska bo där kortare tid än sex månader.

5.2 Bostadsyta

Som bostadsyta räknas den boyta som är angiven i hyresavtal eller avtal om upplåtelse eller överlåtelse av bostadsrätt. Om uppgift saknas i avtal måste den försäkrade på något annat sätt styrka den uppgivna bostadsytan, exempelvis genom en ritning.

För eget småhus är bostadsytan lika med den boyta som fastställts i senaste fastighetstaxeringsbeslut. Om fastighetstaxeringsbeslut saknas ska den försäkrade styrka den uppgivna bostadsytan. För småhus som inrättats som bostad för två familjer ska den försäkrade styrka hur stor del av den totala boytan som hen disponerar för eget bruk.

En försäkrad som bor i någon annan boendeform ska styrka den uppgivna bostadsytan. Allt detta framgår av 4 § RFFS 1998:9.

Begreppet styrka ska i detta sammanhang inte tolkas som ett beviskrav. Det ska i stället tolkas utifrån att styrka innebär visa, intyga eller bekräfta.

5.2.1 Högsta respektive lägsta bidragsgrundande bostadsyta

Om bostadsytan överstiger en viss nivå får hushållet räkna med en högsta bidragsgrundande bostadsyta enligt följande

Antal barn	Antal kvadratmeter som är bidragsgrundande
1 barn	80 kvm
2 barn	100 kvm
3 barn	120 kvm
4 barn	140 kvm
5 eller fler barn	160 kvm
Ungdomar utan barn som fyllt 18 men inte 29 år	60 kvm

Detta framgår av 97 kap. 20 och 28 §§ SFB.

Exempel
Kristine bor med tre hemmavarande barn i ett hus som enligt senaste beslut om fastighetstaxering har en boyta på 160 kvadratmeter. Den totala bostadskostnaden för huset har beräknats till 80 000 kronor per år. Den bidragsgrundande bostadskostnaden blir 80 000 x 120/160 = 60 000 kronor per år.

För barnfamiljer som enbart har barn som tidvis bor i hushållet krävs att bostadsytan uppgår till minst 40 kvadratmeter och att bostaden består av minst två rum och kök eller kokvrå (96 kap. 6 § SFB). Detsamma gäller för den förälder som barnet inte är folkbokfört hos när föräldrarna har gemensam vårdnad om ett barn.

Två eller flera ungdomar utan barn som inte är gifta eller sambor kan dela bostad. Om de var för sig eller gemensamt hyr bostaden betraktas de som ett hushåll var för sig. De kan också gemensamt äga bostaden. Den högsta bidragsgrundande bostadsytan är i dessa fall 60 kvadratmeter för var och en av de försäkrade (97 kap. 28 § SFB och 6 § RFFS 1998:9).

5.2.2 Hushållsmedlem med funktionsnedsättning

Om den försäkrade eller någon i hushållet har en funktionsnedsättning begränsas inte boytan vid beräkning av bostadskostnaden (97 kap. 20 och 28 §§ SFB).

5.3 Garantinivå för bostadskostnad för barnfamiljer

För barnfamiljer finns det en garantinivå för bidragsgrundande bostadskostnad. Hushållet får räkna med bostadskostnader upp till garantinivån även om en begränsning av bostadsytan har medfört en lägre beräknad kostnad. Men kostnaden kan naturligtvis inte beräknas högre än den faktiska bostadskostnaden (97 kap. 21 § SFB och prop. 1996/97:150, 1997 års ekonomiska vårproposition, s. 160–167).

Garantinivån är för hushåll med

Antal barn	Garantinivå
1 barn	3 000 kronor
2 barn	3 300 kronor
3 barn	3 600 kronor
4 barn	3 900 kronor
5 eller fler barn	4 200 kronor

Exempel

Karin och Lasse har två barn. De hyr en bostad på 140 kvadratmeter. Månadshyran är 4 000 kronor. Eftersom de bara får beakta 100 kvadratmeter som bidragsgrundande bostadsyta blir bostadskostnaden

$$\frac{100}{140} \; x \; 4\,000 = 2\,857 \text{ kronor}$$

Garantinivån för hushåll med två barn är 3 300 kronor. Karin och Lasses bidragsgrundande bostadskostnad blir därför 3 300 kronor per månad.

Exempel
Margareta har två barn och hyr en bostad på 140 kvadratmeter. Månadshyran är 3 200 kronor. Eftersom hon bara får beakta 100 kvadratmeter som bidragsgrundande bostadsyta blir bostadskostnaden

$$\frac{100}{140} \, x \, 3\,200 = 2\,286 \text{ kronor}$$

Garantinivån är 3 300 kronor men Margaretas verkliga bostadskostnad är 3 200 kronor. Hela hyran blir därför bidragsgrundande.

5.4 Bostadskostnadsgränser

Det finns en övre och lägre gräns för vilka bostadskostnader en barnfamilj respektive ungdom utan barn kan få ersättning. Se mer om bidragsgrundande bostadskostnader för barnfamiljer i avsnitt 7.1.4 och för ungdom utan barn i avsnitt 7.2.1.

5.4.1 Funktionsnedsättning kan ge rätt till högre bidrag

De bidragsgrundande bostadskostnadsgränserna 6 800, 7 900 respektive 8 600 kronor för barnfamiljer samt 3 600 kronor för ungdomar får höjas med 240 kronor per månad om den försäkrade eller någon familjemedlem har en funktionsnedsättning (2 § RFFS 1993:7). Det gäller om funktionsnedsättningen kräver en dyrare bostad. Vid behov kan Försäkringskassan samråda med socialnämnden innan beslut fattas (prop. 1992/93:174, s. 64).

5.5 Hyrd bostad

Ett hyresförhållande regleras i ett hyresavtal mellan hyresvärd och hyresgäst. Hyresavtalet ska upprättas skriftligen om hyresvärden eller hyresgästen begär det (12 kap. 2 § första stycket jordabalken [1970:994] [JB]). Avtalet kan med andra ord vara skriftligt eller muntligt. Ett muntligt hyresavtal kan också godtas vid en ansökan om eller ändring av bostadsbidrag.

5.5.1 Hyresvärd kan bli tvungen att godta make eller sambo som hyresgäst

En make eller sambo har under vissa förutsättningar rätt att få en hyresrätt tilldelad i samband med separation eller dödsfall. Då måste hyresvärden godta maken eller sambon som hyresgäst (12 kap. 33 § JB). Det innebär normalt att den som bor kvar i bostaden har ett godkänt avtal med hyresvärden även om hens namn inte finns med på hyreskontraktet. Då räcker det att kontrollera med hyresvärden att föräldern eller ungdomen har tillstånd att bo i bostaden.

Exempel
Nicole har nyligen separerat från sin make och bor kvar i den gemensamma lägenheten tillsammans med ett barn. Maken bodde i hyresrätten när de träffades och hade ensam tecknat avtal med hyresvärden. Vid separationen ansågs Nicole bäst behöva bostaden och det var i övrigt skäligt att hon skulle få bo kvar med barnet. Hyresvärden måste godta Nicole som hyresgäst och därmed föreligger ett hyresförhållande. Det har ingen betydelse om ett nytt skriftligt hyresavtal upprättas eller inte för rätt till bostadsbidrag.

5.5.2 Evakueringslägenhet

Det förekommer att hyresvärdar restaurerar sina fastigheter och, i samband med det, erbjuder evakueringslägenheter till hyresgästerna. Den som fortfarande är folkbokförd i ursprungsbostaden och har kostnader för den kan i dessa fall få behålla bostadsbidraget, trots att hen inte bor där. En prövning av om boendet i evakueringslägenheten är tillfälligt ska göras i enlighet med det allmänna rådet i RAR 2001:8. Enligt RAR 2001:8 bör ett boende i annan bostad anses som tillfälligt om den försäkrade ska bo där kortare tid än sex månader.

5.5.3 Vem kan hyra ut en bostad?

Uthyrare av bostad kan vara

- hyresvärd med flera bostäder, till exempel ett kommunalt eller privat bostadsbolag
- hyresvärd med ett begränsat antal bostäder, till exempel en ägare av en flerfamiljsfastighet
- ägare av ett småhus med en eller två bostäder
- ekonomisk förening som upplåter bostäder med kooperativ hyresrätt
- innehavare av hyresrätt eller bostadsrätt som hyr ut sin bostad i andra hand.

5.5.4 Vilka kostnader får räknas med?

En hyresgäst kan ha olika kostnader utöver hyran för sin bostad. Vissa av dessa är bidragsgrundande medan andra inte är det. Nedan följer en beskrivning vad som får räknas som bostadskostnad.

Hyra
Bostadskostnaden för en hyrd bostad är den avtalade månads- eller årshyran inklusive uppvärmningskostnader med vissa tillägg och avvikelser (8 § RFFS 1998:9).

Under hyresfria månader betalas inte bostadsbidrag. Bidrag kan nämligen beviljas enbart för de månader som den försäkrade har en kostnad för sitt boende (97 kap. 18 och 26 §§ SFB).

Avgifter och tillval
Olika sorters avgifter kan ingå i den avtalade hyran. Avgifterna får räknas med i bostadskostnaden om de avser bostaden (10 § RFFS 1998:9). En hyresvärd kan till exempel vara skyldig att betala så kallad hyressättningsavgift till hyresgästföreningen. Det är en obligatorisk kostnad för hyresvärden varför den avgiften ingår i hyreskostnaden.

Det förekommer att hyresgäster erbjuds att mot tillägg till hyran välja en bättre utrustning än den som är standard i hyreshusets lägenheter. Ett sådant tillval kan till exempel vara att få lägenhetens balkong inglasad. En sådan standardförbättring följer bostaden. Kostnaden avser bostaden och får räknas med i bidragsgrundande bostadskostnad.

Även kostnader för kabel-TV, anslutning till Internet m.m. ingår ofta i hyreskostnaden. Dessa avgifter kan i så fall anses ingå i bostadskostnaden (KRNS 6747-07). Det här gäller när det är hyresvärden som har tecknat avtal med TV- eller Internetbolaget i fråga. Då anses avgiften ingå i hyran. Det spelar ingen roll om kostnaden särredovisas på hyresspecifikationen eller ingår i hyresbeloppet. Men om hyresgästen har eget avtal med ett bolag och får faktura därifrån anses kostnaden inte avse bostaden.

Kostnad för uppvärmning och varmvatten

Om kostnaden för uppvärmning inte ingår i den avtalade hyran (kallhyra), ska denna läggas till bostadskostnaden (11 § RFFS 1998:9). Det förekommer att en hyresgäst betalar för extra värme utöver värmekostnader som ingår i den avtalade hyran. En sådan extra kostnad som hyresgästen själv valt att ha kan inte räknas med i den bidragsgrundande bostadskostnaden.

Från och med 2010 är det Pensionsmyndigheten som ger ut föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad. Föreskrifterna ges ut varje år och avser nästkommande års schabloner. När det gäller uppvärmningskostnader har Sverige delats in i fyra klimatzoner. Kostnaden fastställs till ett belopp per kvadratmeter bostadsyta och år.

I schablonen för uppvärmning ingår kostnad för varmvatten. Om kostnad för varmvatten ingår i den avtalade hyran ska den kostnaden dras av från schablonen för uppvärmning (11 § RFFS 1998:9). För beräkning av varmvattenkostnaden används den schablonkostnad som Pensionsmyndigheten fastställer. Kostnaden fastställs till ett belopp per kvadratmeter bostadsyta och år.

Exempel

Magnus bor i en kommun där uppvärmningskostnaden för det aktuella året ska beräknas till 148 kronor per kvadratmeter bostadsyta och år. Bostadens yta är 73 kvadratmeter. Hyran är 48 000 kronor per år. Kostnad för värme ingår inte i hyran men däremot ingår kostnad för uppvärmning av varmvatten.

Avdraget för varmvatten är fastställt till 45 kronor per kvadratmeter och år.

Hyra			48 000 kronor
Tillägg för uppvärmning	73 x 148 =	10 804	
Avdrag för varmvatten	73 x 45=	- 3 285	
		= 7 519	+ 7 519 kronor
Bidragsgrundande bostadskostnad per år			= 55 519 kronor

Kostnad för vattenförbrukning och sophämtning

Om kostnaden för vattenförbrukning i bostaden eller sophämtning inte ingår i den avtalade hyran, ska den kostnaden läggas till hyran (12 § RFFS 1998:9). Vid beräkningen av bostadskostnaden används Pensionsmyndighetens föreskrifter (2014:11) om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad.

Uppgifter om kostnader saknas i kontraktet

Om det saknas uppgifter om kostnader för uppvärmning, varmvatten, vattenförbrukning, sophämtning eller el i kontraktet, ska Försäkringskassan be att den sökande kompletterar med dessa uppgifter, ifall de påverkar storleken på bidraget. Om svar inte kommer in beslutar vi om bostadsbidrag utifrån de uppgifter vi har och utgår ifrån att allt ingår i hyran.

Ifall uppgiften inte påverkar storleken på bidraget behöver ingen vidare utredning göras. Då kan vi besluta om bidrag till bostadskostnaden utifrån de uppgifter vi har och utgå ifrån att allt ingår i hyran.

5.5.5 Vilka kostnader får inte räknas med?

En del kostnader som hyresgästen har är inte bidragsgrundande. Avgift för garage eller parkeringsplats som ingår i den avtalade hyran får inte räknas med i bostadskostnaden, eftersom det inte är en kostnad som avser bostaden.

Kostnad för hushållsel

Om kostnad för hushållsel ingår i den avtalade hyran ska denna dras av från bostadskostnaden. Den schablon som för varje år fastställs i Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnaden ska användas. Kostnaden fastställs till ett belopp per kvadratmeter bostadsyta och månad och är maximerad till ett visst belopp. (13 § RFFS 1998:9)

Exempel

Maria har fyra hemmavarande barn och bor i en lägenhet på 130 kvadratmeter. Hyran är 5 000 kronor per månad. Kostnad för hushållsel ingår i hyran.

Schablonkostnaden för hushållsel har för det aktuella året fastställts till 4,92 kronor per kvadratmeter bostadsyta och månad, dock högst 590 kronor per månad.

Hyra		5 000 kronor
Avdrag för hushållsel	130 x 4,92=640	
Maximalt avdrag		- 590 kronor
Beräknad kostnad per månad		4 410 kronor

5.5.6 Hyresrabatt

Det förekommer att en hyresvärd lämnar hyresrabatt under ett antal månader efter inflyttningen i en lägenhet. Hyresrabatten kan omfatta hela eller del av hyran. Om hyresrabatten omfattar hela hyran har den försäkrade inte rätt till bostadsbidrag, eftersom hen inte har någon kostnad för bostaden. Omfattar rabatten del av hyran har den försäkrade rätt till bidrag för den del av hyran som är bidragsgrundande och som ska betalas.

En familj kan fortfarande vara skyldig att betala hyra för en lägenhet som de lämnat. Bostadsbidrag kan dock inte lämnas för en bostad som den försäkrade inte bor i. Däremot kan rätt till särskilt bidrag för hemmavarande barn finnas.

Exempel

Bertil och Mona får bostadsbidrag. De ska flytta till en lägenhet där de får bo gratis i tre månader. De flyttar innan nuvarande hyresavtal har upphört och betalar därför hyra för sin tidigare bostad. Familjen har inte längre rätt till bidrag till bostadskostnader eftersom de inte längre bor i bostaden. Familjen kan heller inte få bidrag till bostadskostnaden för den nya lägenheten eftersom de inte har någon kostnad för den bostaden. Däremot kan de ha rätt till särskilt bidrag för hemmavarande barn.

5.5.7 Tvist med hyresvärd om hyresbeloppets storlek

Det förekommer att vissa bostäder har brister som inte åtgärdas av hyresvärden. Om en överenskommelse inte kan nås mellan hyresgäst och hyresvärd, kan hyresgästen

deponera en del av sin hyra hos länsstyrelsen (12 kap. 21 § JB). Eftersom hela hyran betalas ska den också ligga till grund för beräkning av bostadsbidraget.

I vissa andra fall kan en hyresgäst få kompensation (hyresrabatt) från hyresvärden på grund av brister i bostaden genom att en klumpsumma betalas ut för retroaktiv tid. Men krav på återbetalning av bostadsbidrag kan inte ställas eftersom den försäkrade har betalat hyra enligt avtal under de aktuella månaderna.

Den bidragsgrundande bostadskostnaden kan däremot bli lägre om hyresvärden kompenserar hyresgästen genom att göra avdrag på hyran på kommande hyresavier.

Exempel
Carina bor tillsammans med sina barn i en lägenhet med eftersatt underhåll. Hon tycker att hyran, 4 800 kronor per månad, är för hög i förhållande till bostadsstandarden och har klagat hos hyresvärden. Hon betalar dock hela hyran. Efter en tid medger hyresvärden att Carina har betalat för hög hyra. Värden sänker hyran retroaktivt genom att dra av 500 kronor från hyresbeloppet på kommande hyresspecifikationer. När Carina söker bostadsbidrag beaktas den aktuella hyran som hon betalar, det vill säga 4 300 kronor per månad.

5.5.8 Kooperativ hyresrätt

För den som bor i en kooperativ hyresrätt beräknas bostadskostnaden på samma sätt som för hyrd bostad. Om en försäkrad har tagit ett lån till insatsen eller i samband med reparationer och renoveringar i fastigheten får hen dessutom räkna med räntekostnaden på samma sätt som den som innehar en bostadsrätt eller äger ett småhus (8 § RFFS 1998:9). Se nedan i avsnitt 5.6.1 hur räntekostnaden beräknas.

5.6 Bostad med bostadsrätt

Den som innehar en bostadsrätt har också rätt till bostadsbidrag.

För bostad med bostadsrätt gäller bostadsrättslagen (1991:614).

5.6.1 Årsavgift och räntekostnad

Bostadskostnaden för en bostad med bostadsrätt är årsavgiften som bostads-rättsföreningen fastställt inklusive kostnader för uppvärmning. I årsavgiften ingår vanligtvis både driftsavgift och kapitalavgift. Ibland ingår en avsättning till inre fond i årsavgiften, som också får räknas med i bostadskostnaden.

Om den försäkrade har lånat pengar med bostadsrätten som säkerhet för lånet, får en viss del av räntekostnaden räknas med som bostadskostnad. Först ska man räkna av den procentandel av det upplånade kapitalet som anges i bostadsbidragsförordningen (1993:739) från räntekostnaden. Sedan tar man upp 70 procent av det resterande räntebeloppet som bostadskostnad. (9 § RFFS 1998:9). Det framgår av lånehandlingen vilken säkerhet som lämnats för ett lån. Om det är ett privat lån ska bostadsrättsföreningen ha godkänt pantsättningen.

Exempel
Hugo studerar på universitetet och bor i en bostadsrätt. Hans farmor Josefin hjälpte honom med ett lån när han köpte lägenheten. Josefin och Hugo har upprättat en lånehandling sinsemellan där det framgår att bostadsrätten är pantsatt för lånet. Bostadsrättsföreningen har godkänt pantsättningen och därför kan Hugo få räkna med viss del av de räntekostnader som han betalar till Josefin.

Om räntesatsen är 3 procent eller lägre är kostnaden för skuldräntan inte bidragsgrundande (1 a § BoF).

Beräkning av räntekostnad
Räntekostnaden ska först minskas med 3 procent av skuldbeloppet (1 a § BoF). Avdraget ska göras då bostaden anses vara en förmögenhet som ökar i värde samtidigt som det sker en viss inflation (prop. 1995/96:186, s. 32).

Den skuldränta som en person betalar för lån består egentligen av två delar. Den ena delen av räntan är bankens kompensation för inflationen och den andra delen av räntan är betalning för att banken lånar ut pengar. En person lånar till exempel 100 000 kronor. Efter 10 år ska lånet betalas tillbaka till banken. Värdet på de 100 000 kronorna har nu ökat till 120 000 kronor (på grund av inflationen). I det här fallet skulle banken ha förlorat 20 000 kronor om den inte fått kompensation för inflationen.

Det är den här delen av räntan som inte får räknas med som bidragsgrundande bostadskostnad. Man skulle kunna likställa den delen av räntan med amortering eftersom värdet på lånebeloppet sjunker realt vid inflation. 3 procent anses motsvara inflationen och därför görs avdrag på räntesatsen med 3 procentenheter vid beräkning av bidragsgrundande bostadskostnad.

Därefter får 70 procent av räntebeloppet räknas med som bostadskostnad.

Exempel
Kalle har i samband med köp av en bostadsrättslägenhet lämnat lägenheten som säkerhet för ett banklån. Skuldbeloppet är 500 000 kronor och räntesatsen 5 procent.

Räntekostnaden beräknas enligt följande

Kalles räntekostnad är 500 000 kronor x 5 procent = 25 000 kronor.

3 procent x 500 000 kronor = 15 000 kronor.

Räntekostnaden 25 000 kronor minskas med 15 000 kronor. Kvar blir 10 000 kronor.

Årsavgiften är 24 000 kronor. Bidragsgrundande bostadskostnad beräknas enligt följande.

Årsavgift	24 000 kronor
Räntekostnad 10 000	
70 procent av 10 000 kronor	+ 7 000 kronor
Bidragsgrundande bostadskostnad per år	= 31 000 kronor

Som ägare till bostadsrätten måste den försäkrade även uppfylla kravet att bostaden lämnats som säkerhet för lånet. Det finns däremot inget krav på att den försäkrade själv

måste ha tagit lånet för inköp av bostaden. Om till exempel föräldrarna till en ungdom utan barn har lånat pengar för dennes räkning måste den försäkrade dock visa att hen har en kostnad för lånet för att räntekostnaden avseende lånet ska kunna räknas med i bostadskostnaden.

5.6.2 Avgifter och kostnad för uppvärmning m.m.

Samma regler gäller för avgifter och kostnad för uppvärmning m.m. som för hyrd bostad. Se under avsnitt 5.5.

5.7 Småhus för en eller två familjer

Som bostadskostnad för ett eget småhus inrättat som bostad för en familj räknas

- viss del av räntekostnaden
- 70 procent av tomträttsavgäld
- kommunal fastighetsavgift
- uppvärmningskostnader och övriga driftskostnader.

Allt detta framgår av 14 § RFFS 1998:9.

5.7.1 Beräkning av räntekostnad

Räntekostnaden ska först minskas med 3 procent av skuldbeloppet (1 a § BoF). Avdraget ska göras då fastigheten anses vara en förmögenhet som ökar i värde samtidigt som det sker en viss inflation (prop. 1995/96:186, s. 32). Se avsnitt 5.6.1 ovan.

Om den försäkrade har lånat pengar till köp eller förbättringar av fastigheten, får 70 procent av den resterande räntekostnaden räknas med som bostadskostnad. Förutsättningen är dock att fastigheten har lämnats som säkerhet för lånet (14 § RFFS 1998:9). Om det är ett privat lån ska det finnas en inteckning i fastigheten som godkänts av inskrivningsmyndigheten (Lantmäteriet sedan den 1 juni 2008). Inskrivningsmyndigheten utfärdar ett pantbrev som den försäkrade ska bifoga sin ansökan om bostadsbidrag.

Exempel
Hugo bor med sina två barn i ett radhus. Hans farmor Josefin hjälpte honom med ett lån när han köpte radhuset. Josefin och Hugo har upprättat en lånehandling sinsemellan där det framgår att fastigheten är pantsatt för lånet. Inskrivningsmyndigheten har godkänt pantsättningen och utfärdat ett pantbrev. Hugo får därför räkna med viss del av de räntekostnader som han betalar till Josefin.

Se även exempel Kalle i avsnitt 5.6.1.

Om räntesatsen är 3 procent eller lägre är kostnaden för skuldräntan inte bidragsgrundande (1 a § BoF).

Räntefria lån
Det förekommer att en försäkrad har ett räntefritt lån, till exempel Jaklån. För dessa lån betalas inte ränta utan i stället en avdragsgill avgift som är procentuell till lånets storlek. Eftersom denna låneform är etablerad och ett alternativ till de traditionella låneformerna, är det naturligt att avgiften jämställs med ränta.

Bundet lån löses i förtid
Ett bundet lån för en bostad kan lösas i förtid. En försäkrad kan genom detta få en lägre bostadskostnad för framtiden. Varken avgiften eller ränteskillnadsersättningen som erläggs i samband med omläggningen räknas som bostadskostnad.

Lån utan säkerhet i fastigheten
För lån som saknar säkerhet i fastigheten kan räntekostnader *inte* räknas med i den bidragsgrundande bostadskostnaden (14 § första stycket RFFS 1998:9). Småhusägare kan i vissa fall äga själva huset men inte marken som huset står på. Eftersom beteckningen fastighet avser marken kan därför inte eventuella lån ha sin säkerhet i fastigheten.

5.7.2 Tomträttsavgäld

För ett hus som inte uppförts på egen mark ska en tomträttsavgäld (hyra för marken) betalas. Tomträtt förekommer vanligtvis i storstadsområden. Avgiften för tomträtten är avdragsgill vid inkomstdeklarationen på samma sätt som skuldräntor för lån på fastigheten. Vid beräkningen av bostadskostnaden ska 70 procent av tomträttsavgälden räknas med (14 § RFFS 1998:9).

5.7.3 Kommunal fastighetsavgift

Från och med den 1 januari 2008 har den statliga fastighetsskatten ersatts av en kommunal fastighetsavgift (lagen [2007:1398] om kommunal fastighetsavgift). Avgiften påverkar den bidragsgrundande bostadskostnaden från och med bidragsåret 2009.

Den kommunala fastighetsavgiften ingår i beräkningen av bostadskostnaden. Fastighetsavgiften betalas per kalenderår av den som ägde fastigheten den 1 januari inkomståret. Det innebär att den som köper en fastighet under perioden 2 januari–31 december inte debiteras någon fastighetsavgift för det året.

För småhus var avgiften 6 000 kronor för 2008, men högst 0,75 procent av det totala taxeringsvärdet för småhuset med tillhörande tomtmark. För 2009 och senare kalenderår beräknas fastighetsavgiften för småhus till fastighetsavgiften för 2008 ökad eller minskad med ett belopp som motsvarar inkomstbasbeloppets förändring mellan 2008 och det aktuella kalenderåret uttryckt i procent med två decimaler (3 § lagen om kommunal fastighetsavgift).

Metodstöd – fastighetsavgift och inkomstbasbelopp
2008 (deklarationsår 2009) var den maximala fastighetsavgiften 6 000 kronor och inkomstbasbeloppet 48 000 kronor. Den maximala fastighetsavgiften fastställs per år. Sedan 2009 ändras den maximala fastighetsavgiften procentuellt lika mycket som inkomstbasbeloppet.

Inkomstbasbeloppet för 2009 var 50 900 kronor, en höjning med 2 900 kronor eller 6,04 procent (ändringen ska uttryckas i procent med två decimaler).

2009 (deklarationsår 2010) höjdes det maximala beloppet för kommunal fastighetsavgift för småhus till 6 362 kronor (106,04 procent av 6 000 kronor). Beloppet ska uttryckas i hela krontal.

Namn	Maximalt belopp för kommunal fastighetsavgift
2010 (deklaration 2011)	6 387 kronor
2011 (deklaration 2012)	6 512 kronor
2012 (deklaration 2013)	6 825 kronor
2013 (deklaration 2014)	7 074 kronor

Namn	Maximalt belopp för kommunal fastighetsavgift
2014 (deklaration 2015)	7 112 kronor
2015 (deklaration 2016)	7 262 kronor
2016 (deklaration 2017)	7 412 kronor

Den kommunala fastighetsavgiften påverkar den bidragsgrundande bostadskostnaden från och med bidragsåret 2009.

Ändras fastighetsavgiften för en fastighet, ska den nya avgiften användas för att beräkna bostadskostnaden först från och med året efter det år då den nya fastighetsavgiften trätt i kraft (14 § RFFS 1998:9).

Ingen eller reducerad fastighetsavgift
För bostadshus som byggts 2011 eller tidigare betalar man ingen fastighetsavgift de första fem åren. Under de följande fem åren betalar man halv avgift.

För bostadshus som byggts 2012 och därefter betalar man ingen fastighetsavgift de första 15 åren.

Till grund för fastighetstaxeringen ligger ett så kallat värdeår. Det är normalt samma år som ett hus är färdigbyggt. Värdeåret framgår av fastighetstaxeringsbeslutet. Om värdeåret till exempel är 2012 gäller fastighetstaxeringen från och med den 1 januari 2013. Enligt de nya reglerna om slopad fastighetsavgift de första 15 åren betalar man ingen fastighetsavgift för inkomståren 2013–2027.

Skattereduktion
Personer som fyllt 65 år vid ingången av året efter inkomståret och personer som får sjuk- eller aktivitetsersättning har rätt till en skattereduktion enligt lagen (2008:826) om skattereduktion för kommunal fastighetsavgift. Vid beräkning av bidragsgrundande bostadskostnad ska Försäkringskassan inte ta hänsyn till denna skattereduktion (14 § sjätte stycket RFFS 1998:9).

5.7.4 Kostnad för uppvärmning och övriga driftskostnader

Kostnader för uppvärmning och övriga driftskostnader får räknas som bostadskostnad (14 § tredje stycket p 3 RFFS 1998:9).

För beräkningen av uppvärmningskostnader används de schablonbelopp som har fastställts genom Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad för respektive bidragsår.

Det är samma schabloner som gäller för hyrd bostad och bostad med bostadsrätt. Se avsnitt 5.5.

Pensionsmyndigheten har även fastställt schablonbelopp för beräkning av övriga kostnader, bland annat vatten, avlopp, sophämtning, underhåll och försäkring. Dessa kostnader fastställs till ett belopp per kvadratmeter bostadsyta och år och är samma för hela landet.

Beräkningen görs utifrån den bostadsyta som fastställts som boyta i det senaste fastighetstaxeringsbeslutet (4 § RFFS 1998:9).

Nedan följer ett exempel på hur bostadskostnaden beräknas för ett småhus.

Exempel

Karin som har tre hemmavarande barn bor i eget småhus med en bostadsyta på 117 kvadratmeter. Uppvärmningskostnaden beräknas till 196 kronor per kvadratmeter. De övriga driftskostnaderna beräknas till 202 kronor per kvadratmeter. Fastighetens taxeringsvärde är 525 000 kronor. Skulderna i fastigheten är vid ansökningstillfället 628 000 kronor och räntan är 6 procent.

Bostadskostnaden beräknas på följande sätt:

Räntekostnad = 6 procent av 628 000	37 680 kronor
3 procent av 628 000 =	- 18 840 kronor
Räntekostnad efter 3-procentsavdrag	= 18 840 kronor
70 procent av 18 840	+ 13 188 kronor
Fastighetsavgift 0,75 procent av 525 000	+ 3 938 kronor
Uppvärmningskostnad 117 x 196	+ 22 932 kronor
Övrig driftskostnad 117 x 202	+ 23 634 kronor
Summa beräknad bostadskostnad per år	= 63 692 kronor
Summa beräknad bostadskostnad per månad	= 5 308 kronor

5.7.5 Kulturhus

Ett rum behöver ha en viss takhöjd för att räknas med i den boyta som fastställs vid fastighetstaxeringen. I kulturhus, så kallade K-märkta hus, kan rummen ha en så låg takhöjd att någon boyta inte fastställs vid taxeringen. Då måste den sökande visa bostadsytan på något annat sätt.

5.7.6 Särskilt om småhus för två familjer

Kostnaden för eget småhus inrättat som bostad för två familjer beräknas för hela fastigheten på samma sätt som för eget småhus med bara en bostad. Bostadskostnaden ska bestämmas till så stor del av den totala bostadskostnaden för hela fastigheten som motsvarar den egna lägenhetens bostadsyta i förhållande till hela bostadsbyggnadens bostadsyta (15 § RFFS 1998:9).

Den försäkrade ska själv styrka hur stor del av den totala boytan som disponeras för eget behov (4 § tredje stycket RFFS 1998:9).

Begreppet styrka ska i detta sammanhang inte tolkas som ett beviskrav. Det ska i stället tolkas utifrån att styrka innebär visa, intyga eller bekräfta.

Exempel

Vera bor i en tvåfamiljsfastighet som består av en total bostadsyta på 140 kvadratmeter. Veras lägenhet har en bostadsyta på 80 kvadratmeter och den uthyrda lägenheten 60 kvadratmeter. Den totala bidragsgrundande bostadskostnaden för huset har beräknats till 65 000 kronor per år. Veras bostadskostnad beräknas till (80/140 x 65 000) = 37 143 kronor per år.

5.8 Ägarlägenhet

En ägarlägenhet finns i en särskild fastighet, en ägarlägenhetsfastighet. Det är ett flerbostadshus där man äger och får lagfart på en enskild lägenhet. I en ägarlägenhetsfastighet gäller samma regler som för fastighet, till exempel att man betalar kommunal fastighetsavgift och att lägenheten kan hyras ut på samma sätt som ett radhus eller en villa.

Bostadskostnaden för en ägarlägenhet beräknas på samma sätt som för ett eget småhus som är inrättat som bostad för en eller två familjer (14 § RFFS 1998:9).

5.9 Småhus på lantbruksenhet inrättat som bostad för en eller två familjer

Bostadskostnaden för ett eget småhus på lantbruksenhet beräknas på samma sätt som för ett eget småhus som är inrättat som bostad för en eller två familjer (17 § RFFS 1998:9).

Endast kostnader som hör till bostadsfastigheten får räknas med (16 § RFFS 1998:9).

5.9.1 Bostadsfastighet

Bostadsfastighet är bostadsbyggnaden inklusive tomtmarken.

Kan lånet på bostadsfastigheten inte skiljas från övriga lån på lantbruksenheten ska följande beräkning göras. Bostadsfastighetens taxeringsvärde sätts i relation till hela lantbruksenhetens taxeringsvärde. Den framräknade andelen av den totala lånesumman anses utgöra lånet på bostadsfastigheten. Om taxeringsvärdet ändras, ska det nya taxeringsvärdet användas först från och med följande år (16 § RFFS 1998:9).

5.9.2 Arrende på lantbruk

Om en person arrenderar ett småhus på lantbruksenhet, ska arrendeavgiften för bostaden och tillhörande tomtmark, uppvärmningskostnader och andra driftskostnader tillsammans räknas som bostadskostnad. Om det inte finns någon särskild arrendeavgift för själva bostaden och tillhörande tomtmark, beräknas bostadskostnaden på följande sätt.

Taxeringsvärdet för bostadsfastigheten sätts i relation till taxeringsvärdet för hela lantbruksfastigheten eller den del som arrenderas. Av den totala arrendeavgiften anses den framräknade andelen utgöra arrendet för bostaden (18 § RFFS 1998:9).

Exempel
Bosse arrenderar ett lantbruk för 100 000 kronor per år. Bostadsfastigheten är taxerad till 300 000 kronor, lantbruksfastigheten till 500 000 kronor och skogsbruksfastigheten till 400 000 kronor. Skogsbruksfastigheten brukas av ägaren. Av arrendeavtalet framgår inte hur stor del av arrendet som avser bostaden. Bostadskostnaden beräknas till

$$\frac{100\,000 \times 300\,000}{300\,000 + 500\,000} = 37\,500 \text{ kronor}$$

Kostnad för uppvärmning och övrig drift
Om kostnader för arrendebostadens uppvärmning och övrig drift inte ingår i arrendeavgiften ska dessa läggas till arrendeavgiften. Beräkningen av bostadskostnaderna görs enligt Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad för respektive bidragsår på samma sätt som för ett eget småhus (18 § tredje stycket RFFS 1998:9). Se även avsnitt 5.7.4

5.10 Bostad i andelshus och i egen flerfamiljsfastighet

För den som bor i andelshus eller egen flerfamiljsfastighet ska bostadskostnaden bestämmas till det belopp som utgör genomsnittskostnaden för det antal vuxna och barn som bor i bostaden (19 § RFFS 1998:9).

Genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad publiceras varje år på Försäkringskassans webbplats. Beloppen varierar bland annat beroende på i vilken kommun som bostaden finns. Hur beräkningen går till framgår av *Försäkringskassans föreskrifter om beräkning av genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad* (FKFS 2023:4).

5.11 Fri bostad samt övriga boendeformer

För att kunna beräkna bostadskostnaden för den som har fri bostad används *Skatteverkets föreskrifter om värdet av förmån av annan bostad här i landet än semesterbostad att tillämpa vid beräkning av skatteavdrag och arbetsgivaravgifter.* Bostadskostnaden bestäms till det belopp som utgör bostadsförmånsvärdet för den bostad som ansökan avser (20 § RFFS 1998:9). Föreskrifterna ges ut årligen.

Detsamma gäller för den som bor i övriga boendeformer (21 § RFFS 1998:9). Med övriga boendeformer avses exempelvis husvagn eller husbåt.

Skatteverkets föreskrifter finns på Skatteverkets webbplats.

5.12 Minskning av beräknad bostadskostnad i vissa fall

Sedan bostadskostnaden har räknats fram ska bostadskostnaden minskas om

- ett barn över 20 år som inte får studiehjälp eller förlängt barnbidrag bor i ett eller flera rum i bostaden
- ett eller flera rum i bostaden hyrs ut eller används av någon annan än den försäkrades barn.

Detta framgår av 35 § RFFS 1998:9.

5.12.1 Del av bostaden hyrs ut eller används av eget barn eller av annan

Bidragsgrundande bostadskostnad ska minskas om barn som är över 20 år och som inte får studiehjälp eller förlängt barnbidrag disponerar så stor del av bostaden att det motsvarar ytan för ett eller flera rum i den försäkrades bostad. Samma sak gäller om den försäkrade hyr ut ett eller flera rum i bostaden eller om det finns rum som används av någon annan än den försäkrades barn (35 § första stycket RFFS 1998:9).

Om det däremot kommer fram att en person är folkbokförd enligt 12 § FOL på den försäkrades bostad, ska bostadskostnaden inte minskas om personen inte bor där.

Innebörden av nämnda paragraf är nämligen att en person som inte regelmässigt tillbringar sin dygnsvila på någon viss fastighet anses bosatt på den fastighet till vilken

han med hänsyn till sina familje- och arbetsförhållanden och övriga omständigheter kan anses ha sin starkaste anknytning.

Det är den som ansöker om bostadsbidrag som ska visa att personen är folkbokförd enligt 12 § FOL på bostaden.

Vid beräkningen ska varje rum räknas som två enheter och köket som en enhet. Bostadskostnaden minskas med en så stor del av kostnaden som motsvarar boytan för ett eller flera rum (35 § andra stycket RFFS 1998:9).

Som framgår av beskrivningen av bestämmelserna i 35 § RFFS 1998:9 måste en rimlighetsbedömning i varje enskilt ärende göras om bostadskostnaden ska minskas eller inte. Vid bedömningen beaktas bostadens yta, hur många enheter bostaden består av och hur många personer som bor där. Vilken ålder de boende har samt hur ofta tidvis boende barn bor i bostaden är också faktorer som kan påverka bedömningen. Minskning av bostadskostnaden görs bara om den disponerade ytan ungefär motsvarar ett eller flera rum.

Exempel
Martin och Ebba bor med två barn under 18 år. Dessutom bor ett äldre syskon som är 23 år i bostaden, totalt 5 personer. Bostaden består av 3 rum och kök och bostadsytan är 85 kvadratmeter. Varje person kan således disponera 17 kvm (förutsatt att ytan fördelas jämnt på familjemedlemmarna). Bostaden består av sju enheter. 2/7 x 85 = 24,3 kvm. Ett rum motsvarar 24,3 kvm vilket är mer än de 17 kvm som varje person kan disponera vid en jämn fördelning av ytan.

Bostadskostnaden minskas inte med anledning av att ett äldre syskon bor kvar hemma.

Exempel
Mikael bor tillsammans med sina två tonåringar. Han har också två andra barn som bor tidvis i bostaden. Dessutom bor hans bror där. Bostaden består av 4 rum och kök och är 100 kvm. Bostadskostnaden är 6 200 kronor. Om alla fem familjemedlemmarna och brodern delar lika på boytan kan de disponera 16,7 kvm vardera. Bostaden består av nio enheter. 2/9 x 100 = 22,2 kvm. Ett rum motsvarar 22,2 kvm vilket är mer än 16,7 kvm som varje person kan disponera vid en jämn fördelning av ytan.

Trots att ett rum motsvarar större yta än vad varje person disponerar, så minskas bostadskostnaden med kostnaden som motsvarar ytan för ett rum på grund av att Mikaels bror bor där. Det beror på att två av barnen endast bor tidvis i bostaden. Bostadsytan minskas med 22,2 kvm till 77,8 kvm. Den bidragsgrundande bostadskostnaden blir 77,8/100 x 6 200 kronor = 4 824 kronor per månad.

Exempel
Katarina bor tillsammans med en dotter under 18 år. I lägenheten bor också en väninna till Katarina. Lägenheten har 5 rum och kök och bostadsytan är 90 kvadratmeter. Hyran är 5 000 kronor per månad. Att väninnan betalar 2 000 kronor per månad i hyra till Katarina har inte någon betydelse i det här sammanhanget eftersom minskning av bostadskostnaden görs på annat sätt. Lägenheten består av elva enheter. Varje rum kan därför beräknas till 2/11 x 90 = 16,4 kvm. De tre personerna som bor i bostaden kan disponera 30 kvm per person om ytan fördelas lika mellan dem.

Bostadskostnaden minskas med kostnaden som motsvarar boytan för två rum på grund av att Katarinas väninna hyr rum i bostaden. Bostadsytan minskas med 32,8 kvm till 57,2 kvm. Den bidragsgrundande bostadskostnaden blir 57,2/90 x 5 000 = 3 178 kronor per månad.

Exempel
Stina och Anna studerar tillsammans och har skaffat en gemensam lägenhet för att hålla bostadskostnaden nere. De delar på hyreskontraktet. Lägenheten har 3 rum och kök och är 81 kvm stor. Hyran är 9 250 kronor för hela bostaden.

För att sänka kostnaderna ytterligare hyr de ut ett rum till studiekompisen Karin. Hon disponerar 81/3 = 27 kvm av bostadens totala yta.

Stina har ansökt om bostadsbidrag för sin del av bostaden. För att räkna ut Stinas del av bostadskostnaden behöver vi först räkna ut hur mycket avdrag för bostadskostnaden som ska göras för hela lägenheten, och därefter dela den nya bostadskostnaden mellan Stina och Anna.

För att göra beräkningen behöver vi veta hur många rum som den yta Karin disponerar motsvarar. Vi gör därför en enhetsberäkning som visar att bostaden är 7 enheter och ett rum är 23,1 kvm. Eftersom Karin disponerar en större yta än vad ett rum motsvarar, ska avdrag för ett rum göras.

Bostadsytan minskas med 23,1 kvm till 57,9 kvm. Total bostadskostnad för Stina och Anna blir 57,9/81 x 9 250 = 6 612,03 kronor per månad. Stinas bidragsgrundande bostadskostnad, efter avdrag för inneboende, blir 6 612,03/2= 3 307 kr per månad.

5.13 Samordning mellan bostadsbidrag och andra bidrag

En barnfamilj kan ha rätt både till bostadsbidrag och till bostadstillägg enligt SFB.

En person som är ensamstående utan hemmavarande barn och som är anvisad till etableringsinsatser enligt förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan ha rätt till både bostadsbidrag och bostadsersättning.

En försäkrad kan ha rätt till både bostadsbidrag och till boendetillägg enligt SFB.

En försäkrad kan också ha rätt till både bostadsbidrag och till familjebidrag i form av bostadsbidrag enligt förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga.

5.13.1 Samordning bostadsbidrag – bostadstillägg

En barnfamilj som har rätt till både bostadstillägg och bostadsbidrag beviljas i första hand preliminärt bostadsbidrag. Vid beräkning av bostadstillägg minskas den beräknade bostadskostnaden med det preliminära bostadsbidraget (101 kap. 9 § SFB).

Den som enbart får ålderspension för tid före den månad hen har uppnått riktåldern för pension kan inte få bostadstillägg (101 kap 6 § SFB). Däremot kan bostadsbidrag beviljas till en barnfamilj om någon i familjen får ålderspension

Ungdomar utan barn kan inte få bostadsbidrag om den försäkrade eller dennes make får bostadstillägg. Detsamma gäller om den försäkrade inte får bostadstillägg på grund av bestämmelserna om inkomstprövning. En ungdom som inte ansökt om bostadstillägg har däremot möjlighet att ansöka om bostadsbidrag oberoende av möjligheterna att få bostadstillägg (96 kap. 11 § SFB).

Mer om bostadstillägg finns att läsa i Pensionsmyndighetens Vägledning 2010:5 *Bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd*.

5.13.2 Samordning bostadsbidrag – bostadsersättning

Bostadsersättning får enligt 3 kap. 13 § förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser lämnas till den

- som är ensamstående utan hemmavarande barn och
- som är anvisad till det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare enligt förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Bostadsersättning ska minskas med det preliminära bostadsbidrag som deltagaren får för samma månad (5 kap. 5 § förordningen [2017:819]).

5.13.3 Samordning bostadsbidrag – boendetillägg

En försäkrad som har rätt till både boendetillägg och bostadsbidrag beviljas i första hand preliminärt bostadsbidrag. Boendetillägget minskas med det preliminära bostadsbidraget. Om boendetillägg lämnas till ett par makar minskas boendetillägget till vardera maken med halva det preliminära bostadsbidraget (103 d kap. 9 § SFB).

Mer om boendetillägg finns att läsa i vägledning (2012:3) *Boendetillägg*.

5.13.4 Samordning bostadsbidrag – familjebidrag till rekryter

Om en rekryt beviljas familjebidrag i form av bostadsbidrag, ska det samordnas med preliminärt bostadsbidrag. Vid beräkning av familjebidraget i form av bostadsbidrag minskas bostadskostnaden med det preliminära bostadsbidraget (29 § RFFS 1998:9).

Om familjebidrag, se vidare vägledning (2002:14) *Familjebidrag och dagpenning vid tjänstgöring inom totalförsvaret*.

5.13.5 Samordning bostadsbidrag – övriga bidrag

Om bidrag till bostadskostnader betalas

- enligt utländsk lagstiftning
- till den som enligt socialtjänstlagen (2025:400) tagit emot barn för stadigvarande vård och fostran i familjehem och bidraget ingår i omkostnadsersättningen

ska den beräknade bostadskostnaden enligt SFB minskas med den utbetalda ersättningen (30 § RFFS 1998:9).

6 Bidragsgrundande inkomst

Den bidragsgrundande inkomsten (BGI) är en av de faktorer som påverkar bostadsbidragets storlek.

I detta kapitel beskrivs

- inkomst av tjänst
- inkomst av näringsverksamhet
- inkomst av kapital
- hur vissa skattefria inkomster och inkomster som skatteberäknas på särskilt sätt påverkar BGI:n
- hur förmögenhet påverkar BGI:n.

I 97 kap. 2–13 §§ SFB finns bestämmelser om vilka inkomster som påverkar bostadsbidraget samt hur de påverkar bidraget.

Det här är viktigt att tänka på vid ansökan om preliminärt bostadsbidrag

- Den som ansöker om bidrag ska uppskatta sin BGI för tiden 1 januari–31 december. Om ansökan görs i maj månad till exempel, ska även inkomster från årets början tas med vid beräkningen.
- Försäkringskassan ska rimlighetsbedöma de uppgifter om inkomst som en förälder eller ungdom lämnar.
- Den preliminära BGI:n ska så nära som möjligt motsvara den slutliga BGI:n.

6.1 Rimlighetsbedömning av lämnade inkomstuppgifter

När en förälder eller en ungdom har lämnat in uppgifter om hushållets inkomster ska Försäkringskassan bedöma om uppgifterna är rimliga. Vid rimlighetsbedömningen ska Försäkringskassan ta ställning till om den lämnade inkomstuppgiften är rimlig till exempel i förhållande till typ av inkomst, arbetets omfattning, tidigare BGI och andra inkomstuppgifter som finns tillgängliga i interna register. (Jfr prop. 1995/96:186 s. 26) Bostadskostnaden och hushållets storlek kan också påverka bedömningen av om en inkomst är rimlig.

Försäkringskassan ska bedöma om inkomstuppgifterna i ansökan är rimliga. Om de är det behöver de inte kontrolleras, eftersom eventuella felaktiga eller ofullständiga uppgifter rättas till i samband med avstämningen av bostadsbidraget. Men det är viktigt att Försäkringskassan ändå gör bedömningen, för att undvika fel eller att den som ansöker om förmånen blir skuldsatt.

Första gången någon ansöker om bostadsbidrag kan det vara aktuellt att kontrollera lämnade uppgifter mer noggrant, liksom inkomster av annat slag som till exempel stipendier, utlandsinkomst eller förmögenhet.

Vid behov kan man ta hjälp av registrerade uppgifter som finns om den försäkrades inkomster hos Försäkringskassan. Det kan också vara lämpligt att se till tidigare ärenden om bostadsbidrag, om den försäkrade till exempel har fått ett eller flera krav på återbetalning. Om utredningen visar att det behövs ytterligare uppgifter om inkomsterna är det inget som hindrar att Försäkringskassan begär in kompletterande uppgifter.

6.1.1 Om bedömningen visar att inkomstuppgiften inte är rimlig

En förälder eller ungdom kan uppge att hen inte har någon inkomst eller att inkomsten är noll kronor. Då kan det finnas anledning att närmare utreda inkomstförhållandena. Detsamma gäller när den som ansöker om förmånen har lämnat uppgift om en bidragsgrundande inkomst som verkar orimligt låg.

Om Försäkringskassan efter utredning konstaterar att den inkomst som föräldern eller ungdomen har uppgett är orimligt låg utifrån omständigheterna i ärendet kan det finnas skäl att avslå rätten till bostadsbidrag, eftersom det inte har varit möjligt att uppskatta en bidragsgrundande inkomst. Detta med stöd av 98 kap. 2 § där det framgår att bostadsbidrag ska beräknas efter en uppskattad bidragsgrundande inkomst.

Om Försäkringskassan konstaterar att inkomstuppgiften är riktig men att det är uppenbart att hushållet har en orimligt hög levnadsstandard i förhållande till inkomsterna, kan det vara en impuls till att utreda om generalklausulen (97 kap. 29 § SFB) är tillämplig eller till att utreda hushållets sammansättning. Generalklausulen kan också vara tillämplig när Försäkringskassan konstaterar att inkomstuppgiften inte kan vara riktig, eftersom hushållet har en för hög levnadsstandard i förhållande till inkomsten. För att generalklausulen ska vara tillämplig i den situationen ska det vara uppenbart att hushållet inte behöver bostadsbidrag.

Läs mer om generalklausulen i avsnitt 6.13

6.1.2 Metodstöd – rimlighetsbedömning av inkomster

Utgångspunkten för en persons rätt till preliminärt bostadsbidrag är den uppskattade bidragsgrundande inkomsten som hen uppger. Men det innebär inte att Försäkringskassan ska godta vilken inkomstuppgift som helst som den som ansöker uppger. Det som man kan tänka på är att föräldern eller ungdomen behöver ha någon form av inkomst eller tillgångar för att kunna försörja sig. Man måste bedöma om den uppgivna inkomsten verkar rimlig utifrån omständigheterna i varje enskilt ärende. Om inkomstuppgiften bedöms som orimlig ska man komplettera uppgifterna. Föräldern eller ungdomen får då möjlighet att lämna nya uppgifter eller ge en rimlig förklaring.

Om ett beslut grundas på Försäkringskassans rimlighetsbedömning så måste man kommunicera beslutet, eftersom beslutet då inte grundas på uppgifter som den eller de som ansökt har lämnat.

Exempel på hur man kan bedöma olika inkomstuppgifter:

- **Om föräldern eller ungdomen uppger noll kronor eller en mycket låg inkomst**

Om det finns andra omständigheter i ärendet som visar att det är uppenbart att hushållet har en orimligt hög levnadsstandard i förhållande till inkomsterna, kan ansökan avslås med stöd av 97 kap. 29 § SFB. Om det inte finns några omständigheter i ärendet som visar det, så kan Försäkringskassan avslå ansökan med stöd av 98 kap. 2 § SFB eftersom det inte går att uppskatta någon bidragsgrundande inkomst som preliminärt bostadsbidrag kan beräknas efter.

- **Uppgift om inkomst bara för del av året**

Om föräldern eller ungdomen uppger att hen fått ersättning av Försäkringskassan under årets första månader och sedan inte haft någon annan inkomst, bör Försäkringskassan ifrågasätta uppgifterna. Det kan också vara fråga om att den som ansöker om förmånen uppger att hen inte har haft någon inkomst alls, men Försäkringskassan har betalat ut ersättning för en del av året. Det är inte rimligt att föräldern eller ungdomen exempelvis bara fått sjukpenning under sex månader av ett kalenderår och därefter inte haft någon

form av inkomst eller tillgångar. Om det inte finns några uppgifter om andra inkomster kan ansökan om bostadsbidrag avslås med hänvisning till 98 kap. 2 § SFB, eftersom det inte går att uppskatta en bidragsgrundande inkomst som bostadsbidrag preliminärt kan beräknas efter.

6.2 Grundläggande regler och principer

För att den som ansöker om bostadsbidrag ska kunna få korrekt information om BGI är det viktigt att känna till vilka inkomster som ligger till grund för bidraget.

6.2.1 Vad räknas med i BGI?

Den försäkrades BGI är summan av

- överskott i inkomstslaget tjänst enligt 10 kap. 16 § IL
- överskott i inkomstslaget näringsverksamhet beräknat enligt 97 kap. 4 § SFB
- överskott i inkomstslaget kapital beräknat enligt 97 kap. 5 § SFB
- del av egen och barns förmögenhet enligt 97 kap. 6–10 §§ SFB
- del av barns inkomst av kapital enligt 97 kap. 11 och 12 §§ SFB
- och vissa andra inkomster enligt 97 kap. 13 § SFB.

(97 kap. 2 § SFB)

Tänk på att skattepliktiga inkomster alltid beräknas före skatteavdrag.

Viss del av hushållets förmögenhet och vissa andra inkomster som undantas från skatteplikt eller som skatteberäknas enligt särskilda regler ingår också i BGI. Det gäller

- 15 procent av hela hushållets nettoförmögenhet över 100 000 kronor
- vissa utlandsinkomster som enligt 3 kap. 9–13 §§ IL inte är skattepliktiga i Sverige
- 80 procent av studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) (förutom den del som består av tilläggsbidrag)
- skattefria stipendier över 3 000 kronor per månad
- skattepliktiga inkomster enligt 5 § lagen om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta (SINK)
- etableringsersättning enligt lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Allt detta framgår av 97 kap. 2, 6–10 samt 13 §§ SFB.

Studiebidrag i form av tilläggsbidrag betalas ut till studerande som har vårdnad om barn. Bidraget kan betalas ut till och med det kalenderhalvår som barnet fyller 18 år (3 kap. 13 a § studiestödslagen [1999:1395]).

Om studiemedel i form av studiebidrag och skattefria stipendier betalas ut i slutet av ett år och är ett förskott för nästkommande år, ska den inkomsten räknas till det senaste året.

Från och med den 1 december 2010 kan etableringsersättning betalas ut till vissa nyanlända invandrare. Vid beräkning av bostadsbidrag ska etableringsersättning räknas med som inkomst.

Bilden illustrerar vad som ingår i BGI.

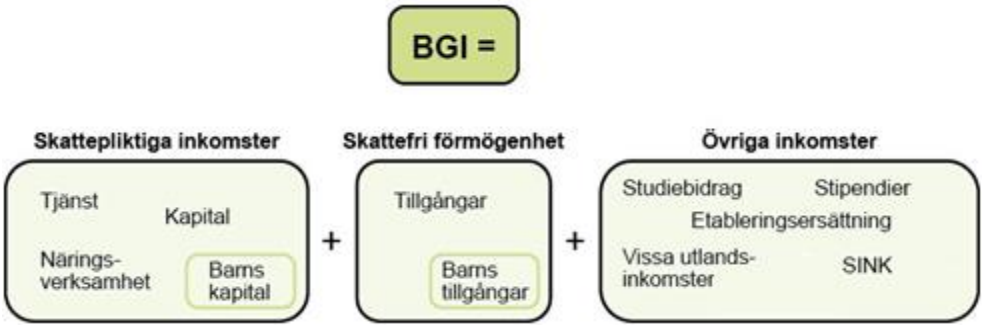

6.2.2 Hela året räknas

BGI:n är preliminär när bidraget betalas ut. Den fastställs slutligt när den slutliga skatten för det aktuella kalenderåret är klar (98 kap. 2 och 5 §§ SFB).

Den bidragsgrundande inkomsten beräknas alltid kalenderårsvis och fördelas lika på varje månad i kalenderåret (97 kap. 3 § SFB). Det betyder att även inkomster som man får såväl före som efter de månader i kalenderåret bidraget avser, påverkar bostadsbidraget. Beräkningen av bidraget för en viss månad är med andra ord inte kopplad till inkomsten under den månaden utan till en tolftedel av den sammanlagda inkomsten under kalenderåret.

Exempel
Bruno är 24 år och studerar vid universitetet i Linköping. Han beräknar att bli klar med sina studier i juni. I god tid ringer Bruno till Försäkringskassan och meddelar att han inte längre vill få bostadsbidrag. Bidraget jämkas (sänks) till noll kronor från och med juli.

Till hösten börjar Bruno att arbeta och tjänar 18 000 kronor per månad från och med augusti. Denna inkomst gör att Bruno inte har rätt till något bostadsbidrag alls för det aktuella året. Han blir därför återbetalningsskyldig på grund av inkomsten han fick under hösten när bostadsbidrag inte längre betalades ut.

6.2.3 Faktisk inkomst

Det är faktisk inkomst som är bidragsgrundande, inte vilken förvärvsförmåga den som ansöker om bostadsbidrag har.

6.2.4 Skatterättsliga grunder

BGI beräknas enligt skatterättsliga grunder.

I IL finns bestämmelser om skattepliktiga och skattefria inkomster. IL innehåller begrepp som överskott respektive underskott i inkomstslagen tjänst, näringsverksamhet och kapital. I alla tre inkomstslagen beräknas överskottet eller underskottet genom att dra av kostnaderna från intäkterna.

För en utförd arbetsprestation eller tjänst får man en *inkomst* som i deklarationen tas upp som *intäkt*. För att köpa en vara eller få en tjänst utförd har man en *utgift* som i deklarationen tas upp som *kostnad*.

När det gäller vilket beskattningsår som en viss inkomst ska hänföras till, tillämpas olika metoder för inkomstslagen. Kontantmetoden tillämpas för inkomstslagen tjänst och kapital medan näringsverksamhet redovisas enligt bokföringsmässiga grunder.

6.2.5 Fastställd förvärvsinkomst

Summan av överskott i inkomstslagen tjänst och näringsverksamhet minskas med allmänna avdrag. Det återstående beloppet, avrundat nedåt till helt hundratal kronor, är den fastställda förvärvsinkomsten (1 kap. 5 § IL).

Vid skatteberäkningen får avdrag göras för till exempel pensionssparande, periodiskt understöd och underskott av konstnärlig eller litterär aktiv näringsverksamhet (62 kap. IL).

Men när BGI fastställs är det summan av överskotten i de olika inkomstslagen som ligger till grund för beräkningen. Det innebär att allmänna avdrag inte reducerar BGI:n (prop.1995/96:186, s. 49).

Exempel
Ingrid är konstnär och har en enskild firma. Hon får just inga inkomster till sin rörelse men har däremot en hel del utgifter. Hon deklarerar därför ett underskott i inkomstslaget näringsverksamhet. För att klara sitt uppehälle har Ingrid ett kvällsarbete som lärare på Konstfack och lönen deklarerar hon under inkomst av tjänst.

När skatten ska beräknas har Ingrid möjlighet att kvitta underskottet i sin näringsverksamhet mot sin inkomst av tjänst från Konstfack. Det gör hon i rutan ”allmänna avdrag. Konstnärer har nämligen den rättigheten.

Men Ingrids bostadsbidrag räknas ut på ett annat sätt. Här måste Ingrid ta upp hela sin inkomst från Konstfack som bidragsgrundande inkomst. Hon får alltså inte göra avdrag för underskottet i den egna firman.

6.2.6 Kontantprincipen

Kontantprincipen tillämpas för inkomster i inkomstslagen tjänst och kapital. Den innebär att en person tar upp inkomsten i deklarationen det år den kan disponeras eller har kommit honom eller henne till del. Det avgörande är vilket år som personen faktiskt tog emot eller hade rätt att lyfta betalningen – inte vilket år hen tjänade pengarna. Detsamma gäller för utgifter.

Kontantprincipen tillämpas normalt även för bidragsgrundande inkomst och innebär att inkomsten ska räknas med i BGI det år den är tillgänglig för den försäkrade.

Undantag
För kapitalvinst vid försäljning av bostad gäller andra bestämmelser. Försäljningen ska deklareras det inkomstår då ett bindande avtal har träffats. Betalningstidpunkten saknar här betydelse.

6.2.7 Ackumulerad inkomst

Ackumulerad inkomst är en inkomst som hänför sig till flera år men beskattas vid ett tillfälle. Av kontantprincipen följer att en persons inkomst beskattas det år som hen får betalt. Skatteberäkningen av ackumulerad inkomst kan däremot göras med hänsyn till att inkomsten hänför sig till olika år för att undvika alltför hård beskattning.

Den särskilda skatteberäkningen för ackumulerad inkomst innebär inte att kontantprincipen frångås vid beräkning av BGI.

Exempel
Amanda har under åren 2000–2004 utfört ett uppdrag åt en kund. Hon får betalt för hela jobbet under år 2004. När skatten ska beräknas kan Skatteverket ta hänsyn till att inkomsten intjänats under en femårsperiod. Det betyder att Amandas skatt blir lägre än om hela inkomsten hänförs till det år den betalas ut.

Men Amandas bostadsbidrag för år 2004 beräknas på ett annat sätt. Här måste Amanda ta upp hela inkomsten eftersom den betalas ut under det året (kontantprincipen).

6.2.8 Skattefria inkomster och förmåner

Vilka inkomster som är skattefria framgår av 8 kap. IL och förmåner som undantas från skatteplikt redovisas i 11 kap. IL.

Exempel på skattefria inkomster är

- barnbidrag
- underhållsstöd
- försörjningsstöd
- äldreförsörjningsstöd
- handikappersättning
- assistansersättning
- den skattefria delen av vårdbidraget
- ersättning från SPSM (Specialpedagogiska skolmyndigheten).

Det går inte att ansöka om vårdbidrag sedan den 1 januari 2019, men personer som hade vårdbidrag vid årsskiftet omfattas av särskilda övergångsbestämmelser i IL. För dessa personer gäller äldre bestämmelser i IL så länge de får förmånen.

Vissa förmåner är också undantagna från beskattning. Hit hör exempelvis

- förmånen att för privat bruk använda en datorutrustning som arbetsgivaren tillhandahåller, om förmånen väsentligen riktar sig till hela personalen på arbetsplatsen
- uniformer och andra arbetskläder som är avpassade för tjänsten och inte lämpligen kan användas privat.

6.2.9 Uppdragstagare

En uppdragstagare deklarerar sina inkomster antingen som inkomst av tjänst eller som inkomst av näringsverksamhet. I regel gäller att inkomsten blir tjänsteinkomst när uppdragstagaren bara har en uppdragsgivare.

6.3 Inkomst av tjänst

Inkomst av tjänst består främst av inkomst av anställning (lön) och de förmåner som är kopplade till denna. Huvudregeln är att inkomsterna och förmånerna är skattepliktiga.

Överskottet i inkomstslaget tjänst beräknas enligt följande:

Intäkt (inkomst) – Kostnad (utgift) = Överskott

Det är överskottet i inkomstslaget tjänst enligt IL som ligger till grund för beräkning av BGI enligt 97 kap. 2 § SFB.

Inkomstslaget tjänst behandlas i 10–12 kap. IL. I kapitel 10 finns de grundläggande bestämmelserna för inkomstslaget. Kapitel 11 behandlar vilka inkomster som ska tas upp som intäkter och kapitel 12 vilka utgifter som är avdragsgilla som kostnader.

Intäkter

Som intäkt räknas bland annat

- anställningsinkomst inklusive förmåner
- lön från eget aktiebolag
- föräldrapenning
- sjukpenning
- sjuk- eller aktivitetsersättning
- pensioner
- omvårdnadsbidrag
- den skattepliktiga delen av vårdbidraget
- aktivitetsstöd
- arbetslöshetsersättning
- livränta
- avtalsgruppsjukförsäkring (AGS)
- omställningsstudiestöd.

Det går inte att ansöka om vårdbidrag sedan den 1 januari 2019, men personer som hade vårdbidrag vid årsskiftet omfattas av särskilda övergångsbestämmelser i IL. För dessa personer gäller äldre bestämmelser i IL så länge de får förmånen.

Livränta som betalas ut som periodiska belopp är i regel skattepliktiga. Vissa livräntor som betalas ut vid enskild sjuk- och olycksfallsförsäkring är partiellt skattepliktiga (11 kap. 37 § IL).

AGS ersättning som är beviljad 1991 eller senare är skattepliktig om beloppet överstiger 1 000 kronor per år. AGS beviljad före 1991 är skattefri. Det innebär att AGS ersättning som inte är skattepliktig normalt inte ska räknas med i BGI. I vissa undantagsfall kan det bli aktuellt att räkna med AGS ersättningen med stöd av 97 kap. 29 § SFB, den så kallade generalklausulen. Se avsnitt 6.13.

Avdragsgilla kostnader

Huvudregeln är att de utgifter man har för att få och behålla inkomster, dras av som kostnad (12 kap. 1 § IL).

Utgifter för resor mellan bostaden och arbetsplatsen får dras av för den del av kostnaden som överstiger 15 000 kronor per år. Övriga kostnader är avdragsgilla för den del som överstiger 5 000 kronor (12 kap. 2 § tredje stycket IL). Sådana kostnader kan vara arbetsredskap, facklitteratur eller arbetsrum i den egna bostaden. Det är ovanligt att Skatteverket beviljar avdrag för arbetsrum i inkomstslaget tjänst.

För resor med bil till och från arbetsplatsen beviljar avdrag med 18,50 kronor per mil om bilen används i tjänsten eller tidsvinsten är minst två timmar per dag från och med inkomståret 2008 (12 kap. 5 och 27 §§ IL).

Vissa kostnader, till exempel resekostnader i tjänsten, ökade levnadskostnader och kostnader för dubbel bosättning är avdragsgilla utan några särskilda beloppsgränser (12 kap. 6, 18 och 19 §§ IL).

6.3.1 Inkomst av tjänst som räknas med i BGI

När kostnaderna dragits av från intäkterna får man ett överskott. Det är överskottet som ligger till grund för beräkning av BGI.

6.4 Inkomst av näringsverksamhet

Näringsverksamhet är en verksamhet av ekonomisk karaktär som bedrivs självständigt och yrkesmässigt. Näringsidkaren säljer varor eller tjänster. Intäkterna i ett företag består i huvudsak av försäljningsinkomster eller intäkter från utförda tjänster. Kostnader som företagen har är till exempel personalkostnader, kostnader för varor och material, lokal- och fastighetskostnader samt resekostnader.

Verksamheten kan bedrivas av en fysisk person, ensam eller med anställda eller av ett aktiebolag.

Näringsverksamheten kan vara aktiv eller passiv (2 kap. 23 § IL). Verksamheten är aktiv om personen arbetar aktivt i verksamheten i relativt stor omfattning. Normalt innebär det minst en tredjedel av normal arbetstid. För en person som vid sidan av sin anställning driver en näringsverksamhet som bygger på egen arbetsinsats är kravet på aktivitet uppfyllt oavsett antalet arbetstimmar. Verksamheten är passiv när aktivt arbete inte utförs, till exempel vid fastighetsförvaltning (prop. 1989/90:11 Reformerad inkomst- och företagsbeskattning s. 646 och RÅ 2002 ref. 15).

Näringsverksamheten kan bedrivas i form av enskild firma, handelsbolag eller aktiebolag. Vid enskild firma och handelsbolag är den fysiska personen som bedriver verksamheten skattskyldig för näringsverksamheten. Men för aktiebolaget gäller att aktiebolaget är skattskyldigt för näringsverksamheten, medan delägarna blir beskattade i inkomstslaget tjänst för lön och i inkomstslaget kapital för aktieutdelning i bolaget (13 kap. 2 § IL).

Den som bedriver näringsverksamhet är normalt bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1999:1078). Ytterligare redovisningsregler för aktiebolag finns i årsredovisningslagen (1995:1554).

Huvudregeln för en enskild firma eller ett handelsbolag är att räkenskapsåret ska sammanfalla med kalenderåret. I samband med att näringsidkaren startar eller avslutar sin verksamhet kan det förekomma att räkenskapsåret är kortare eller längre än 12 månader. Om räkenskapsåret sträcker sig över ett årsskifte ska bidragsgrundande inkomst av näringsverksamhet begränsas till den del som hänför sig till det aktuella kalenderåret (RÅ 2005 ref.75).

Exempel
Kurts inkomst av näringsverksamhet var 220 000 kronor för år 2005. Hans räkenskapsår sträckte sig dock från och med den 1 juni 2004 till och med den 31 december 2005. BGI för 2005 ska fastställas till 12/19 av 220 000, det vill säga 138 947 kronor.

Överskott och underskott i en näringsverksamhet ska beräknas genom att intäktsposterna minskas med kostnadsposterna (14 kap. 21 § IL).

6.4.1 Inkomst av näringsverksamhet som räknas med i BGI

Inkomst av näringsverksamhet ska, precis som inkomst av tjänst uppskattas för det här året och nästa år. Det är dock svårare att beräkna inkomsten av näringsverksamhet eftersom den består av flera olika poster som ska uppskattas. Förutom rörelsens överskott eller underskott ska vissa skatterättsliga avdrag eller återföringar uppskattas. Samma uppskattningar gör föräldern eller ungdomen i samband med den preliminära deklarationen till Skatteverket för debitering av preliminär skatt.

Om föräldern eller ungdomen tänker minska sin skatt det här året genom att göra något eller några av följande avdrag i samband med inkomstdeklarationen, måste hen också ange de beloppen i samband med ansökan om bostadsbidrag. Det gäller:

- utgift för egen pension
- avsättning till periodiseringsfond
- ökning av expansionsfond
- underskott från tidigare beskattningsår.

Avdragen minskar visserligen skatten, men eftersom det är inte är några verkliga kostnader ska den bidragsgrundande inkomsten inte minska med motsvarande belopp. Avdragen ska med andra ord öka överskottet och minska underskottet vid beräkningen av BGI.

Om föräldern eller ungdomen tänker öka skatteunderlaget genom att återföra beloppen till beskattning, ska hen också ange beloppen i samband med ansökan om bostadsbidrag. Det gäller

- återföring av avdrag för avsättning till periodiseringsfond
- återföring av avdrag för avsättning till expansionsfond.

Återföringarna ökar visserligen skatten men eftersom det inte är några verkliga intäkter, ska den bidragsgrundande inkomsten inte öka med motsvarande belopp. Återföringen ska därför minska överskottet och öka underskottet vid beräkningen av BGI.

Allt detta framgår av 97 kap. 4 § SFB.

Utgift för egen pension

En näringsidkare får göra avdrag i deklarationen för utgifter för egen pension. Men när bostadsbidraget beräknas beaktas inte avdraget eftersom det inte är fråga om en verklig kostnad utan om en skattelindring. Föräldern eller ungdomen ska därför uppskatta vilket avdrag för utgift till egen pension som hen tänker göra. Det rör sig om

- avdrag enligt 16 kap. 32 § IL för utgift för egen pension intill ett belopp motsvarande ett halvt prisbasbelopp enligt 2 kap. 7 § SFB (97 kap. 4 § SFB).

Enligt skattereglerna får den som har inkomst av anställning göra ett avdrag för utgifter för egen pension med högst 12 000 kronor från och med inkomståret 2008 till och med inkomståret 2014. Från och med inkomståret 2015 får ett avdrag för utgifter till egen pension göras med högst 1 800 kronor. Den som har inkomst av näringsverksamhet får göra avdrag med 35 procent av inkomsten, dock högst 10 prisbasbelopp (59 kap. 5 § IL).

Periodiseringsfond

En näringsidkare får även göra avsättning till periodiseringsfond, vilket ger en möjlighet till förlustutjämning mellan beskattningsår. Avsättning till periodiseringsfond får göras med högst 30 procent av ett justerat resultat av näringsverksamheten för fysiska

personer (enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag). Avsättningen till periodiseringsfond ska återföras till beskattning inom sex år (30 kap. IL).

Det som sätts av ett år kan kvittas mot framtida förluster. Till den delen kommer periodiseringsfonden inte att bli beskattad över huvud taget. Att ett belopp sätts av innebär att skatteunderlaget reduceras, men det är inte en verklig kostnad i näringsverksamheten.

När bostadsbidrag beräknas beaktas inte avsättningen eftersom det inte är fråga om en verklig kostnad utan om en skatteutjämning mellan olika år. Föräldern eller ungdomen ska därför uppskatta vilken avsättning till periodiseringsfond som hen tänker göra. Det rör sig om

- avdrag för avsättning till periodiseringsfond enligt 30 kap. IL (97 kap. 4 § SFB).

Under något eller några av de kommande sex åren måst dock beloppen som har satts av i periodiseringsfonder tas upp till beskattning. Eftersom denna återföring inte är en verklig intäkt utan en beskattning av en fiktiv inkomst det år den återförs, ska den heller inte tas med i BGI.

Föräldern eller ungdomen ska därför uppskatta med vilket belopp som hen tänker öka skatteunderlaget genom återföring av periodiserings-fond. Det rör sig om

- återfört avdrag för avsättning till periodiseringsfond (97 kap. 4 § SFB).

I följande exempel hänvisar angivet nummer på ruta (Rutnr) till deklarationsblankett NE.

Exempel

Stefan har ett byggföretag. Han räknar med att firman ska gå bra det här året och han tänker därför göra en avsättning till periodiseringsfond med 30 procent av ett justerat resultat i näringsverksamheten. På det sättet minskar han sin skatt i år men skjuter den framåt i tiden.

Det här året	Belopp	Rutnr
Bokfört resultat	+180 000	(R 11)
Överskott eller underskott efter vissa bokföringsmässiga justeringar	+140 000	-
Avsättning till periodiseringsfond	–42 000	(R 34)
Överskott	+98 000	-
Årets beräknade avdrag för egenavgifter (max 25 procent av ovanstående överskott)	–24 500	(R 43)
Överskott (som beskattas)	+73 500	(R 47)

När BGI beräknas 115 500 kronor det här året (73 500 kronor + 42 000 kronor).

Stefan tror dock att företaget kommer att gå sämre nästa år och räknar med en förlust. Om det blir så kan han upplösa fonden för att minska förlusten utan att upplösningen medför en skattebetalning. Exemplet är förenklat för att visa effekten av avsättning till periodiseringsfond respektive återföring av tidigare avsättning till periodiseringsfond.

Nästa år	Belopp	Rutnr
Underskott i näringsverksamheten	–62 000	-
Återföring från periodiseringsfond	+42 000	(R 37)
Kvarvarande underskott	–20 000	(R 48)

BGI för nästa år blir 0 kronor eftersom värdet blir negativt

(–20 000 – 42 000 = –62 000)

I ovanstående exempel kan Stefan med andra ord få en skattelättnad genom att han inte blir skattskyldig för de 42 000 kronor som han avsätter till periodiseringsfond ett år då firman går med vinst, genom att återföra kapitalet till beskattning ett år då firman går med förlust.

Expansionsfond

Avsättning till expansionsfond innebär inte heller någon verklig kostnad i rörelsen. Syftet med expansionsfonden är att kapital som återinvesteras i företaget beskattas lindrigare än om det tas ut som vinst. Anledningen är att man vill jämställa egenföretagaren med enmansaktiebolaget i skattehänseende. Avdrag för avsättning till expansionsfonden beskattas nämligen med samma skattesats som för ett aktiebolag, 26,3 procent (före 2009 var skattesatsen 28 procent). Det innebär, något förenklat, att avsättning till expansionsfond inte får göras med högre belopp än resultatet av näringsverksamheten.

På samma sätt som för periodiseringsfond ökar överskottet respektive minskar underskottet med avsättning till expansionsfond vid beräkning av bostadsbidrag. Föräldern eller ungdomen ska därför uppskatta vilken avsättning till expansionsfond som hen tänker göra. Det rör sig om:

- avdrag för avsättning till expansionsfond enligt 34 kap. IL (97 kap. 4 § SFB).

Gjorda avdrag till expansionsfonden ska återföras till beskattning senast när näringsidkaren upphör med sin verksamhet. När avdraget återförs tillgodoräknas näringsidkaren de 26,3 procent han tidigare betalat i skatt samtidigt som medlen i näringsverksamheten nu beskattas till fullo (34 kap. 14 § IL). Det rör sig om:

- återfört avdrag för avsättning till expansionsfond (97 kap. 4 § SFB).

Eftersom denna återföring inte är en verklig intäkt det år den återförs, ska den heller inte tas med i BGI.

Underskott från tidigare beskattningsår

En näringsidkare, som vid beslutet om slutlig skatt får underskott ett år, kan utnyttja det i samband med inkomstdeklarationen ett senare år när det finns ett överskott i verksamheten före avdrag. Det finns alltså möjlighet att skattemässigt använda det tidigare outnyttjade underskottet för att minska årets överskott och på så vis få lägre skatt. Det rör sig om:

- avdrag för underskott från tidigare beskattningsår enligt 40 kap. IL (97 kap. 4 § SFB).

6.4.2 Deklarationsblanketter

De vanligaste deklarationsblanketterna om inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet som är aktuella när det gäller beräkning av bostadsbidrag nämns nedan. Blanketterna finns på Skatteverkets webbplats.

- Inkomstdeklaration 1
- Inkomstdeklaration 2, aktiebolag, ekonomiska föreningar m.fl.
- Inkomstdeklaration 4, handelsbolag
- Inkomst av näringsverksamhet, NE
- Andel i handelsbolag N3A

6.5 Positiv och negativ räntefördelning

Räntefördelningen påverkar både inkomstslaget näringsverksamhet och inkomstslaget kapital. Det är fråga om i vilket inkomstslag som inkomsten ska beskattas.

Det är främst näringsidkare som berörs av bestämmelserna om räntefördelning.

Syftet med positiv räntefördelning är att ge egenföretagaren möjlighet till samma skattemässiga behandling som aktieägaren. Inkomsten delas upp i två delar. Den ena delen beskattas som intäkt av kapital med en skattesats på 30 procent och den andra delen som intäkt av näringsverksamhet inklusive egenavgifter vilken beskattas med upp till 67 procent.

Den schablonmässiga avkastningen beräknas med hjälp av statslåneräntan vid utgången av november året före det kalenderår då beskattningsåret (inkomståret) går ut.

Bestämmelserna om räntefördelning finns i 33 kap. IL.

6.5.1 Positiv räntefördelning

Positiv räntefördelning är frivillig och får göras om det finns ett positivt kapital i verksamheten på mer än 50 000 kronor (33 kap. 4 § IL). Denna fördelning innebär att man beräknar en viss ränta på kapitalet och flyttar motsvarande belopp från inkomsten i näringsverksamheten till inkomst av kapital.

Exempel
Gudrun har inkomst av näringsverksamhet med 150 000 kronor och inkomst av kapital med 0 kronor. Kapitalet i näringsverksamheten vid årets ingång är 400 000 kronor. Den schablonmässiga avkastningen är 10,06.

Hon får flytta 10,06 procent x 400 000 kronor = 40 240 kronor från inkomstslaget näringsverksamhet till inkomstslaget kapital.

Om hela beloppet flyttas blir inkomst av näringsverksamhet 109 760 (150 000-40 240) kronor och inkomst av kapital 40 240 kronor.

6.5.2 Negativ räntefördelning

Denna fördelning är inte frivillig utan ska tillämpas när nettoskulden i verksamheten är mer än 50 000 kronor (33 kap. 4 § IL). Bestämmelserna finns för att hindra att man drar av privata utgiftsräntor i näringsverksamheten i stället för i inkomstslaget kapital. Inkomsten av näringsverksamheten ökas med en kostnadsränta och inkomst av kapital minskas med samma belopp.

Exempel
Sven-Erik har inkomst av näringsverksamhet med 200 000 kronor och inkomst av kapital med 40 000 kronor. I verksamheten finns en nettoskuld på 400 000 kronor. Den schablonmässiga avkastningen är 6,06.

Han måste flytta ett belopp på 6,06 procent x 400 000 kronor = 24 240 kronor från inkomstslaget kapital till inkomstslaget näringsverksamhet. Inkomst av näringsverksamhet blir 224 240 kronor (200 000+24 240) och inkomst av kapital blir 15 760 kronor (40 000-24 240).

6.6 Inkomst av kapital

Begreppet inkomst av kapital är kapitalintäkterna minskade med avdragsgilla kostnader. Överskott eller underskott av kapital beräknas genom att intäktsposterna minskas med kostnadsposterna (41 kap. 12 § IL).

Avkastningen av det kapital som investerats i olika slags tillgångar deklareras som inkomst av kapital. Det kan röra sig om ränteinkomster, utdelningar, inkomster vid uthyrning av privatbostäder och andra inkomster på grund av innehav av tillgångar samt kapitalvinster. Dessa ska tas upp som intäkt, om inte något annat anges i 8 eller 42 kap. IL (42 kap. 1 § IL).

Utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster ska dras av som kostnad, om inte något annat anges i 9, 42 eller 60 kap. IL. Ränteutgifter och kapitalförluster ska dras av även om de inte är sådana utgifter (42 kap. 1 § IL).

Inkomst av kapital regleras främst i 41 och 42 kap. IL. Kapitel 41 handlar om grundläggande bestämmelser för inkomstslaget kapital och kapitel 42 om vad som ska tas upp och vad som får dras av i inkomstslaget.

Intäkter
Exempel på vad som räknas som inkomst av kapital är

- ränta på bankmedel, obligationer och andra fordringar
- utdelning på aktier och andelar
- ersättning vid uthyrning av privatbostad
- kapitalvinst vid försäljning av fastighet, bostadsrätt, aktier, andelar i aktiefonder eller blandfonder och annan lös egendom.

Schablonintäkt enligt 47 kap. 11 b § IL beräknas som intäkt av kapital för den som har ett uppskovsbelopp. Det ska dock inte räknas som inkomst när det gäller bostadsbidrag (97 kap. 5 § SFB).

Avdragsgilla kostnader
Exempel på vad som räknas till avdragsgilla kostnader är

- ränteutgift för skuldräntor
- avdragsgill ränta vid avbetalningsköp
- tomträttsavgäld
- kostnad vid återbetalning av lån i förtid
- kapitalförluster på marknadsnoterade andelar i räntefonder
- förvaltningskostnader till den del de överstiger 1 000 kronor
- omkostnader för intäkternas förvärvande
- kapitalförluster.

6.6.1 Inkomst av kapital som räknas med i BGI

Den som ansöker om bostadsbidrag och har inkomster av kapital ska beräkna vilket överskott eller underskott hen förväntas få i inkomstslaget under det eller de kalenderår som bidrag söks för.

Vid beräkning av BGI ska överskottet i inkomstslaget kapital ökas med gjorda avdrag i inkomstslaget. Det kan röra sig om avdrag för kostnader för bankfack och liknande. Följande avdrag i inkomstslaget kapital ska dock inte öka överskottet utan beaktas vid beräkning av BGI:

- avdrag för kapitalförluster till den del de motsvarar kapitalvinster som tagits upp som intäkt enligt 42 kap. 1 § IL
- avdrag för uppskovsavdrag vid byte av bostad enligt 47 kap. IL
- avdrag för negativ räntefördelning enligt 33 kap. IL.

Underskott i inkomstslaget kapital ska minskas med gjorda avdrag i inkomstslaget, med undantag för vad som anges i punkterna ovan. Om det uppkommer ett överskott vid beräkningen ska detta minskas med schablonintäkt enligt 47 kap. 11 b § IL.

Allt detta framgår av 97 kap. 5 § SFB.

De avdrag som får göras i inkomstslaget kapital i samband med inkomstdeklarationen ska med andra ord läggas tillbaka när bostadsbidrag beräknas, utom i tre fall:

1. Kapitalförlust som kvittas mot kapitalvinst ska inte återläggas.

Kapitalförlust kan uppstå vid avyttring av till exempel värdepapper eller bostad.

2. Uppskovsavdrag vid byte av bostad ska inte heller återläggas.

Nya uppskovsregler vid försäljning av bostad gäller från och med den 1 januari 2008. En person som säljer sin permanentbostad och köper en ny bostad kan få uppskov med beskattningen av vinsten (47 kap. 6 § IL).

Förutsättningar för att en person ska få uppskovsavdrag är att

- uppskovsbeloppet är minst 50 000 kronor. Beloppet gäller varje delägare för sig
- bostaden är en privatbostadsfastighet eller privatbostadsrätt
- bostaden som säljs är en permanentbostad
- personen har köpt en ny bostad och har bosatt sig där inom en viss tid.

Om kostnaden för den nya bostaden är minst lika med ersättningen för den sålda bostaden kan man få uppskov med beskattningen av hela vinsten. Men om kostnaden

för den nya bostaden är lägre kan man få uppskov med en del av vinsten. Maximalt uppskovsbelopp är 1 600 000 kronor x den egna andelen i procent av den sålda fastigheten. För mer information om uppskovsavdrag se Skatteverkets webbplats.

3. Negativ räntefördelning ska inte återläggas till BGI:n. Anledningen är att intäkten beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet. Om den läggs tillbaka till inkomstslaget kapital skulle den ingå dubbelt i BGI.

6.6.2 Barns inkomster av kapital som räknas med i BGI

Hemmavarande och växelvis boende barns inkomster av kapital ska räknas med i BGI. Däremot räknas tidvis boende barns eller familjehemsplacerade barns inkomster av kapital inte med i BGI. Inte heller för föräldrar som får bostadsbidrag på grund av särskilda skäl, räknas barnets inkomster av kapital med i BGI (97 kap. 11 § SFB).

Varje barn kan ha kapitalinkomster upp till 1 000 kronor utan att det påverkar bostadsbidraget. Belopp som överstiger 1 000 kronor ska läggas till den bidragsgrundande inkomsten. Om barnet bor växelvis ska bara hälften av beloppet som överstiger 1 000 kronor läggas till den bidragsgrundande inkomsten. Beloppet fördelas lika mellan makar, vilket innebär att beloppet alltid fördelas mellan makarna oavsett om det är en förälder, styvförälder eller förordnad vårdnadshavare till barnet. (97 kap. 11 och 12 §§ SFB)

Vid beräkning av barns överskott i inkomstslaget kapital tillämpas 97 kap. 5 § SFB (97 kap. 11 § SFB).

Ett barns inkomster av kapital påverkar bostadsbidraget oavsett när under kalenderåret barnet får sådan inkomst. Det beror på att bidragsgrundande inkomst avser samma kalenderår som bostadsbidraget och anses jämnt fördelad under kalenderåret (97 kap. 3 § SFB).

Exempel
Anette bor tillsammans med två hemmavarande barn, 13 och 18 år gamla. Anettes BGI har fastställts till 200 000 kronor. Under juni flyttar 18-åringen hemifrån och ingår därför inte längre i hushållet från och med juli månad. Senare på hösten får 18-åringen en kapitalvinst om 44 000 kronor. Den här inkomsten räknas med i BGI de månader som 18-åringen ingick i hushållet. Det beror på att han fick kapitalvinsten under det kalenderår som bostadsbidrag betalats ut. BGI kommer därför att fastställas till två olika belopp i samband med beslut om slutligt bostadsbidrag. För perioden januari–juni fastställs BGI till 243 000 kronor (200 000+44 000-1000) och för perioden juli–december till 200 000 kronor, vilket också kommer att framgå av transaktionskod 661 AVS i TP-systemet. Se även KRNJ mål nr 4200-2006.

6.6.3 Deklarationsblanketter

De vanligaste deklarationsblanketterna om inkomst av kapital när det gäller ärenden om bostadsbidrag nämns nedan. Blanketterna finns på Skatteverkets webbplats.

- Sammanställning över kapitalvinster/kapitalförluster, K1
- Uthyrning m.m. av småhus, bostadsrätt och hyresrätt som är privatbostad, K3
- Försäljning av värdepapper, K4
- Försäljning av småhus, K5
- Försäljning av bostadsrätt, K6

- Uppskov, bostad, K2.

6.7 Utlandsinkomster

Sverige tillämpar, i likhet med många andra länder, hemvistprincipen som huvudmetod vid beskattningen. Den innebär att den som är bosatt eller stadigvarande vistas i Sverige eller vid utflyttning från Sverige har väsentlig anknytning hit, är obegränsat skattskyldig här. Att vara obegränsat skattskyldig betyder att all inkomst beskattas här oavsett om den förvärvats inom eller utom Sverige. För att undvika att inkomster beskattas både i det land där pengarna utbetalas och det land man bor i, har det införts flera undantag från hemvistprincipen.

Den som har bott i Sverige och har väsentlig anknytning hit anses som obegränsat skattskyldig under fem år efter det att personen flyttat från Sverige om hen inte visar annat (3 kap. 7 § IL). Det gäller för svenska medborgare och för utländska medborgare som har varit bosatta i Sverige under minst tio år.

6.7.1 Utlandsinkomster som räknas med i BGI

Bestämmelserna om vilka utlandsinkomster som ska räknas med i BGI gäller normalt bara för personer som anses obegränsat skattskyldiga i Sverige enligt beskrivningen ovan.

Vissa utlandsinkomster är inte skattepliktiga här men ska ändå räknas med i BGI (97 kap. 13 § SFB). Det rör sig om inkomster som

- inte beskattas i Sverige på grund av bestämmelserna i 3 kap. 9–13 §§ IL
- inte beskattas i Sverige på grund av skatteavtal
- är skattepliktiga enligt 5 § lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta (SINK).

Exempel
Sabina, som är svensk medborgare, flyttade till Norge för tre år sedan för att arbeta där. Hon anses ha haft väsentlig anknytning till Sverige under utlandsvistelsen. Under augusti månad flyttar Sabina tillbaka till Sverige tillsammans med sina två minderåriga barn. Hon ansöker då om bostadsbidrag. Försäkringskassans handläggare talar om för Sabina att hon måste räkna med inkomster hon fått under kalenderåret från Norge när hon beräknar bidragsgrundande inkomst.

Exempel
En familj som tidigare varit bosatt i Libanon, kommer till Sverige i maj. De har aldrig varit i Sverige tidigare. Pappan i familjen har haft inkomster i Libanon fram till avresedagen. I Sverige söker familjen bostadsbidrag. De beviljas bidrag från och med juni. Försäkringskassans handläggare talar om för familjen att inkomsterna som intjänats i Libanon inte ska tas med när bidragsgrundande inkomst beräknas.

Hur ska utlandsinkomsterna beräknas?
Utlandsinkomster som ska ingå i BGI kan beräknas på samma sätt som om de intjänats i Sverige. Det vill säga inkomsten som ska ligga till grund för BGI beräknas före skatt och hänsyn tas till exempel till avdrag för resekostnader.

Inkomster som inte beskattas i Sverige på grund av bestämmelserna i 3 kap. 9–13 §§ IL

Hushåll som berörs av bestämmelserna i 3 kap. 9–13 §§ IL är framför allt personer som bor eller har bott i Sverige men som under längre eller kortare tid arbetar utomlands. Deras inkomster ska räknas med i BGI om de betraktas som obegränsat skattskyldiga här trots att de inte betalar skatt i Sverige (97 kap. 13 § SFB).

När det gäller inkomster som undantas från beskattning enligt 3 kap. 9–13 §§ IL brukar man tala om sexmånadersregeln och ettårsregeln.

Sexmånadersregeln innebär att en person som arbetar utomlands i minst sex månader och betalar skatt i utlandet inte behöver betala skatt i Sverige också.

Ettårsregeln innebär att en person som arbetar utomlands i minst ett år inte behöver betala skatt i Sverige. Det gäller även om personen inte blir skattskyldig i det andra landet och detta beror på landets lagstiftning eller administrativa praxis. Det kan också bero på annat avtal än skatteavtal. Ettårsregeln gäller normalt inte om personen är anställd hos svenska staten, landstinget, kommun eller församlingar inom Svenska kyrkan.

Sexmånaders- och ettårsregeln gäller inte för anställda ombord på svenskt, danskt eller norskt luftfartyg. De gäller inte heller anställning ombord på fartyg.

Inkomster som inte beskattas i Sverige på grund av skatteavtal

Inkomster som enligt dubbelbeskattningsavtal undantas från beskattning i Sverige ska också ingå i BGI (97 kap. 13 § SFB).

Vilka länder som Sverige har dubbelbeskattningsavtal med och vad som står i avtalen framgår på Skatteverkets webbplats.

Ett exempel är pensioner som utbetalas från ett annat nordiskt land till en person som bor i Sverige (artikel 18 i avtalet mellan de nordiska länderna för att undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet).

Exempel

Sirkka bor i Haparanda med sina två barn. Hon får sjukersättning från Sverige och en finsk pension som betalas ut från Finland. Den finska pensionen beskattas i Finland. Enligt dubbelbeskattningsavtalet mellan de nordiska länderna undantas den från skatteplikt i Sverige.

När BGI beräknas ska den finska pensionen tas med som utlandsinkomst eftersom den inte kommer att ingå i den fastställda förvärvsinkomsten som Skatteverket lämnar uppgift om. Uppgiften (utlandsinkomsten) kommer i stället att hämtas från bostadsbidragsregistret.

Särskild inkomstskatt för utomlands bosatta

Skattepliktig inkomst enligt 5 § SINK kan gälla vissa personer som bor utomlands. Det kan också vara frågan om personer som vistas kortare tid än sex månader i Sverige. För det senare fallet gäller dessutom att ersättningen

- betalas av arbetsgivare som inte har sitt hemvist i Sverige
- inte belastar driftställe som arbetsgivaren har i Sverige.

Sådan inkomst ska räknas med i BGI (97 kap. 13 § SFB).

Vilka inkomster som är skattepliktiga framgår av 5 § SINK.

6.7.2 Valutakurs

Försäkringskassan måste räkna om bidragsgrundande inkomster som den försäkrade får i ett annat lands valuta till svenska kronor. Den valutakurs som gäller den första dagen i den månad som bidrag beviljas från ska användas. Det finns inte någon officiell valutakurs vilket innebär att Försäkringskassan får avgöra vilken banks eller växlingskontors valutakurs (lämpligen köpkursen) som ska användas. När det gäller EU/EES-området kan man finna valutakurser på Försäkringskassans intranät Fia under EU-familjeförmånssidan.

Det preliminära bostadsbidraget bestäms slutligt när den slutliga skatten har fastställts för bidragsåret. Det är då fråga om att fastställa inkomsten slutligt. Om det framkommer att utlandsinkomsten var en annan än den som uppgavs preliminärt, ska valutakursen inte påverka det nya beslutet. Det betyder att man ska använda samma valutakurs som vid beviljandet av det preliminära bostadsbidraget.

Detta framgår av 13 § RFFS 1996:12.

6.8 Studiemedel

Studiemedel består av studiebidrag och studielån. Tilläggsbidrag kan betalas ut till den som får studiemedel och som har vårdnad om barn (3 kap. 13 a § studiestödslagen [1999:1395]). Däremot räknas inte omställningsstudiestöd som studiemedel trots att det betalas ut från CSN. Det ska istället likställas med inkomst av tjänst.

6.8.1 Studiemedel som ingår i BGI

Studiebidraget ingår med 80 procent vid beräkning av BGI. Tilläggsbidrag och studielån ingår inte i BGI. Om studiemedlet betalas ut i slutet av ett år och är ett förskott för nästkommande år, ska den inkomsten räknas till det senare året. (97 kap. 2 och 13 §§ SFB)

Det är bara svenska studiemedel som ska räknas med i BGI (97 kap. 2 § andra stycket SFB).

Ett undantag från denna regel är när EU-förordning 883/2004 är tillämplig och delarna för barn ingår i ett ärende. Om förordningen är tillämplig så måste Försäkringskassan ta hänsyn till förordningens artikel 5 a. Artikeln lyder:

> a) Om enligt den behöriga medlemsstatens lagstiftning förmånerna från det sociala trygghetssystemet eller andra inkomster har vissa rättsverkningar, skall de relevanta bestämmelserna i den lagstiftningen också tillämpas på motsvarande förmåner som förvärvats enligt en annan medlemsstats lagstiftning, eller på inkomster som förvärvats i en annan medlemsstat.

För att avgöra om en förmån eller inkomst som den sökande fått enligt en annan medlemsstats lagstiftning ska räknas med i en sökandes BGI – och på vilket sätt – behöver vi se både till syftet med förmånen och dess utformning.

Exempel
Micko ansöker om bostadsbidrag och förordning 883/2004 ska tillämpas i hans ärende. Han har studiemedel från Danmark. Danskt studiemedel fyller samma syfte som svenska studiemedel men har en annorlunda utformning – det består av en lånedel och ett skattepliktigt stipendium. Även i svenska studiemedel finns en lånedel och en bidragsdel, men bidraget är inte skattepliktigt.

Enligt bestämmelserna i 97 kap. 2 och 13 §§ SFB ska 80 procent av svenskt studiebidrag räknas med i BGI.

Artikel 5 a innebär att dessa bestämmelser också ska tillämpas på det danska studiestödet. Det innebär att 80 procent av stipendiet ska ingå i Mickos BGI, men att lånedelen inte räknas med. Det har ingen betydelse att stipendiet är skattepliktigt – det viktiga är att motsvarande förmåner behandlas på samma sätt. Om det danska studiestödssystemet hade bestått helt av lån, så skulle danskt studiestöd inte räknas med i Mickos BGI eftersom lånedelen av svenska studiemedel inte ska ingå i BGI enligt svensk lagstiftning.

6.9 Stipendier

Skattefria stipendier ska räknas med i BGI:n till den del de överstiger 3 000 kronor per månad. Om stipendier betalas ut i slutet av ett kalenderår och avser förskott för nästkommande år, ska den inkomsten beaktas för det senare året (97 kap. 13 § SFB).

Ett stipendium kan betalas ut som ett engångsbelopp. Beloppet anses då lika fördelat över årets tolv månader (KRNG mål nr 3998-1999).

Exempel
Dennis har fått ett skattefritt stipendium på 30 000 kronor för att studera utomlands en termin. Stipendiet betalas ut som ett engångsbelopp: 30 000 kronor fördelat på 12 månader = 2 500 kronor per månad. Månadsbeloppet är lägre än 3 000 kronor och ska därför inte räknas med i BGI:n.

6.10 Etableringsersättning

Etableringsersättning är en bidragsgrundande inkomst enligt 97 kap. 13 § SFB. Däremot ska etableringstillägg och bostadsersättning inte räknas med i BGI.

6.11 Förmögenhet

Vid beräkning av bostadsbidrag ska viss förmögenhet beaktas (97 kap. 6–10 §§ SFB). Det är hushållets tillgångar efter avdrag för skulder som räknas som förmögenhet. Den beräknas enligt lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner (97 kap. 8 § SFB).

Eftersom förmögenhet inte är skattepliktig, saknas uppgift om förmögenhet i inkomstdeklarationen.

6.11.1 Tillgångar och hur de värderas

Exempel på tillgångar som beaktas vid beräkning av förmögenhet är

- privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt

- vissa livförsäkringar, till exempel kapitalförsäkring
- marknadsnoterad delägarrätt och fordringsrätt (aktier med mera)
- kontanter och kontobehållning som överstiger 25 000 kronor per person i hushållet, med undantag för pensionssparkonto.
- fordran i pengar och liknande betalningsmedel.

Privatbostadsfastigheter tas upp till hela taxeringsvärdet. Om fastigheten är belägen utomlands tas den upp till 75 procent av marknadsvärdet.

En privatbostadsrätt tas upp till ett värde som motsvarar medlemmens andel i föreningens behållna förmögenhet. Denna förmögenhet bestäms med utgångspunkt i fastighetens taxeringsvärde och med hänsyn till föreningens övriga tillgångar och skulder. Med övriga tillgångar och skulder menas anläggnings- och omsättningstillgångar, respektive lång- och kortfristiga skulder.

Förmögenhetsvärdet beräknas utifrån uppgifterna i bostadsrättsföreningens årsredovisning. Årsredovisningen innehåller bland annat en balansräkning som visar föreningens samtliga tillgångar och skulder. Ett tillgångsvärde i form av bostadsrätt beräknas enligt följande:

Sökandes andel i föreningen x (fastighetens taxeringsvärde + föreningens övriga tillgångar – föreningens skulder).

Livförsäkring tas upp till sitt framräknade återköpsvärde med tillägg för beräknad upplupen andel i livförsäkringens överskott.

Marknadsnoterade delägarrätter och fordringsrätter (aktier med mera) tas upp till 80 procent av sitt marknadsvärde.

Fordran i pengar och liknande betalningsmedel tas upp till sitt nominella belopp med tillägg för förfallen ränta.

Allt detta framgår av lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.

6.11.2 Skulder

Skulder som hänför sig till den försäkrades permanentbostad minskar inte förmögenheten. Kontokortsskulder och studielån är däremot exempel på skulder som minskar förmögenheten.

6.11.3 Förmögenhet som räknas med i BGI

Det är hela hushållets gemensamma förmögenhet som beaktas vid beräkning av bostadsbidrag. Med förmögenhet avses värdet av tillgångarna efter avdrag för skulder. Förmögenheten avrundas nedåt till helt tiotusental kronor (97 kap. 6 § SFB). Därefter beräknas 15 procent av den förmögenhet som överstiger 100 000 kronor.

Den permanentbostad som en försäkrad bor i räknas inte med i förmögenheten. Inte heller företagsförmögenhet.

Exempel

Kajsa och Verner har tillsammans med sina två barn Karin och Viktor en sammanlagd förmögenhet på 250 000 kronor. Av det beloppet är sammanlagt 140 000 kronor insatta på bankkonton. Bankmedlen är fördelade så att Kajsa har 50 000 kronor, Verner har 40 000 kronor, Karin har 30 000 kronor och Viktor 20 000 kronor. Den bidragsgrundande förmögenheten beräknas genom att man först räknar bort 25 000 kronor från Kajsas, Verners och Karins bankmedel samt 20 000 från Viktors. Det blir totalt 95 000 kronor. De bankmedel som ska ingå i beräkningen av förmögenheten är 140 000–95 000 = 45 000 kronor.

Värdet av tillgångarna räknas ut så här: 110 000 (250 000–140 000) + 45 000 = 155 000 kronor. Beloppet avrundas nedåt till 150 000 kronor. Tillägg till BGI görs sedan med 15 procent av 50 000, som är den förmögenhet som överstiger 100 000 kronor (150 000–100 000). Den bidragsgrundande förmögenheten blir då 7 500 kronor.

Tillägg till BGI ska göras för varje försäkrads och varje hemmavarande eller växelvis boende barns förmögenhet. När det gäller barn som bor växelvis så räknas bara hälften av barnets förmögenhet med i hushållets sammanlagda förmögenhet (97 kap. 6 § SFB). Uppstår förmögenhetsunderskott hos någon i hushållet får kvittning ske mot övriga hushållsmedlemmars överskott.

Makars förmögenhet fördelas på vardera makens BGI i förhållande till storleken på deras respektive förmögenhet. Barns förmögenhet fördelas lika mellan makarna (97 kap. 7 § SFB).

Förmögenheten beräknas per den 31 december det år som bostadsbidraget avser (97 kap. 8 § SFB).

6.11.4 Undantag

Som nämnts ovan räknas bostaden som den försäkrade bor i inte med i förmögenheten (lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner). Det innebär att man bortser från taxeringsvärdet och skulderna för den bostaden när BGI beräknas.

Personer som har steriliserats och som har fått ersättning av staten enligt lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall, får undanta 175 000 kronor från förmögenheten (3 a § 2 lagen [1999:332] om ersättning till steriliserade i vissa fall).

Personer som någon gång under perioden den 1 januari 1920 till och med den 31 december 1980 har varit omhändertagna för samhällsvård och har fått ersättning av staten enligt lagen (2012:663) om ersättning på grund av övergrepp eller försummelser i samhällsvården av barn och unga i vissa fall får undanta 250 000 kronor från förmögenheten (16 § lagen [2012:663] om ersättning på grund av övergrepp eller försummelser i samhällsvården av barn och unga i vissa fall).

Från och med den 1 juli 2005 gäller lagen (2005:466) om beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner m.m. för neurosedynskadade. Den innebär att den som enligt regeringsbeslut fått ersättning för fosterskador som orsakats av läkemedlen Neurosedyn eller Noxodyn får undanta 500 000 kronor vid beräkning av bidragsgrundande förmögenhet (prop. 2004/05:122 Beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner m.m. för neurosedynskadade). Eventuell avkastning på ersättningsbeloppet är dock inte undantagen vid beräkning av BGI.

Från och med den 1 maj 2018 kan personer som ansökte om att få ändra sin könstillhörighet på den tiden det fanns krav på att de inte skulle ha någon fortplantningsförmåga, få ersättning av staten. Det gäller de som ansökt om ändrad könstillhörighet under perioden den 1 juli 1972 till och med den 30 juni 2013 och fått ansökan beviljad. Kravet på att personer som vill ändra könstillhörighet inte ska ha någon fortplantningsförmåga togs bort den 1 juli 2013.

Ersättningen, som är skattefri, prövas av Kammarkollegiet och är ett schablonbelopp på 225 000 kronor per person. Ersättningen är att betraktas som en förmögenhet men undantas vid beräkning av bostadsbidraget.

6.12 Barns förmögenhet som räknas med i BGI

Hemmavarande och växelvis boende barns förmögenhet räknas med i BGI. När det gäller barn som bor växelvis så räknas bara hälften av barnets förmögenhet med i hushållets sammanlagda förmögenhet. Däremot räknas tidvis boende barns eller familjehemsplacerade barns förmögenhet inte med i BGI. Inte heller för föräldrar som får bostadsbidrag på grund av särskilda skäl, räknas barnets förmögenhet med (97 kap. 6 § SFB).

Tillägg för barns förmögenhet ska fördelas lika mellan makar (97 kap. 7 § SFB). Fördelningen ska göras även om det bara är *en* make/sambo som har vårdnaden om barnet. Det innebär att beloppet alltid fördelas mellan makarna oavsett om det är en förälder, styvförälder eller förordnad vårdnadshavare till barnet.

Tillägg för makars och hemmavarande eller växelvis boende barns förmögenhet fördelas proportionellt utifrån förmögenheten före avrundning nedåt till jämna tiotusental kronor.

Exempel

Frida och Fredrik har två hemmavarande barn. Frida har tillgångar värda 50 000 kronor och Fredrik har tillgångar värda 80 000 kronor. De två hemmavarande barnen har tillgångar värda 60 000 kronor vardera. Tillgångarna består av fondandelar. Hushållets sammanlagda förmögenhet är alltså 250 000 kronor.

Det är bara förmögenhet över 100 000 kronor som ska räknas med i BGI. 250 000 - 100 000 = 150 000 kronor. Förmögenheten avrundas nedåt till helt tiotusental kronor, vilket inte påverkar beräkningen i detta exempel.

Tillägg till BGI ska göras med 15 procent av 150 000 kronor, vilket blir 22 500 kronor. Tillägget ska sedan fördelas mellan Frida och Fredrik. Fridas andel av förmögenheten är 20 procent, Fredriks andel är 32 procent och barnens sammanlagda andel är 48 procent.

Tillägget för barnens förmögenhet är 48 procent av 22 500 kronor, det vill säga 10 800 kronor. Detta belopp ska fördelas lika mellan Frida och Fredrik, vilket innebär att 5 400 kronor läggs till Fridas BGI och 5 400 kronor till Fredriks BGI.

Fridas tillägg blir totalt 4 500 (20 procent av 22 500) + 5 400 = 9 900 kronor. Fredriks tillägg blir totalt 7 200 (32 procent av 22 500) + + 5 400 = 12 600 kronor.

6.12.1 Undantag vid beräkning av barns förmögenhet

Vid beräkning av barns förmögenhet ska följande tre undantag från vad som utgör bidragsgrundande förmögenhet beaktas.

1. Belopp som barn fått med anledning av personskada eller kränkning och som inte avser ersättning för kostnader (97 kap. 9 § SFB).
2. Ersättning till barnet från en försäkring med anledning av att barnet åsamkats skada genom olycksfall eller sjukdom. Men det gäller inte ersättning för sakskada (97 kap. 9 § SFB).
3. Tillgångar som barn har fått genom gåva, testamente eller förmånstagar-förordnande vid försäkring eller visst individuellt pensionssparande. En förutsättning är dock att barnet har förvärvat egendomen av annan än barnets förmyndare. Förvärvet ska dessutom vara förenat med villkor som dels innebär att förmyndaren är skild från förmögenhetens förvaltning och inte kan bestämma över den, dels anger vem som i stället ska förvalta egendomen. (97 kap. 10 § SFB)

6.12.2 Närmare om undantag enligt 97 kap. 9 § SFB

Bestämmelser i 97 kap. 9 § SFB innebär att viss del av barns förmögenhet ska undantas vid beräkning av bostadsbidrag. Första punkten beskriver situationer när ersättning betalas ut med anledning av att någon annan orsakat barnet skada eller kränkning. Den andra punkten handlar om ersättning som barnet fått med anledning av medfödd skada, förlossningsskada, olycksfall eller sjukdom.

Det är anledningen till varför ersättning betalas ut och inte varifrån ersättningen kommer som är avgörande när man bedömer om den ska kunna undantas från förmögenheten vid beräkning av bostadsbidrag (prop. 2002/03:33 Barns förmögenhet vid beräkning av bostadsbidrag, s. 11).

Ersättningen ska vara av personlig natur och undantaget gäller inte för egendomsskada eller allmän förmögenhetsskada. Ersättning som barnet får för förlorade tillhörigheter eller till exempel sjukvårdskostnader och resor ingår alltså inte i det belopp som kan undantas från förmögenheten vid beräkning av bostadsbidrag. Sådana ersättningar för ekonomiska skador tillför inte barnet någon förmögenhet.

Exempel
Elin som är 17 år har råkat ut för en olycka. Hon får en räkning för resan till sjukhuset och för sjukvårdskostnader. Från försäkringsbolaget får hon senare en invaliditetsersättning samt ersättning för utläggen i samband med olyckan.

Invaliditetsersättningen får undantas från förmögenheten vid beräkning av BGI men däremot inte ersättningen för de kostnader som Elin haft för resa och sjukvård.

Ersättning för förhöjda levnadsomkostnader som kan uppkomma i framtiden på grund av en skada kan däremot omfattas av undantaget. Det kan röra sig om extra utgifter och transporter, kläder och skor samt särskilda kostnader för rekreation (prop. 2002/03:33, s. 12).

Fordran som avser ersättningar enligt ovan ska också undantas från hushållets förmögenhet (97 kap. 9 § SFB). Det beror på att en sådan fordran annars skulle ingå i hushållets bidragsgrundande förmögenhet enligt lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.

Om ersättningen till någon del är skattepliktig ska belopp före beskattning undantas från förmögenheten (97 kap. 9 § SFB).

Har ersättningen fallit ut i periodiska belopp avser undantaget det sammanlagda ackumulerade beloppet.

Exempel
Oskar har en medfödd skada. Han har fått 140 000 kronor utbetalt i periodiska belopp från en barnförsäkring. När Oskar är 10 år ansöker hans mamma om bostadsbidrag. Familjen har en sammanlagd förmögenhet om 250 000 kronor vid ansökningstillfället. 140 000 kronor kan undantas från förmögenheten. Tillägg till BGI görs med 15 procent av 10 000 kronor (110 000 – 100 000) = 1 500 kronor.

Nästa år ansöker Oskars mamma på nytt om bostadsbidrag. Förmögenheten är fortfarande 250 000 kronor. Efter utredning framkommer att ytterligare 10 000 kronor har betalats ut från Oskars barnförsäkring. 150 000 kronor kan därför undantas från förmögenheten vid beräkning av bostadsbidraget. Det här året blir den bidragsgrundande förmögenheten 0 kronor.

Ersättningsbeloppet undantas för hela den tid som barnets förmögenhet ska läggas samman med familjens vid beräkningen av bostadsbidrag (prop. 2002/03:33, s. 11).

Ersättningsbeloppet undantas i sin helhet oavsett om pengarna har förbrukats eller inte.

Avkastning (räntor eller utdelningar) på ersättningsbeloppet får däremot inte undantas. Om ersättningsbeloppet till exempel har vuxit på grund av en god placering, gäller att det ursprungliga beloppet undantas.

Över tiden behandlas ersättningen som ett nominellt oförändrat belopp. Beloppet kan givetvis öka med ett nytt nominellt belopp när ytterligare ersättning som kan undantas betalas ut till barnet (prop. 2002/03:33, s. 11).

Skadestånd

Ett barn kan ha utsatts för ett brott eller annan skadeståndsgrundande handling. Man skiljer på ersättning för ekonomisk och ideell skada. Ersättning för ekonomisk skada kompenserar den skadelidande för ekonomiska förluster i anledning av skadan. Ersättning för ideell skada kompenserar den skadelidande för skada som inte är av ekonomisk karaktär.

Skadestånd till den som har tillfogats personskada omfattar ersättning för bland annat sjukvårdskostnad och inkomstförlust. Även ersättning för psykiskt och fysiskt lidande samt ersättning för särskilda olägenheter till följd av skadan omfattas av skadestånd.

Den som allvarligt kränker någon annan genom brott som innefattar ett angrepp mot personens frihet, frid eller ära ska ersätta den skada som kränkningen innebär.

Allt detta framgår av prop. 2002/03:33, s. 7.

Brottsskadeersättning

Brottsskadeersättning kan betalas ut efter beslut från Brottsoffermyndigheten. Det kan till exempel ske när en gärningsman inte har kunnat gripas och därför inte kunnat åläggas ersättningsskyldighet. Brottsskadeersättning för personskada eller kränkning utgår enligt brottsskadelagen (2014:322) (prop. 2002/03:33, s. 7).

Försäkringar
Försäkringsersättning kan betalas ut till ett barn som utsatts för personskada eller kränkning eller som förorsakats skada genom sjukdom eller olycksfall. Försäkringen kan vara en olycksfallsförsäkring eller en sjuk- och olycksfallsförsäkring för barn och ungdom.

Olycksfallsförsäkring ersätter vårdkostnader och ger engångsersättning vid bestående invaliditet genom en olyckshändelse.

Sjuk- och olycksfallsförsäkring för barn och ungdom ersätter vårdkostnader och ger engångsersättning vid bestående invaliditet. Den kan även ersätta vårdkostnader vid långvarig sjukdom eller skada samt ersättning för medicinsk eller ekonomisk invaliditet. Medicinsk invaliditet innebär att barnet kommer att få en bestående kroppsskada. Ekonomisk invaliditet innebär att en skada sätter ned arbetsförmågan för all framtid.

Ett barn kan på grund av sjukdom, skada eller brott få ersättning från trafik- eller ansvarsförsäkring.

Barnet ersätts med ett engångsbelopp eller som ett periodiskt utfallande belopp.

Allt detta framgår av prop. 2002/03:33, s. 7.

Övriga ersättningar
Barn kan även få ersättning med anledning av personskada enligt till exempel patientskadelagen (1996:799), produktansvarslagen (1992:18) eller miljöbalken. Sådana ersättningar ska normalt kompensera barnet för lidande och obehag (prop. 2002/03:33, s. 8).

6.12.3 Närmare om undantag enligt 97 kap. 10 §

Bestämmelsen i 97 kap. 10 § SFB innebär ytterligare undantag för vad som ska ingå i barns förmögenhet vid beräkning av bostadsbidrag. Tillgångar som ett barn förvärvat genom gåva, testamente, eller förmånstagarförordnande vid försäkring eller pensionssparande ska undantas vid beräkningen av barns förmögenhet. Ett sådant undantag förutsätter att barnet har fått tillgången från någon annan än barnets förmyndare och att det är förenat med villkor som

- innebär att egendomen ska stå under förvaltning av någon annan än förmyndaren, utan bestämmanderätt för denne
- anger vem som i stället ska utöva förvaltningen.

När det gäller undantag enligt 97 kap. 10 § SFB ska även avkastning av och sådant som trätt i stället för tillgången undantas från barns förmögenhet.

Ansvaret vilar på den som ansöker om eller den som får bostadsbidraget att visa om hensbarns förmögenhet är av sådant slag att den ska undantas vid beräkningen av bostadsbidrag (prop. 2003/04:96 Vissa socialförsäkringsfrågor, s. 18).

I dessa fall har överförmyndaren inte någon kontroll över förvaltningen.

Ett barns tillgångar
Ett barns tillgångar ska i skälig omfattning användas för barnets uppehälle, utbildning och nytta i övrigt. Det utesluter inte att barnets tillgångar i sådana fall används till något som indirekt även kommer den övriga familjen till del (prop. 2003/04:96, s. 16).

Förmyndare
Den som har vårdnaden om ett barn är som regel också förmyndare för barnet. När bägge föräldrarna är vårdnadshavare är dessa alltså som regel också barnets

förmyndare och när en förälder ensam har vårdnaden om barnet är den föräldern normalt ensam förmyndare.

Förmyndarna ska förvalta barnets tillgångar och företräda barnet i angelägenheter som rör tillgångarna.

Det finns undantag från regeln att det är barnets förmyndare som förvaltar barnets tillgångar och företräder barnet i frågor om dessa. Det gäller tillgångar som barnet fått genom gåva, testamente eller förmånstagarförordnande vid försäkring. Det gäller också vid pensionssparande av visst slag. Villkoret är att egendomen ska stå under förvaltning av någon annan än förmyndaren, utan att förmyndaren kan bestämma över barnets tillgångar. Det ska dessutom finnas angivet vem som ska utöva förvaltningen (s.k. särskild förvaltning; se 12 kap. 1 § andra stycket FB). Förmyndarna är alltså i dessa fall avskurna från förvaltningen. Överförmyndaren utövar då inte heller någon kontroll av förvaltningen (prop.2003/04:96, s. 16).

Förmögenhet som ska undantas vid beräkning av bostadsbidrag ska barnet ha fått från någon annan än barnets förmyndare. Härigenom undviks risken att föräldrar, som i de allra flesta fallen också är barnets förmyndare, gör dispositioner inom familjen i syfte att få bostadsbidrag. Regeringen anser att eftersom det är förmyndaren som har inflytande över barnets egendom, så är det också rimligt att hen är skild från förvaltningen för att egendomen ska vara undantagen vid beräkningen av bostadsbidrag. Att undanta bankmedel som inte får tas ut utan överförmyndarens samtycke (se 13 kap. 8 § FB) är inte lämpligt med hänsyn till överförmyndarens möjligheter att besluta om lättnader i kontrollen (prop. 2003/04:96, s. 17).

6.13 Generalklausulen – när bostadsbidrag inte behövs

I SFB finns en så kallad generalklausul i 97 kap. 29 § SFB. Den innebär att Försäkringskassan efter särskild utredning får avslå en ansökan om bostadsbidrag, dra in eller sätta ned bidraget. Men bara om det är uppenbart att den som ansöker om eller som bidrag betalas ut till inte behöver det bidrag som kan beräknas enligt SFB på grund av hushållets förmögenhetsförhållanden eller något annat förhållande. Bedömningen av om det är uppenbart måste göras i varje enskilt fall.

Inkomst som hushållet uppenbarligen förfogar över men som inte kan hänföras till 97 kap. 2, 4–6 samt 8–10 §§ SFB kan alltså i vissa fall beaktas vid beräkning av bostadsbidrag. Inkomsten kan i dessa fall inte stämmas av mot beslutet om slutlig skatt. När det preliminära bostadsbidraget har beräknats med stöd av generalklausulen fastställs det slutliga bidraget normalt till samma belopp som det preliminära.

Viss del av förmögenhet räknas med vid beräkning av bostadsbidrag (97 kap. 6–8 §§ SFB). Disponerar hushållet över en ansenlig förmögenhet får denna dessutom beaktas genom generalklausulen (prop. 1995/96:186, s. 30).

I förarbetena till BoL finns en del exempel på situationer när generalklausulen kan tillämpas. Till exempel om

- en bidragstagare kunnat frigöra betydande kapital genom en kapitalvinst (realisationsvinst) (prop. 1992/93:174, s. 67)
- hushållet har mycket hög materiell levnadsstandard trots låg eller ingen fastställd förvärvsinkomst (prop. 1992/93:174, s. 67)
- hushållet disponerar en ansenlig förmögenhet (prop. 1995/96:186, s. 30)
- en person har företagsförmögenhet som inte omfattas av förmögenhetsprövningen i 5 § BoL (prop. 1995/96:186, s. 30).

Observera att det finns fler situationer där generalklausulen kan tillämpas. Det kan till exempel vara om personen i ett ungdomshushåll får sina boendekostnader betalade av sina föräldrar. Då är det uppenbart att personen inte behöver bostadsbidraget.

HFD och kammarrätterna har avgjort en del mål i frågan, och man kan ta ledning av deras resonemang när man bedömer om det är uppenbart i det enskilda fallet.

HFD kom fram till i HFD 2015 ref. 38 att en person som ansökt bostadsbidrag hade en betydande tillgång i form av en skogsfastighet. Tillgångens värde kunde realiseras genom till exempel belåning eller försäljning. Mot den bakgrunden ansåg HFD att det inte fanns något hinder mot att beakta fastighetens värde vid en prövning enligt generalklausulen i 95 kap. 29 § SFB. Vid denna prövning fann HFD att det var uppenbart att hushållet inte behövde bostadsbidrag vid ansökningstillfället.

Domarna nedan från kammarrätterna gäller tid före 1997, när förmögenhet inte räknades med i BGI:n.

En förälder saknade inkomster och kunde inte förklara hur hon finansierat fastighetsköp samt löpande kostnader för fastigheten. Hon hade sökt socialbidrag men fick avslag på grund av dold ekonomi. Hon överklagade inte avslagsbeslutet. Kammarrätten i Göteborg ansåg att det fanns skäl för att avslå ansökan om bostadsbidrag enligt 27 § BoL (numera 97 kap. 29 § SFB) (KRNG mål nr 5813-1994).

Kammarrätten i Stockholm ansåg att omfattande handel med värdepapper och en realisationsvinst om ca 150 000 kronor netto var skäl nog för att avslå en ansökan om bostadsbidrag enligt generalklausulen (KRNS mål nr 2883-1996).

Kammarrätten i Sundsvall upphävde länsrättens och Försäkringskassans beslut att avslå en ansökan om bostadsbidrag. Föräldern hade visserligen inte gett någon godtagbar heltäckande förklaring till vad familjen levde av, men enbart detta gav inte rätt att avslå bidragsansökan enligt generalklausulen. Försäkringskassan hade inte utrett om föräldern hade mycket hög materiell standard, ett betydande kapital till sitt förfogande eller inkomst- och förmögenhetsförhållanden som gjorde det uppenbart att han saknade behov av bostadsbidrag (KRNSU mål nr 497-1999).

I ett annat mål delade Kammarrätten i Jönköping länsrättens bedömning att anläggningstillgångar i näringsfastigheter inte kunde vara kapitaltillgång av sådan art som ska påverka familjens rätt till bostadsbidrag. Anläggningstillgångarna bestod av fastigheter och kapitalet, ca 600 000 kronor, var insatt på skogskonto (KRNJ mål nr 6508-1994).

7 Så beräknas bostadsbidraget

Bostadsbidrag beräknas på olika sätt för barnfamiljer och för ungdomar utan barn.

I detta kapitel beskrivs beräkning av bostadsbidrag till

- barnfamiljer
- ungdomar utan barn.

Bostadsbidrag beviljas som ett preliminärt bidrag. Slutligt bostadsbidrag fastställs när Skatteverket har fastställt förvärvsinkomsten för kalenderåret då preliminärt bostadsbidrag betalats ut. Det preliminära bidraget ska betalas ut med ett månadsbelopp som avrundats nedåt till närmast jämna hundratal kronor (98 kap. 4 och 5 §§ SFB).

7.1 Barnfamiljer

Bostadsbidrag till barnfamiljer består av flera delar:

- barnfamiljer med hemmavarande barn kan få bidrag till bostadskostnader och särskilt bidrag för hemmavarande barn
- barnfamiljer med växelvis boende barn kan få bidrag till bostadskostnader och särskilt bidrag för barn som bor växelvis
- barnfamiljer med barn som tidvis bor i hushållet kan få bidrag till bostadskostnader och umgängesbidrag

Storleken på de särskilda bidragen och umgängesbidraget är relaterat till antal barn. Bidraget till bostadskostnaden beror på vilken bidragsgrundande bostadskostnad som har beräknats och är också relaterat till antal barn. (97 kap. 18–23 §§ SFB)

Alla delar av bostadsbidraget är inkomstprövade och minskas om den bidragsgrundande inkomsten överstiger ett visst belopp (97 kap. 15 § SFB).

7.1.1 Särskilt bidrag för hemmavarande barn

Bidraget kan betalas till familjer med hemmavarande barn (96 kap. 3 § SFB). Beloppet beror på antalet barn (97 kap. 22 § SFB). Beloppets storlek framgår av tabellen nedan.

Antal barn	Kronor per månad
1 barn	1 500
2 barn	2 000
3 eller fler barn	2 650

Om ett barns föräldrar inte lever tillsammans men har gemensam vårdnad om barnet, har den förälder som barnet är folkbokfört hos rätt till det särskilda bidraget för hemmavarande barn (96 kap. 5 § SFB). Det gäller dock inte om barnet bor växelvis hos sina föräldrar. Då kan båda föräldrarna som mest få särskilt bidrag för barn som bor växelvis (95 kap. 3 § SFB).

7.1.2 Särskilt bidrag för barn som bor växelvis

Bidraget kan betalas ut till familjer med barn som bor växelvis (96 kap. 3 § SFB). Beloppet beror på antalet barn (97 kap. 22 a § SFB). Beloppets storlek framgår av tabellen nedan.

Antal barn	Kronor per månad
1 barn	1 300
2 barn	1 600
3 eller fler barn	2 100

7.1.3 Umgängesbidrag

Föräldrar med barn som tidvis bor i hushållet kan få umgängesbidrag. Umgängesföräldern måste bo i en bostad som hen äger eller innehar med hyres- eller bostadsrätt. Bostaden ska dessutom bestå av minst två rum och kök samt vara minst 40 kvm. (96 kap. 3 och 6 §§ SFB).

Bestämmelserna innebär att en umgängesförälder som bor inneboende inte kan få umgängesbidrag.

För rätt till umgängesbidrag finns inget krav på att föräldern ska vara folkbokförd på den adress hen söker bidrag för. En förälder kan därmed ha rätt till umgängesbidrag trots att det inte finns rätt till bidrag till bostadskostnader.

Umgängesbidraget infördes till föräldrar som på grund av vårdnad eller umgänge har barn som tidvis bor i hushållet för att kompensera för det sänkta bidraget till bostadskostnader (prop. 2004/05:112 s. 16).

Umgängesbidrag kan betalas för maximalt tre barn och det är inkomstprövat.

Antal barn	Kronor per månad fr.o.m. 1 mars 2018
1 barn	500
2 barn	600
3 eller fler barn	700

7.1.4 Hushåll med både hemmavarande, växelvis boende och tidvis boende barn

I ett hushåll kan det samtidigt finnas hemmavarande, växelvis boende och tidvis boende barn. Då får hushållet hela bidraget för de barn som ger högst ersättning, plus tilläggsbelopp för de barn som bor där mer sällan. När det gäller det särskilda bidraget för barn som bor växelvis varierar tillägget mellan 300 och 800 kronor. För tidvis boende barn är tillägget 100 kronor per barn. Kombinationen av särskilda bidrag och umgängesbidrag lämnas dock fortfarande för maximalt tre barn. Tabellen nedan visar hur bostadsbidraget blir beroende på barnens boende i ett hushåll. (97 kap. 22 och 23 §§ SFB)

Antal barn	Hemma-varande	Växelvis boende	Tidvis boende	Särskilt bidrag hemma-varande	Särskilt bidrag växelvis boende	Umgänges-bidrag	Summa
2	1	1	0	1 500	300	0	1 800
2	1	0	1	1 500	0	100	1 600

Antal barn	Hemma-varande	Växelvis boende	Tidvis boende	Särskilt bidrag hemma-varande	Särskilt bidrag växelvis boende	Umgänges-bidrag	Summa
2	0	1	1	0	1 300	100	1 400
3	1	2	0	1 500	800	0	2 300
3	1	0	2	1 500	0	200	1 700
3	0	1	2	0	1 300	200	1 500
3	1	1	1	1 500	300	100	1 900
3	2	1	0	2 000	500	0	2 500
3	2	0	1	2 000	0	100	2 100
3	0	2	1	0	1 600	100	1 700

7.1.5 Bostadskostnadsgränser för barnfamiljer

Från och med den 1 januari 2012 kan barnfamiljer få bidrag till bostadskostnader som är högre än 1 400 kronor per månad. Dessutom finns en övre gräns beroende av antal barn. Barn som tidvis bor i hushållet räknas in i antalet barn när bidraget till bostadskostnad ska beräknas.

Bidraget till bostadskostnaden beräknas till 50 procent av bostadskostnader mellan en lägsta och högsta gräns beroende av antal barn (97 kap. 18 § SFB). I tabellen nedan anges gränserna för bostadskostnader som gäller fr.o.m. 1 januari 2026, i kronor per månad.

Antal barn	50 procent av bostadskostnad mellan
1 barn	1 400 och 6 800
2 barn	1 400 och 7 900
3 eller fler barn	1 400 och 8 600

7.1.6 Hur påverkar inkomsten bidraget?

Inkomstgränserna för barnfamiljer höjdes den 1 mars 2018. Enligt övergångs-bestämmelser till 97 kap. 15 § SFB (SFS 2017:1123 punkt 6) höjs de varje år fram till och med 2021. Inkomstgränserna för respektive år listas i tabellen nedan.

För makar med barn gäller individuella inkomstgränser. Bidraget minskas med 20 procent av den del av vardera makens bidragsgrundande inkomst som överstiger aktuellt belopp i kolumnen Makar.

För ensamstående med barn minskas bidraget med 20 procent av den del av inkomsten som överstiger aktuellt belopp i kolumnen Ensamstående.

Observera att samtliga inkomstgränser trädde i kraft den 1 mars 2018. Det innebär att bostadsbidrag som löper över ett årsskifte ska minskas utifrån inkomstgränserna som gäller för respektive år.

Inkomstgränser fr.o.m. år	Makar	Ensamstående
1 mars 2018	67 500 kronor	135 000 kronor
2019	71 000 kronor	142 000 kronor
2020	74 000 kronor	148 000 kronor
2021	75 000 kronor	150 000 kronor

7.1.7 Inkomstgränser

Tabellen visar högsta bidragsgrundande inkomst för att barnfamiljer ska kunna beviljas bostadsbidrag om den eller de som söker bidrag har högsta bidragsgrundande bostadskostnad.

Den första kolumnen gäller för gifta och sambor, där antingen båda eller den ena har en inkomst som är lägre än 75 000 kronor om året. Här räknas bara inkomsten med för den av de sökande som har den högsta inkomsten.

Den andra kolumnen gäller för ensamstående och för gifta och sambor som båda har en inkomst som är högre än 75 000 kronor om året. Här ska båda makarnas inkomster läggas samman.

	Kolumn 1	Kolumn 2
Ett barn	321 000 kronor	396 000 kronor
Två barn	384 000 kronor	459 000 kronor
Tre barn	444 000 kronor	519 000 kronor

För ungdomar utan barn är inkomstgränsen 86 720 kronor för ensamstående och 103 720 kronor sammanlagt för makar och sambor.

7.1.8 Beräkning av bostadsbidrag till barnfamilj

När Försäkringskassan fastställt beloppen för de särskilda bidragen, umgängesbidrag och bidrag till bostadskostnader som ska ligga till grund för bidraget, beräknas bostadsbidraget.

Exempel

Hanna och Albin har två hemmavarande barn. Bostadskostnaden beräknas till 5 600 kronor per månad. Hannas BGI är 69 000 kronor och Albins 115 000 kronor. Försäkringskassan ska beräkna det preliminära bostadsbidraget. I exemplet används inkomstgränsen som gällde 1 mars–31 december 2018

Särskilt bidrag	+2 000 kronor
50 procent x (5 600 - 1 400)	+2 100 kronor
Maximalt bidrag	= 4 100 kronor
20 procent x (69 000 - 67 500) = 300/12	–25 kronor
20 procent x (115 000 - 67 500) = 9 500/12	–791 kronor
Bidrag efter inkomstavdrag	= 3 284 kronor

Det preliminära bostadsbidraget betalas ut med 3 200 kronor efter avrundning nedåt.

Exempel

Sofia och Johan har ett hemmavarande barn, ett barn som bor växelvis och ett som tidvis bor hemma. Bostadskostnaden beräknas till 6 000 kronor per månad. Sofias BGI är 50 000 kronor och Johans 150 000 kronor. Försäkringskassan ska beräkna det preliminära bostadsbidraget. I exemplet används inkomstgränsen som gällde 1 mars–31 december 2018

Särskilt bidrag för hemmavarande barn	+1 500 kronor
Särskilt bidrag för växelvis boende barn	+300 kronor
Umgängesbidrag	+100 kronor
50 procent x (6 000 - 1 400)	+2 300 kronor
Maximalt bidrag	= 4 200 kronor
20 procent x (150 000 - 67 500) = 16 500/12	–1 375 kronor
Bidrag efter inkomstavdrag	= 2 825 kronor

Det blir inget inkomstavdrag för Sofia eftersom hennes inkomst understiger 67 500 kronor.

Det preliminära bostadsbidraget betalas ut med 2 800 kronor per månad.

De särskilda bidragen är också inkomstprövade

Ibland kan en barnfamilj ha rätt till särskilt bidrag men inte rätt till bidrag till bostadskostnaden.

Exempel

Madeleine är ensamstående med tre minderåriga barn. Hon ansöker den 25 juni om bostadsbidrag från och med juni med anledning av att familjen har flyttat. Familjen folkbokförs först den 18 juli på den nya adressen.

Madeleines BGI är 150 000 kronor och bostadskostnaden 5 000 kronor per månad.

För juni kan Madeleine enbart få särskilt bidrag eftersom hon inte folkbokförs på den nya bostaden förrän i juli.

Särskilt bidrag	+2 650 kronor
20 procent x (150 000 - 135 000) = 3 000/12	–250 kronor
	= 2 400 kronor

Det preliminära bostadsbidraget i form av särskilt bidrag betalas ut med 2 400 kronor för juni. För juli beräknas bostadsbidraget enligt följande:

Särskilt bidrag	+2 650 kronor
50 procent x (5 000 – 1 400)	+1 800 kronor
Maximalt bidrag	= 4 450 kronor
20 procent x (150 000 - 135 000) = 3 000/12	–250 kronor
Bidrag efter inkomstavdrag	= 4 200 kronor

Det preliminära bostadsbidraget betalas ut med 4 200 kronor per månad.
I exemplet används inkomstgränsen som gällde 1 mars–31 december 2018.

7.2 Ungdomar utan barn

Bostadsbidrag till ungdomar utan barn består enbart av bidrag till bostadskostnader. (97 kap. 26–28 §§ SFB)

7.2.1 Bostadskostnadsgränser för ungdomar utan barn

Ungdomar utan barn kan få bidrag till bostadskostnader som är högre än 1 800 kronor. Den högsta bidragsgrundande bostadskostnaden är 3 600 kronor. Bidag lämnas inom detta intervall med 90 eller 65 procent. (97 kap. 26–28 §§ SFB)

I tabellen nedan anges bostadskostnadsgränserna i kronor per månad.

90 procent av bostadskostnaden mellan	65 procent av bostadskostnaden mellan
1 800 och 2 600	2 600 och 3 600

7.2.2 Hur påverkar inkomsten bidraget?

Bidraget är inkomstprövat och minskas om den bidragsgrundande inkomsten överstiger ett visst belopp. Beloppet är 41 000 kronor för ensamstående och 58 000 kronor för makar eller sambor. Bidraget minskas med en tredjedel av den överskjutande inkomsten (97 kap. 24 § SFB).

7.2.3 Beräkning av bidrag till ungdomar utan barn

När Försäkringskassan fastställt vilken bostadskostnad som ska ligga till grund för bidraget, beräknas bostadsbidraget.

Exempel
Eric är 25 år och ensamstående. Han har en bostadskostnad beräknad till 3 000 kronor per månad. Hans BGI är 56 000 kronor. Försäkringskassan ska beräkna det preliminära bostadsbidraget

90 procent x (2 600 – 1 800)	+720 kronor
65 procent x (3 000 – 2 600)	+260 kronor
Maximalt bidrag	= 980 kronor
1/3 x (56 000 – 41 000) = 5 000/12	–416 kronor
Bidrag efter inkomstavdrag	= 564 kronor

Det preliminära bostadsbidraget betalas efter avrundning nedåt ut med 500 kronor per månad.

Exempel
Annette och Peter söker bostadsbidrag. Ingen av dem har fyllt 29 år. De har en bostadskostnad beräknad till 3 400 kronor per månad. Deras gemensamma bidragsgrundande inkomst är 90 000 kronor. Försäkringskassan ska beräkna det preliminära bostadsbidraget

90 procent x (2 600 – 1 800)	+720 kronor
65 procent x (3 400 – 2 600)	+520 kronor
Maximalt bidrag	= 1 240 kronor
1/3 x (90 000 – 58 000) = 10 666/12	–888 kronor
Bidrag efter inkomstavdrag	= 352 kronor

Det preliminära bostadsbidraget betalas efter avrundning nedåt ut med 300 kronor per månad.

7.3 Omprövning vid ändring av bidrag

Det preliminära bostadsbidraget ska omprövas om något har inträffat som påverkar storleken av bidraget (98 kap. 8 § SFB). Det gäller både när bidraget skulle kunna minskas och när det skulle kunna höjas.

Av lagkommentaren till SFB framgår att bestämmelsen tillämpas både när den försäkrade har begärt en ändring och när Försäkringskassan inleder en prövning med anledning av uppgifter som har kommit in (Hessmark m.fl., Socialförsäkringsbalken, En kommentar, uppl. 2). Av 110 kap. 46 § fjärde stycket SFB framgår vidare att en försäkrad inte har någon skyldighet att anmäla ändrade förhållanden som Försäkringskassan redan känner till. När Försäkringskassan beviljar, ändrar eller drar in en annan förmån så finns alltså ingen skyldighet för den försäkrade att anmäla detta till oss, utan vi ska på eget initiativ ompröva den försäkrades preliminära bostadsbidrag.

7.3.1 Anmälningsskyldighet vid ändrade förhållanden under pågående bidrag

Den som får en förmån enligt SFB, i detta fall bostadsbidrag, ska anmäla ändrade förhållanden som påverkar rätten till bidraget eller bidragets storlek. Det behöver hen dock inte göra om Försäkringskassan redan har kännedom om förändringen (110 kap. 46 § SFB).

Anmälan ska göras så snart som möjligt, men senast 14 dagar efter det att den försäkrade fick kännedom om förändringen (110 kap. 47 § SFB).

Om ändringen innebär att bostadsbidraget höjs, kan höjningen i regel inte göras för längre tid tillbaka än ansökningsmånaden (96 kap. 14 § SFB och prop. 1995/96:186, s. 23).

Den försäkrade ska anmäla om

- hens inkomst eller förmögenhet ökar
- hen får kapitalvinst på grund av försäljning av bostad eller värdepapper
- ett barns förmögenhet ökar eller barnet får en kapitalvinst
- hushållet flyttar till en annan bostad
- ett barn flyttar från bostaden
- hen blir sambo
- hen får en inneboende

- hen gifter sig
- bostaden hyrs ut helt eller delvis eller om den bostadskostnad som påverkar storleken på bidraget minskar
- ett barn över 18 år inte längre får studiehjälp eller förlängt barnbidrag
- hen vistas utomlands, arbetar utomlands eller får en utländsk socialförsäkringsförmån.

Allt detta följer av 110 kap. 46 § SFB.

7.3.2 Rätt till fortsatt bidrag – utredning

Försäkringskassan ska se till att ett ärende om bostadsbidrag blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. Den försäkrade är skyldig att lämna uppgifter som är av betydelse för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av SFB (110 kap. 13 § SFB). (Se avsnitt 3.5 *Hantering av ansökan*.) Om den försäkrade medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat en oriktig eller vilseledande uppgift, inte har lämnat uppgift enligt 13 § eller inte har anmält ändrade förhållanden, får bidraget dras in eller minskas (110 kap. 52 § SFB).

Försäkringskassan behöver inte besluta om ändring om det som har inträffat bara påverkar bidraget litegrann (98 kap. 8 § SFB). Se avsnitt 7.3.4.

7.3.3 Hur ska en förändring anmälas?

Förändringar kan anmälas antingen muntligt eller skriftligt. Den enskilde bör ges möjlighet att på ett enkelt sätt anmäla förändringar som leder till att bostadsbidraget sänks (prop 1995/96 s. 26).

Uppgifter som kan leda till att bostadsbidraget *blir högre* ska lämnas skriftligt (110 kap. 4 § SFB, jfr även prop. 1995/96:186 s. 26). En sådan anmälan görs antingen på en blankett som Försäkringskassan har fastställt eller i motsvarande e-tjänst (5 § RFFS 1993:7).

Mindre oklarheter i en skriftlig anmälan kan dock normalt sett justeras per telefon. Detsamma gäller en anmälan om till exempel en inkomsthöjning som leder till ett lägre bostadsbidrag.

Uppgifter som lämnas muntligt ska dokumenteras i journalen.

Om en av två sökande anmäler ändrade förhållanden som påverkar bostadsbidraget vid ett gemensamt bostadsbidrag, så kan uppgifterna behöva kommuniceras till den andra sökanden.

Läs mer
I vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken* kan du läsa mer om hur uppgifter från den enskilde ska hanteras samt om uppgifter som ska kommuniceras.

7.3.4 Ändring som påverkar bidraget i liten omfattning

Det preliminära bidraget ska omprövas om något inträffar som påverkar storleken av bidraget. En inkomständring, ändring som gäller hushållet eller bostadskostnaden kan påverka det preliminära bidraget. Men Försäkringsassan får avstå från att besluta om ändring, om det som har inträffat bara påverkar bidraget litegrann (98 kap. 8 § SFB). En ändring av bidraget anses vara liten omfattning om den inte uppgår till 100 kronor per

månad. Beloppet bör dock alltid sättas i relation till bidragstagarens ekonomiska situation (jfr prop. 1992/93:174, s. 33 och 67).

7.4 Medvetna fel från den försäkrade

Det kan förekomma att en försäkrad medvetet lämnar felaktiga uppgifter till Försäkringskassan för att få en ersättning hen inte har rätt till eller för att få högre ersättning.

Försäkringskassan har i uppdrag att säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och att motverka bidragsbrott. När handläggaren bedömeratt en försäkrad medvetet har försökt få ersättning på felaktiga grunder ska handläggaren lämna en impuls till kontrollutredning. Se mer om hur och när impuls till kontrollutredning ska lämnas i riktlinjerna (2009:9) *Överlämnande av impulser till kontrollutredning och till andra myndigheter samt beslut i samband med kontrollutredning*.

8 Beslut om bostadsbidrag

I detta kapitel beskrivs

- för vilken tid bidrag kan beviljas
- interimistiska beslut
- när Försäkringskassan kan avvisa eller avslå en ansökan
- bidragets storlek.

8.1 Sökande ska få beslut

Den eller de som söker bostadsbidrag ska underrättas om beslut (33 § FL). Beslutet ska vara adresserat till den eller de som ansökt om bostadsbidrag. Om det inte går att skicka ett maskinellt beslut, exempelvis på grund av att den ena personen i hushållet inte är folkbokförd, ska man skicka ett manuellt beslut i stället.

8.2 Förmånstiden

96 kap. 12 § SFB
Bidrag lämnas från och med månaden efter den då rätten till bidrag har uppkommit till och med den månad då rätten till bidrag har ändrats eller upphört.

Om rätten till bidrag uppkommit eller upphört den första dagen i en månad, ska dock bidraget lämnas eller upphöra från och med den månaden.

Normalt är det inga problem att bedöma när rätt till bidrag uppkommer eller upphör enligt 96 kap.12 § SFB första stycket. Däremot kan bedömningen enligt 96 kap. 12 § SFB andra stycket kräva mer utredning. Det går inte att säga generellt hur bedömningen ska göras eftersom det alltid handlar om en bedömning i det enskilda fallet. Här redogörs dock för några exempel och ett rättsfall som kan användas som stöd för bedömningen av när rätt till bidrag uppkommer eller upphör.

Rätt till bidrag uppkommer

Preliminärt bostadsbidrag beviljas från och med månaden efter den månad när rätten till bidraget har uppkommit.

Om rätten till bostadsbidrag har uppkommit den första dagen i en månad, ska bidraget beviljas från och med den månaden. Det kan till exempel vara när en person flyttar in i en bostad och folkbokför sig där den första dagen i en månad. Då ska bidraget alltså beviljas från och med den månaden.

Rättsfall

Regeringsrätten har kommit fram till att rätt till bostadsbidrag för en viss bostad tidigast kan uppkomma den dag när den bidragsberättigade bosätter sig i bostaden.

I rättsfallet hade en person skrivit hyreskontrakt för en bostad från och med den 1 september, vilket var en lördag. Hen fick dock inte tillträde till lägenheten förrän måndagen den 3 september, på grund av hyresrättsliga bestämmelser. Med hänsyn till reglerna om bosättning i 7 § folkbokföringslagen kunde hen inte anses bosatt i lägenheten före tillträdesdagen varför rätten till bostadsbidrag inte hade uppkommit tidigare än den dagen, dvs. den 3 september. Eftersom bostadsbidrag betalas ut från och med månaden efter att rätten till bidrag har uppkommit kunde bostadsbidraget betalas ut först från och med oktober månad. (RÅ 2009 ref. 87)

Domstolen resonerar kring när man anses vara bosatt i en bostad. Det finns vissa kriterier för det som är avgörande i folkbokföringssammanhang. Samma kriterier är vägledande i bosättningsfrågan, jfr prop. 1992/93:174 s. 55. Enligt 7 § FOL anses en person vara bosatt på den fastighet där hen regelmässigt tillbringar eller, efter en flytt, kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila.

När en person faktiskt anses vara bosatt i sin bostad är en bedömning som behöver göras i det enskilda fallet. Personens egen avsikt spelar nämligen en avgörande roll vid bedömningen av ett flyttningsfall (prop. 1990/91:153 s. 87).

Läs närmare i avsnitt 5.1.7. om vad som gäller när en person folkbokför sig senare än den första den månad som hushållet flyttar till ny bostad eller när en person blir folkbokförd under en senare månad än inflyttningsmånaden.

Rätt till bidrag upphör

Bidraget betalas ut till och med den månad när rätten till bidrag har ändrats eller upphört.

Om rätten till bostadsbidrag har upphört den första dagen i en månad, ska bidraget upphöra från och med den månaden. Det kan till exempel gälla en situation när ett barn fyller 18 år den första dagen i en månad, se också avsnitt 4.2.1.

Exempel kopplade till 96 kap. 12 § andra stycket SFB

Om ett uppehållstillstånd är giltigt till och med den första dagen i en månad upphör rätten till bidrag först från och med den andra dagen i den månaden. Detta innebär att en person som har ett giltigt uppehållstillstånd exempelvis till och med den första april, också har rätt till bostadsbidrag för april (förutsatt att övriga förmånsvillkor är uppfyllda).

Om ett hyreskontrakt sträcker sig till och med den första dagen i en månad behöver Försäkringskassan ta ställning till om personen faktiskt bor i bostaden den dagen. Stöd för bedömning när en person anses bo i bostaden finns i RÅ 2009 ref. 87, se ovan. Därutöver måste personen dessutom uppfylla övriga förmånsvillkor den första dagen i månaden. Om så är fallet upphör rätten till bostadsbidrag den andra dagen i månaden. Rätt till bostadsbidrag finns därför för innevarande månad. Det förhållandet att ett hyreskontrakt sträcker sig till och med den första dagen i en månad räcker alltså inte i sig för att personen ska ha rätt till bostadsbidrag.

8.2.1 Tidsram för beslutet

96 kap. 13 § SFB
Ett beslut om bidrag får avse längst tolv månader.

Försäkringskassan kan bevilja preliminärt bidrag som längst för tolv månader i taget. Därefter kan den försäkrade ansöka om ett nytt preliminärt bostadsbidrag. Bidrag kan också beviljas för kortare tid, om Försäkringskassan till exempel känner till framtida förändringar. Det kan vara att en bostad hyrs under en viss begränsad tid eller att studiehjälpen till barnet upphör. Det kan också bli fråga om att bevilja för kortare tid om en ansökan görs under första kvartalet och inkomstuppgift lämnas endast för ett av två kalenderår.

96 kap. 14 § SFB
Bidrag får inte lämnas för längre tid tillbaka än ansökningsmånaden. Bidrag får dock lämnas för en längre tid tillbaka, om en ansökan om bidrag avseende höjning av hyra eller avgift ges in till Försäkringskassan inom en månad från den dag då den försäkrade fick kännedom om hyres- eller avgiftshöjningen.

96 kap. 15 § SFB
Om ett barn avlider i en barnfamilj som avses i 4 – 9 §§ och familjen redan har ansökt om eller får bostadsbidrag får bidraget lämnas som om barnet alltjämt levde till och med den sjätte månaden efter dödsfallet. Detta gäller längst till och med den månad då familjen flyttar från bostaden.

Bidrag får inte beviljas för längre tid tillbaka än ansökningsmånaden. Undantaget är om en person ansöker om bidrag på grund av höjd hyra eller avgift inom en månad från den dag då hen fick kännedom om hyres- eller avgiftshöjningen. Bestämmelsen innebär att bidrag i sådana fall kan beviljas från och med den månad när hyran eller avgiften höjdes.

Ett annat undantag är om ett barn avlider. Om familjen dessförinnan har ansökt om, blivit beviljad bostadsbidrag eller lämnar en fortsättningsansökan om bostadsbidrag, får familjen behålla bidraget till och med den sjätte månaden efter tidpunkten för dödsfallet. Bidrag får dock betalas ut längst till och med den månad då familjen flyttar från bostaden.

Det preliminära bostadsbidraget upphör automatiskt om den försäkrade inte ansöker om bostadsbidrag på nytt (prop. 1995/96:186, s. 23).

8.2.2 Beslut om ändrat månadsbelopp

Ett beslut om ändrat månadsbelopp gäller längst för det antal månader som återstår av den tidigare bidragsperioden. Se vidare i RFFS 1993:7 5 §.

Exempel
Jan och Erika har beviljats preliminärt bostadsbidrag för tiden januari–december. I början av mars får Försäkringskassan en ansökan om ändring av bidraget därför att familjen fått sitt tredje barn, fött den 1 mars. Familjen beviljas ett högre preliminärt bostadsbidrag för tiden mars–december.

8.3 Interimistiska beslut

Bestämmelsen i 112 kap. 2 § SFB om interimistiska beslut innebär att Försäkringskassan får besluta om preliminärt bostadsbidrag för tid fram till dess att ett ärende har avgjorts om

- det inte utan betydande dröjsmål kan avgöras om rätt till ersättning föreligger
- det är sannolikt att sådan rätt föreligger, och
- det är av väsentlig betydelse för den som ansöker om bidraget.

Beslut får också meddelas om det står klart att rätt till ersättning föreligger men beloppet inte kan bestämmas utan betydande dröjsmål.

Bestämmelsen i 112 kap. 3 § SFB om interimistiska beslut innebär att Försäkringskassan kan minska eller dra in ett preliminärt bostadsbidrag om det finns sannolika skäl för det. En bedömning måste således först göras av om det finns sannolika skäl för att dra in eller sätta ned bidraget innan Försäkringskassan kan fatta ett interimistiskt beslut.

8.4 Avslå en ansökan

Om vissa grundförutsättningar för att kunna få bostadsbidrag inte är uppfyllda kan en ansökan avslås. Det kan till exempel gälla

- en person utan barn över 29 år
- en person som inte är försäkrad
- en familj som inte stadigvarande bor i Sverige
- en familj som uppenbart inte behöver bostadsbidrag enligt 97 kap. 29 § SFB
- en förälder eller ungdom som lämnar orimliga inkomstuppgifter (se avsnitt 6.1).

Det kan även gälla en person som enligt utlänningslagen (2005:716) behöver uppehållstillstånd och som får bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. Läs mer i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal.*

8.5 Bidragets storlek

Preliminärt bostadsbidrag betalas ut med ett månadsbelopp avrundat nedåt till närmast jämna hundratal kronor (98 kap. 4 § SFB).

Preliminärt bostadsbidrag som beräknas till lägre belopp än 1 200 kronor för helt kalenderår ska inte betalas ut (97 kap. 16 § SFB). Månadsbeloppet måste alltså vara minst 100 kronor. Det slutliga bostadsbidraget kan dock bli lägre än 1 200 kronor eftersom bidrag kan ha betalats ut med exempelvis 100 kronor per månad under fem månader.

Att bidrag inte beviljas innebär att rätt till bidrag inte finns. Någon avstämning eller prövning av slutligt bostadsbidrag i efterhand ska inte göras när bidraget beräknas till lägre belopp än 100 kronor per månad (prop. 1995/96:186, s. 27 och 52).

Beslut om bostadsbidrag som innebär att beloppet beräknas till 99 kronor eller lägre per månad, medför att det inte görs någon utbetalning. (97 kap. 25 § SFB) Ett beslut att i detta fall inte betala ut bostadsbidrag ska motiveras.

Avstämning och prövning av slutligt bostadsbidrag görs dock när ärendet har jämkats till ett belopp som understiger 100 kronor per månad.

8.6 Slutligt bostadsbidrag

Bestäms det slutliga bostadsbidraget till högre belopp än vad som har betalats ut i preliminärt bidrag, betalas skillnaden ut till den försäkrade om beloppet är 1 200 kronor eller mer. Om beloppet är mindre än 1 200 kronor betalas det inte ut.

Den försäkrade blir heller inte skyldig att betala tillbaka bidrag när det slutliga bostadsbidraget bestäms till ett lägre belopp än vad som preliminärt har betalats ut om skillnaden är mindre än 1 200 kronor. Om skillnaden däremot är 1 200 kronor eller mer blir den försäkrade skyldig att betala tillbaka till Försäkringskassan vad som har betalats ut för mycket.

Detta framgår av 98 kap. 6 § SFB.

Exempel
Linns slutliga bostadsbidrag har fastställts till 1 300 kronor mer än vad som har betalats ut i preliminärt bidrag till henne. Eftersom skillnaden mellan slutligt och preliminärt bostadsbidrag är mer än 1 200 kronor betalas hela beloppet (1 300 kronor) ut till Linn.

8.7 Avrundning

Om det vid beräkning av bidrag uppstår ören, ska avrundning ske på följande sätt

- den bidragsgrundande inkomsten avrundas nedåt till helt krontal
- bostadskostnaden avrundas uppåt till helt krontal.

Detta framgår av 6 § RFFS 1993:7.

8.8 Utbetalning

Preliminärt bostadsbidrag betalas ut månadsvis (98 kap 4 § SFB). Löpande bidrag betalas ut så att beloppet kan lyftas den 27:e i månaden. Om denna dag infaller på en söndag, annan helgdag, lördag eller midsommarafton ska beloppet kunna lyftas närmast föregående vardag (3 § bostadsbidragsförordningen [1993:739]). Vid utbetalning av retroaktiva bidrag görs utbetalningar veckovis, normalt på fredagar.

Mer om utbetalning finns att läsa i vägledning (2005:01) *Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar*.

8.8.1 Sammanträffande av förmåner vid retroaktiv utbetalning

Avdrag på den retroaktiva ersättningen ska göras om Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten har betalat ut en ersättning till den försäkrade och om någon av myndigheterna senare beviljar en annan ersättning retroaktivt för samma tid. Avdrag görs då med det belopp som överstiger vad som skulle ha betalats ut för perioden om besluten om de båda ersättningarna hade fattats samtidigt. (107 kap. 2 § SFB)

För preliminärt bostadsbidrag innebär regeln följande. Vid en retroaktiv utbetalning av det preliminära bostadsbidraget kan det bli aktuellt att minska utbetalningen med belopp som har betalats ut för mycket i till exempel bostadstillägg.

HFD har i ett rättsfall fastställt att avdrag ska göras med utgångspunkt från den retroaktiva perioden i dess helhet. Avräkning ska ske för hela den period som den retroaktiva ersättningen gäller, oavsett om en annan förmån beviljats för hela eller bara en del av den perioden. (HFD 2013 ref. 29)

8.8.2 Hur påverkas preliminärt bostadsbidrag vid retroaktiv utbetalning av annan förmån?

Vid en retroaktiv utbetalning av till exempel omvårdnadsbidrag kan det bli aktuellt att minska den utbetalningen med vad som har betalats ut för mycket i preliminärt bostadsbidrag för den aktuella perioden.

För att fastställa hur mycket för mycket preliminärt bostadsbidrag som utbetalats under samordningsperioden så behöver vi beräkna hur den höjda inkomsten påverkar de tidigare beviljade månaderna. Om underlaget för bostadsbidrag ändrats under samordningsperioden behöver vi göra en ny beräkning för varje period.

Exempel

Margit har ett barn och har beslut om preliminärt bostadsbidrag med 1 500 kronor per månad för perioden januari - december. I april blir hon beviljad omvårdnadsbidrag som gäller tid från och med juli året innan.

Det innebär att vi ska beräkna hur omvårdnadsbidraget påverkar det preliminära bostadsbidraget för innevarande år.

I Margits fall innebär den högre BGI:n att hennes bostadsbidrag beräknas till 900 kronor i månaden.

Margit har fått för mycket bostadsbidrag med 600 kronor i månaden för januari–april, vilket innebär 2 400 kronor totalt.

Bostadsbidraget räknas om från maj med den nya inkomsten, och avdrag på den retroaktiva utbetalningen av omvårdnadsbidrag kan göras med vad som betalats ut för mycket i bostadsbidrag, det vill säga 2 400 kronor.

9 Preliminärt och slutligt bidrag

Försäkringskassan betalar ut bostadsbidrag som ett preliminärt bidrag. Slutligt bidrag bestäms i efterhand för varje kalenderår, efter att Försäkringskassan har fått underlag om den försäkrades fastställda förvärvsinkomster från Skatteverket. Det är de inkomstuppgifterna som bland annat ligger till grund för det slutliga bidraget.I detta kapitel beskrivs

- preliminärt bostadsbidrag
- jämkning av det preliminära bidraget
- rätten till bidrag upphör
- slutligt bostadsbidrag
- förtida återbetalning
- ändring av beslut om slutlig skatt.

9.1 Preliminärt bostadsbidrag

Bostadsbidrag betalas ut löpande som preliminärt bidrag beräknat efter en uppskattad bidragsgrundande inkomst (95 kap. 4 § SFB).

Övriga bidragsgrundande faktorer betraktas däremot inte som preliminära (jfr RÅ 2002 ref. 86).

9.1.1 Målet är att det preliminära bidraget motsvarar det slutliga

Preliminärt bostadsbidrag beräknas efter en uppskattad bidragsgrundande inkomst och ska så nära som möjligt motsvara det slutliga bostadsbidrag som kan antas komma att bestämmas (98 kap. 2 § SFB).

9.1.2 Preliminärt bidrag för tolv månader i taget

Preliminärt bostadsbidrag beviljas normalt för tolv månader framåt i tiden medan slutligt bidrag alltid bestäms för kalenderår. En bidragsperiod kan sträcka sig över ett årsskifte.

Den som ansöker om bostadsbidrag måste därför alltid beräkna sina inkomster för hela perioden 1 januari–31 december. Detta gäller för varje år som hen söker bidrag. Beslut om slutlig skatt fattas däremot alltid per kalenderår varför en bidragsperiod kan leda till två avstämningar.

9.1.3 Inkomster under perioden 1 januari–31 december

En försäkrad som ansöker om bostadsbidrag från och med januari ska uppskatta sina inkomster för hela kalenderåret. Avser ansökan en senare månad än januari behövs uppgifter om både intjänade och förväntade framtida inkomster. Om ansökan sträcker sig över ett årsskifte uppskattas inkomsterna både för innevarande och för nästa år. Bidragsbeloppen kan bli olika om inkomsten beräknas bli olika för kalenderåren.

Exempel
Robert, som är ensamstående med hemmavarande barn, beviljas bostadsbidrag för tiden januari–december. Han uppskattar sin BGI till 192 000 kronor.

I september månad lämnar Robert in en ny ansökan därför att han från och med samma månad har fått en lägre inkomst. Nu uppskattar han sin BGI för innevarande år till 186 000 kronor och till 174 000 kronor för nästa kalenderår. Robert kommer därför att få ett högre bidrag under månaderna september–december. Han beviljas även bidrag för perioden januari–augusti året därpå.

9.1.4 Inkomsten anses lika fördelad på varje månad

BGI ska avse samma kalenderår som bostadsbidraget och anses vara lika fördelad på varje månad i kalenderåret (97 kap. 3 § SFB). Därför är beräkningen av bidraget för en viss månad inte kopplad till inkomsten under den månaden utan till en tolftedel av den sammanlagda inkomsten för hela året.

Både det preliminära och det slutliga bostadsbidraget är alltså knutet till inkomsten för ett helt kalenderår. Inkomsterna kan givetvis variera under ett kalenderår. Det är dock alltid hushållets ekonomiska situation sedd över hela året som avgör hur stort bidraget blir.

Ett preliminärt bidrag kan också gälla en del av ett kalenderår. Till exempel när någon som inte redan har bostadsbidrag ansöker om bidrag senare än januari. Ett bostadsbidrag kan också upphöra eller jämkas till 0 kronor före kalenderårets slut.

Exempel
Elvira är 20 år och bor ensam. Hon studerar vid universitetet. Hon har uppskattat sin inkomst till 40 000 kronor och har beviljats preliminärt bostadsbidrag med 500 kronor per månad från och med januari. Under maj månad blir hon erbjuden ett arbete och tackar ja till att börja den 1 juni.

Elvira avbryter sina studier och meddelar Försäkringskassan att hennes inkomst för kalenderåret förväntas bli 125 000 kronor. Försäkringskassan konstaterar att den högre inkomsten medför att något ytterligare preliminärt bostadsbidrag inte kan betalas ut.

Eftersom den förväntade inkomsten läggs ut på hela året, informerar Försäkringskassan Elvira om att hon får räkna med att det slutliga bidraget för tiden januari–december kommer att bli 0 kronor och att det utbetalda bidragsbeloppet under januari–maj på 2 500 kronor ska betalas tillbaka till Försäkringskassan.

9.2 Jämkning av preliminärt bidrag

Varje inkomstökning under ett kalenderår innebär som regel att tidigare utbetalt bostadsbidrag under året har varit för högt.

Det preliminära bidragsbeloppet för resterande del av kalenderåret ska därför jämkas (minskas). Jämkningen ska göras så att det preliminära bidraget för hela året så nära som möjligt kommer att motsvara det slutliga bidraget. Vid jämkningen tas hänsyn till

samtliga bidragsgrundande faktorer. Beloppet som återstår att betala ut för kalenderåret ska fördelas lika på resterande bidragsmånader under året (3 § RFFS 1996:12).

Det här är viktigt att tänka på vid jämkning

- Jämkning förutsätter att hushållet består av samma bidragstagare.

Leder jämkningen till att fortsatt utbetalning inte görs, kan det bli fråga om krav på återbetalning då det slutliga bidraget bestäms.

Syftet med att jämka bidraget är att om möjligt få totalbeloppet för hela kalenderåret att stämma (prop. 1995/96:186, s. 53).

Exempel
Rebecca som är ensamstående med två hemmavarande barn beviljas bostadsbidrag för tiden januari–december. Hon uppskattar sin BGI för perioden 1 januari–31 december till 144 000 kronor. Bostadsbidrag beräknas till 3 550 kronor per månad och betalas ut med 3 500 kronor.

I juli lämnar Rebecca in en ändringsansökan därför att hon har fått högre lön. Hon uppskattar sin nya BGI till 162 000 kronor.

Den högre inkomsten innebär att bostadsbidraget skulle ha varit 3 250 kronor per månad. Eftersom Rebecca fått ett högre belopp under januari–juni ska bidraget jämkas under resten av året.

Bostadsbidrag för hela året	+39 000 kr (3 250 x 12)
Utbetalt bidrag jan–juni	–21 000 kr (3 500 x 6)
Rebecca har rätt till ytterligare	+18 000 kr

Beloppet ska fördelas lika på de återstående månaderna, 18 000/6 = 3 000 kronor per månad, som betalas ut i preliminärt bostadsbidrag för juli–december.

9.2.1 Jämkning som medför att ytterligare bidrag inte betalas ut

En jämkning av det preliminära bostadsbidraget kan i vissa fall leda till att det inte blir något belopp att betala ut för resten av kalenderåret. Det inträffar om det redan tidigare under året har betalats ut lika mycket eller mer än vad bidraget kan beräknas bli för hela året.

Om de formella kraven för rätt till bostadsbidrag finns, jämkas bidraget till 0 kronor för resten av året. Det innebär att hela tidsperioden kommer att ingå i avstämningen. I annat fall skulle det preliminärt utbetalda beloppet felaktigt komma att jämföras med det slutliga bidragsbeloppet enbart för den tidsperiod som utbetalning faktiskt skett.

Exempel
Stina och Holger som har två hemmavarande barn beviljas bostadsbidrag för tiden januari–december. BGI har beräknats till 120 000 kronor för vardera maken och de beviljas preliminärt bostadsbidrag med 1 950 kronor per månad, som betalas ut med 1 900 kronor per månad.

Under året avlider barnens farmor och barnen får ett arv. Stina och Holger anmäler de ändrade inkomsterna till Försäkringskassan. Det resulterar i att den bidragsgrundande inkomsten för kalenderåret beräknas till 175 000 kronor för vardera maken.

Bostadsbidrag beviljas med 100 kronor per månad eller 1 200 kronor för hela året. De har redan fått 13 300 kronor (1 900 x 7) för tiden januari–juli, vilket innebär att de redan har fått mer i bostadsbidrag än de har rätt till under kalenderåret.

Försäkringskassan jämkar därför bostadsbidraget till 0 kronor från och med augusti. Eftersom rätt till bostadsbidrag finns även för tiden augusti–december, även om någon utbetalning inte görs, kommer bidragsperioden att omfatta tiden januari–december då det slutliga bidraget fastställs för kalenderåret.

9.3 Rätt till preliminärt bostadsbidrag upphör

En anmälan om ändrade förhållanden kan leda till att det inte längre finns rätt till bostadsbidrag.

I samband med att utbetalning av bidraget stoppas, är det viktigt att ta ställning till vilken period den försäkrade haft rätt till bidraget. Det är nämligen bara den perioden som ska ingå i avstämningen. Preliminärt bidrag kan ha betalats ut för tid som den försäkrade inte haft rätt till bidrag. Försäkringskassan ska då ta ställning till krav på återbetalning. Se kapitel 10.

Exempel
Albin har fått preliminärt bostadsbidrag för februari–juli. Försäkringskassan får veta att Albin den 1 juli flyttade ihop med Pia. Försäkringskassan beslutar att stoppa utbetalningen av bidraget från och med augusti och utreder om Albin har fått bostadsbidrag felaktigt under juli månad eftersom Albins rätt till bostadsbidrag som ensamstående upphörde den 1 juli.

Albin har haft rätt till bostadsbidrag för februari–juni. Det är bidraget för den perioden som ska fastställas i beslut om slutligt bostadsbidrag.

9.4 Slutligt bostadsbidrag

Slutligt bostadsbidrag bestäms för varje kalenderår som preliminärt bidrag har betalats ut. Det slutliga bidraget bestäms i efterhand, när beslutet om slutlig skatt är klart för det år som preliminärt bidrag har betalats ut (98 kap. 5 § SFB).

Bostadsbidraget regleras alltid för ett kalenderår i taget, oavsett om den preliminära bidragsperioden berör ett eller två kalenderår.

Slutligt bostadsbidrag bestäms för ett visst hushåll. En försäkrad som har haft bostadsbidrag i flera hushåll får ett beslut om slutligt bostadsbidrag för varje hushåll.

Någon som till exempel varit ensamstående under en del av året och sambo under en annan del av året får två beslut – ett för respektive hushåll.

9.4.1 Beräkna och fastställa slutligt bostadsbidrag

Inkomster som Skatteverket fastställer vid beslutet om slutlig skatt och studiebidrag som CSN har betalat ut, ligger till grund för beräkningen av bostadsbidrag. Även andra inkomster som registrerats i samband med ansökan om bostadsbidrag ligger till grund för den. Uppgifter om etableringsersättning lämnas maskinellt från Försäkringskassans it-system för utbetalning av etableringsersättning till it-systemet för bostadsbidrag inför beslut om slutligt bostadsbidrag.

BGI bestäms utifrån bestämmelserna i 97 kap. 2–13 §§ SFB och läggs till grund för att bestämma slutligt bostadsbidrag för kalenderåret.

Det framräknade slutliga bidraget jämförs med vad som betalats ut i preliminärt bostadsbidrag. Om det slutliga bidraget är högre än vad som preliminärt har betalats ut, ska Försäkringskassan betala ut ett överskjutande belopp. Men om det slutliga bidraget är lägre än vad som har betalats ut i preliminärt bidrag, ska den försäkrade betala tillbaka mellanskillnaden till Försäkringskassan. Belopp under 1 200 kronor ska varken betalas ut eller betalas tillbaka (98 kap. 6 § SFB).

När bostadsbidrag beviljas som en familjeförmån eller ett familjebidrag ska det beviljade beloppet betraktas som slutligt fastställt bidragsbelopp. Se mer om bostadsbidrag som familjeförmån och slutligt bostadsbidrag i vägledning (2004:08) *EU-familjeförmåner*.

Bidragsgrundande inkomst som har beslutats enligt 97 kap. 29 § SFB ska inte stämmas av mot beslutet om slutlig skatt. Se mer i avsnitt 6.13.

9.4.2 Överskjutande belopp och ränta

Ränta lämnas på överskjutande belopp som ska betalas till den försäkrade. Räntan är 60 procent av den statslåneränta som gällde vid utgången av kalenderåret som bidraget avser (7 § RFFS 1996:12). Statslåneräntan framgår på Riksgäldskontorets webbplats.

Om två personer gemensamt har fått preliminärt bostadsbidrag ska överskjutande belopp betalas ut till den som senast mottagit preliminärt bidrag. Om det finns särskilda skäl för det, får Försäkringskassan betala ut beloppet till den andra föräldern eller ungdomen (9 § RFFS 1996:12). Sådana skäl kan till exempel vara att den ena personen i hushållet inte längre bor i Sverige, att hen avtjänar fängelsestraff eller det av annan orsak är mycket olämpligt att beloppet betalas ut till den som senast mottagit det preliminära bidraget.

Bestämmelsen i föreskriften blir tillämplig främst i ärenden där utbetalningen har återgirerats till Försäkringskassan.

Om den försäkrade har avlidit när Försäkringskassan ska betala ut överskjutande bostadsbidrag, ska utbetalningen göras till dödsboet (108 kap. 9 § SFB).

9.4.3 Återbetalning och avgift

Avgift tas ut på återbetalningsbelopp som överstiger 2 500 kronor. Avgiften beräknas på hela återbetalningsbeloppet och är 125 procent av den statslåneränta som gällde vid utgången av kalenderåret som bidraget avser (8 § RFFS 1996:12).

Syftet med avgiften är att den försäkrade ska få en kostnad eftersom hen haft tillgång till ett bidrag som det senare visar sig att hen inte hade rätt till.

Exempel
Pål har fått preliminärt bostadsbidrag med 9 600 kronor. Det slutliga bostadsbidraget fastställs till 7 050 kronor. Han blir skyldig att betala tillbaka 2 550 kronor. 125 procent av statslåneräntan vid utgången av det aktuella året är 5,59 procent. Avgift tas ut med 5,59 procent av 2 550 kronor, det vill säga med 142 kronor. Pål ska alltså betala tillbaka 2 692 kronor.

Avgift ska inte tas ut på återbetalningsbelopp som en bidragstagare är skyldig att betala tillbaka för bidragsåret 1997 enligt lag om avgifter (1999:247) avseende bostadsbidrag för år 1997.

9.5 Förtida återbetalning

Den försäkrade har alltid möjlighet att betala tillbaka bostadsbidrag till Försäkringskassan i förtid om hen tror att för mycket preliminärt bidrag har betalats ut.

Det kan vara svårt att uppskatta framtida inkomster för ett helt kalenderår. Men när årsskiftet passerats, vet den försäkrade hur stor inkomsten har varit under året som gått. I januari månad sänds kontrolluppgifterna inför inkomstdeklarationen ut. I april får de flesta en blankett för förenklad självdeklaration och en specifikation över de kontrolluppgifter som Skatteverket har fått. Om den försäkrade får klart för sig att BGI blev högre än beräknat, kan hen göra en förtida återbetalning till Försäkringskassan.

Försäkringskassan kan hjälpa den försäkrade att räkna ut skillnaden mellan vad som betalats ut i preliminärt bidrag och vad som beräknas bli slutligt bidrag om hen begär det. Beräkningen grundas i så fall enbart på de uppgifter som den försäkrade själv lämnar.

Tidigare kunde personer göra en förtida återbetalning senast den 30 september året efter bidragsåret och därmed bli befriad från att betala avgiften. Denna bestämmelse (5 § RFFS 1996:12) upphörde att gälla den 1 januari 2021.

9.5.1 Eftergift minskar avgiften

Om Försäkringskassan beslutar att delvis efterge beloppet som ska betalas tillbaka, ska avgiften beräknas på det belopp som återstår att betala efter beslut om eftergift. Är det återstående beloppet högst 2 500 kronor ska avgift inte betalas (8 a § RFFS 1996:12).

Exempel
Försäkringskassan beviljar Blanka och Valdemar delvis eftergift med 400 kronor och fastställer beloppet som ska betalas tillbaka till 2 600 kronor. Avgiften ska beräknas på det återstående beloppet, vilket innebär att avgift tas ut med 5,59 procent av 2 600 = 145 kronor. Kravet på återbetalning blir 2 745 kronor.

9.6 Ändrat beslut om slutlig skatt eller studiemedel

Ibland ändras den försäkrades beslut om slutlig skatt eller beslut om studiemedel i form av studiebidrag, efter att det slutliga bostadsbidraget bestämts. Om ändringen innebär att bostadsbidraget skulle ha varit högre eller lägre, ska ett nytt beslut om slutligt bostadsbidrag fattas (98 kap. 9 § SFB).

Frågan om nytt slutligt bostadsbidrag får tas upp fram till utgången av det sjätte året efter det år som beslutet om slutlig skatt gäller, eller det sjätte året efter det att studiebidraget betalades ut. Efter det får inte frågan tas upp igen (98 kap. 9 § SFB).

Exempel

Bidrag betalas ut under 2021. Beslut om slutlig skatt för inkomståret 2021 fattas av Skatteverket 2022. Beslut om slutligt bostadsbidrag fattas 2022. Ett nytt beslut om slutligt bostadsbidrag kan fattas senast 2027.

Försäkringskassan ska dock inte tillämpa 98 kap. 9 § SFB och fatta ett nytt beslut om slutligt bostadsbidrag i de fall den försäkrade har överklagat det tidigare beslutet och ärendet är överlämnat till en domstol. Det följer av 39 § FL.

Läs mer

Läs mer i vägledning (2001:7) *Omprövning och överklagande av Försäkringskassans beslut* om vad som gäller när ett ärende är överlämnat till domstol, så kallad litis pendens.

10 Återbetalningsskyldighet

Ett bidragshushåll kan bli återbetalningsskyldigt i två situationer. Dels om preliminärt bostadsbidrag har betalats ut felaktigt eller med för högt belopp (108 kap. 9 § SFB). Dels om det slutliga bostadsbidraget beräknats till ett lägre belopp än vad som har betalats ut preliminärt (98 kap. 6 § SFB).

I detta kapitel beskrivs

- vad som utgör en felaktig utbetalning
- när en försäkrad blir återbetalningsskyldig och vem som är återbetalningsskyldig
- förutsättningar för och bedömning av eftergift
- frågor rörande hanteringen av fastställt återkrav.

Läs mer
Läs mer om felaktiga utbetalningar och återkrav i vägledning (2024:02) *Återbetalning.*

10.1 Felaktig utbetalning

10.1.1 Återkrav av bostadsbidrag som har lämnats felaktigt eller med för högt belopp

En försäkrad kan, med stöd av 108 kap. 2 och 9 §§ SFB, endast bli återbetalningsskyldig för sådan ersättning som är felaktigt utbetald. För att avgöra vad som är felaktigt utbetalt är det inte tillräckligt att konstatera att den försäkrade har lämnat felaktiga uppgifter eller inte har anmält sina ändrade förhållanden. Försäkringskassan måste därför överväga vilken rätt den försäkrade skulle ha haft till den ersättning som har betalats ut om samtliga förhållanden varit kända. Detta övervägande måste göras i varje enskilt ärende. Några situationer då detta kan bli aktuellt beskrivs här.

Kammarrätten i Göteborg har i mål nr 5047-2000 haft att bedöma återbetalningsskyldigheten för en försäkrad som fått bostadsbidrag som ensamstående trots att hon varit sammanboende. I domen förde kammarrätten resonemanget att en underlåten anmälan om ändrade förhållanden kan medföra återbetalningsskyldighet om upplysningen skulle ha föranlett att bostadsbidraget påföljande månad skulle ha sänkts eller upphört. Återkrav kan ställas om för högt preliminärt bidrag betalats ut på grund av att bidragstagaren inte anmält ändring av till exempel hushållets sammansättning som skulle medföra ett lägre bostadsbidrag. Återbetalningsskyldighet uppkom inte i detta fall eftersom samboförhållandet inte skulle ha medfört någon ändring av bostadsbidragets storlek då mannen i det aktuella målet saknade inkomster.

För kammarrätten är det avgörande vad den försäkrade haft för rätt till bostadsbidrag om Försäkringskassan upplysts om att hon varit sammanboende. Genom att den försäkrades sambo saknade inkomster hade samma bostadsbidrag utbetalats till den försäkrade även om hon anmält att hon blivit sambo. Kammarrätten konstaterade därmed att någon felaktig ersättning inte hade betalats ut.

I den motsatta situationen, när två sammanboende separerar och inte anmäler det, kommer återbetalningsskyldigheten endast att kunna omfatta sådan ersättning som de båda sammanboende inte skulle ha haft rätt till om de hade ansökt om bostadsbidrag var för sig.

En jämförelse görs då mellan vad som har betalats ut felaktigt och summan av vad var och en av makarna skulle ha fått i bostadsbidrag om de ansökt om det. Om någon av makarna eller båda har flyttat samman med en ny make eller sambo, beaktas det nya hushållets rätt till bostadsbidrag.

Exempel

Ida och Isak får gemensamt bostadsbidrag. I oktober lämnar Ida in en ny ansökan om bostadsbidrag som ensamstående och anger i den att paret separerade i maj. Isak har inte ansökt på nytt om bostadsbidrag.

Försäkringskassan ska nu ta ställning till vad som felaktigt har betalats ut i bostadsbidrag under perioden juni–oktober. Eftersom Ida ansökt på nytt om bostadsbidrag behövs inte några kompletterande uppgifter från henne. Försäkringskassan skickar däremot en förfrågan till Isak om hans inkomst- och bostadsförhållanden under den aktuella perioden. Isaks svar visar att han har en ny sambo. En beräkning av vad hushållet skulle ha fått i bidrag visar att Isak inte har haft rätt till bostadsbidrag. Försäkringskassan beräknar därför det felaktigt utbetalda beloppet genom att minska den ersättning som har betalats ut till Ida och Isak med vad Ida skulle ha fått i bidrag under juni–oktober.

Om Isak och hans nya sambo skulle ha haft rätt till bidrag den aktuella perioden skulle även det ha minskat det felaktigt utbetalda beloppet.

Om Isak inte skickar in något svar alls, kan Försäkringskassan bortse från hur hans uppgifter skulle ha påverkat kravet på återbetalning och besluta om det solidariska återbetalningskravet enbart utifrån Idas uppgifter.

När den försäkrade byter bostad utan att anmäla detta kommer Försäkringskassan, med stöd av resonemanget ovan, behöva beakta den försäkrades kostnader för den nya bostaden vid bestämmandet av vad som betalats ut felaktigt. Förutsättningen för det är dock att alla övriga villkor för rätt till bostadsbidrag är uppfyllda, till exempel folkbokföringskravet.

Exempel

Anna hyr en lägenhet på Storgatan 5 med en hyra på 3 100 kronor per månad. Hon ansöker om bostadsbidrag och beviljas bidrag med 600 kronor per månad för perioden januari–december.

Den 5 augusti får Försäkringskassan reda på att Anna den 1 maj flyttat till en bostad på Nygatan 3. Hyran är 3 900 kronor per månad. Anna är folkbokförd på den nya bostaden sedan den 1 maj.

För perioden maj–juli har bostadsbidrag betalats ut med 1 800 kronor för bostaden på Storgatan 5. Vid beräkning av vad Anna är skyldig att betala tillbaka, tar Försäkringskassan hänsyn till att Anna skulle ha haft rätt till bostadsbidrag med totalt 3 000 kronor för samma period om hon sökt bostadsbidrag för bostaden på Nygatan 3. Eftersom Anna hade haft rätt till ett högre bostadsbidrag än vad som har betalats ut, har för mycket bostadsbidrag inte betalats ut och Anna är därför inte återbetalningsskyldig.

Förmånshandläggare måste först ta ställning till om bostadsbidrag har betalats ut felaktigt eller inte för att veta om det är aktuellt med ett krav på återbetalning. Därefter måste Försäkringskassan ta ställning till hur stort belopp som har betalats ut felaktigt innan ett beslut om återbetalning kan fattas.

Exemplen ovan beskriver situationer när den försäkrade inte längre har haft rätt till bostadsbidrag under en viss tidsperiod. Sådana perioder ska inte ingå i den period för vilken slutligt bostadsbidrag senare ska bestämmas.

10.1.2 Återkrav av slutligt bostadsbidrag

Om det slutliga bostadsbidraget bestäms till lägre belopp än det som preliminärt har betalats ut, ska hushållet betala tillbaka skillnaden. Men bara när beloppet är 1 200 kronor eller mer (98 kap. 6 § SFB). I sådant fall ska hela beloppet betalas tillbaka. Beslut om återbetalning meddelas i samband med beslut om slutligt bostadsbidrag.

Regeringsrätten har prövat frågan om det vid återkrav enligt 98 kap. 6 § SFB kan tas hänsyn till andra faktorer än den bidragsgrundande inkomsten. I målet åberopade bidragstagaren högre bostadskostnader än de han anmält vid ansökan om preliminärt bostadsbidrag. Regeringsrätten fann att det endast är den bidragsgrundande inkomsten som är preliminär. I övrigt är bidragstagaren skyldig att omgående anmäla sådana ändrade förhållanden, både inkomster och andra faktorer som påverkar storleken av bidraget (RÅ 2002 ref. 86).

Det sagda innebär att det vid beslut om slutligt bostadsbidrag inte tas hänsyn till om andra faktorer än inkomsten har ändrats. Redan den omständigheten att en för låg inkomst anmälts vid ansökan om preliminärt bostadsbidrag medför att bostadsbidrag utbetalats felaktigt, såvida inkomsterna inte understiger gränsen för reducering av bostadsbidraget.

10.2 Återbetalningsskyldighet

För bostadsbidrag gäller strikt återbetalningsskyldighet. När bostadsbidrag utbetalats med felaktigt belopp är den försäkrade återbetalningsskyldig och det oavsett vem som orsakat den felaktiga utbetalningen och om den försäkrade insett eller skäligen bort inse om utbetalningens riktighet.

Läs mer

Läs mer om felaktiga utbetalningar och återkrav i vägledning (2024:02) *Återbetalning.*

10.2.1 Solidarisk återbetalningsskyldighet

Makar som gemensamt ansökt om och beviljats bostadsbidrag är i rättslig mening solidariskt ansvariga för återbetalning av för mycket utbetalt bidrag. Det gäller krav på återbetalning av både preliminärt och slutligt bostadsbidrag. Solidarisk återbetalningsskyldighet innebär att Försäkringskassan kan driva in pengar av vem som helst av de betalningsskyldiga personerna som betalning för hela återkravet.

10.2.2 Om den försäkrade har avlidit

Om Försäkringskassan har betalat ut preliminärt bostadsbidrag efter det att rätten till bidrag har upphört på grund av att den försäkrade har avlidit, bör bestämmelserna om återbetalningsskyldighet tillämpas mot dödsboet efter den avlidne (RAR 2002:14 till 108 kap. 9 § SFB). Se även Högsta förvaltningsdomstolens (HFD) avgörande 2011-11-24 mål nr 7013-10.

Om kravet på återbetalning avser skillnaden mellan slutligt och preliminärt bostads-bidrag i samband med avstämningen, är dödsboet också ansvarigt för kravet på återbetalning. Det gäller även eventuell avgift som tillkommer när återbetalningsbeloppet

är mer än 2 500 kronor. Om dödsboet har skiftats är i stället dödsbodelägarna ansvariga i den omfattning som framgår av ärvdabalken (12 § RFFS 1996:12).

I ärvdabalken framgår att dödsbodelägarna är ansvariga för betalning av skulden i förhållande till vad var och en av dem har fått för mycket vid bodelningen eller arvskiftet (21 kap. 4 § ärvdabalken).

Se avsnitt 9.4.2 om vad som gäller vid utbetalning när den försäkrade har avlidit.

10.3 Eftergift

Försäkringskassan får efterge kravet på återbetalning helt eller delvis om det finns särskilda skäl för det.

För att Försäkringskassan ska kunna pröva rätten till eftergift måste den som ansökt om bostadsbidrag och dennes medsökande ha fullgjort anmälningsskyldigheten enligt 110 kap. 46 och 47 §§ SFB. Om de inte har anmält ändrade förhållanden kan frågan om eftergift ändå prövas om de inte skäligen borde ha insett att de var skyldiga att göra en sådan anmälan (108 kap. 14 § SFB).

Om Försäkringskassan känner till en inkomständring, är föräldern eller ungdomen inte anmälningsskyldig enligt 110 kap. 46 § SFB. När Försäkringskassan har fått in en uppgift i våra digitala system anses Försäkringskassan känna till uppgiften. Om föräldern eller ungdomen inte haft någon anmälningsskyldighet kan eftergift prövas enligt 108 kap. 14 § SFB. (KRNG mål nr 7022-13).

Om hushållet medvetet eller av oaktsamhet lämnat felaktiga uppgifter till grund för bedömningen av rätten till bostadsbidrag, får kravet på återbetalning inte efterges (108 kap. 13 § SFB).

10.3.1 Anmälningsskyldighet vid eftergift

Den som ansöker om eller får preliminärt bostadsbidrag är skyldig att anmäla ändrade förhållanden som påverkar rätten till bidraget eller bidragets storlek. Det kan till exempel vara ändringar i inkomst- och bostadsförhållanden eller ändring av hushållets sammansättning (110 kap. 46 § SFB). Här är det viktigt att komma ihåg att bostadsbidrag lämnas för den bostad där den försäkrade är bosatt och folkbokförd. Detta innebär att hushållet måste anmäla ett byte av bostad oavsett om kostnaden för den nya bostaden är högre eller lägre än för den tidigare bostaden. (Se även avsnitt 7.3.1 *Anmälningsskyldighet vid pågående bidrag*.)

En anmälan om ändrade förhållanden eller ändrade uppgifter måste inte göras till den avdelning på Försäkringskassan som handlägger bostadsbidrag. Om uppgiften har kommit in till Försäkringskassan anses den försäkrade ha fullgjort sin anmälningsskyldighet, trots att hen gjorde anmälan i annat syfte än att ändra uppgifterna i ärendet om bostadsbidrag.

De ändrade förhållandena ska anmälas så snart som möjligt och senast 14 dagar efter det att den anmälningsskyldige fick kännedom om förändringen (110 kap. 47 § SFB).

En försäkrad som underlåter att komma in med anmälan kan ändå få sin rätt till eftergift prövad om hen inte skäligen borde ha insett att anmälningsskyldighet förelåg.

Av förarbetsuttalande (prop. 2001/02:9 s. 59–60) framgår följande typsituationer där den försäkrade inte skäligen bort inse att anmälningsskyldighet förelegat.

- När den försäkrade kan visa att en inkomstökning inträffat efter det att bidraget har upphört eller efter att bidraget ”jämkats” till noll kronor för resten av året.

- När en socialbidragstagare som vid en inkomstökning får motsvarande sänkning i socialbidrag och därigenom i princip en oförändrad ekonomisk situation, får kompletterande socialbidrag även efter inkomstökningen.
- När den som får bostadsbidrag beviljas ytterligare en socialförsäkringsförmån under bidragsåret från Försäkringskassan, till exempel vårdbidrag för ett handikappat barn eller retroaktiv arbetsskadelivränta.

Enligt Försäkringskassans allmänna råd till 108 kap. 14 § SFB (RAR 2001:8) bör kravet på att den försäkrade skäligen inte borde ha insett att hen var skyldig att göra en anmälan vidare anses uppfyllt om den försäkrade på grund av svår sjukdom eller mycket svåra personliga förhållanden varit förhindrad att anmäla inkomstförändringar under bidragsåret.

Försäkringskassan måste bedöma i varje enskilt fall om den försäkrade skäligen bort inse sin skyldighet att anmäla ett ändrat förhållande. Till ledning för denna bedömning finns det ovan redovisade uttalandet från förarbetena till lagen och det allmänna rådet. Men även andra omständigheter än de som anges där kan behöva vägas in i bedömningen.

10.3.2 Metodstöd – exempel på när eftergift kan prövas och inte kan prövas

Om en person har en inkomst från Försäkringskassan eller någon annan inkomst och ändå uppger 0 kr i inkomst i ansökan, så har hen antingen medvetet lämnat fel uppgifter eller varit oaktsam. I så fall får kravet inte efterges (108 kap. 13 § SFB). Då ska frågan om eftergift inte utredas.

Om personen har bostadsbidrag och får högre inkomster under tiden, så blir frågan om hen har anmält de ändrade förhållandena eller om hen skäligen inte borde ha insett att anmälan skulle göras (108 kap. 14 § SFB). När den som får bostadsbidrag inte skäligen kunnat inse att uppgiften skulle anmälas, finns det ingen anmälningsskyldighet. Det kan till exempel gälla när det är Försäkringskassan som har betalat ut den ersättning som påverkar bostadsbidraget (110 kap. 46 § SFB).

Nedan finns exempel på när eftergift kan prövas och inte kan prövas när en person har fått för mycket bostadsbidrag på grund av att hen inte fyllt i rätt inkomst på ansökan, eller inte anmält ändrade förhållanden som påverkar rätten till eller storleken på bostadsbidraget:

- **Föräldern eller ungdomen har ersättning från Försäkringskassan som ska räknas in i BGI. Hen anger inte ersättningen på sin ansökan, och när Försäkringskassan beräknar bostadsbidraget räknas ersättningen inte med i BGI.**

I den här situationen har föräldern eller ungdomen medvetet eller av oaktsamhet lämnat felaktiga uppgifter i ansökan. Då får kravet på återbetalning inte efterges (108 kap. 13 § SFB). Det räcker alltså med att personen varit oaktsam för att det inte ska vara aktuellt att utreda om hen har anmält eller inte skäligen borde ha insett att en anmälan skulle göras.

- **Föräldern eller ungdomen har inte någon ersättning från Försäkringskassan vid tidpunkten för ansökan om bostadsbidrag, men beviljas ersättning som ska räknas in i BGI efter att hen beviljats bostadsbidrag. Föräldern eller ungdomen meddelar inte att hen fått ersättning som påverkar BGI.**

Det här är en uppgift som **Försäkringskassan** har kännedom om, eftersom det är Försäkringskassan som beviljat ersättningen. Den som får bostadsbidrag behöver inte anmäla om myndigheten har kännedom om ändringen (110 kap. 46 § 3 st. SFB). Eftersom hen inte haft anmälningsskyldighet kan Försäkringskassan pröva eftergift.

- **Föräldern eller ungdomen har vid ansökningstillfället ersättning från Försäkringskassan som ska räknas med i BGI, men beräknar inkomsten till ett för lågt belopp.**

I en sådan situation får man bedöma om man anser att den som ansöker om bostadsbidrag har lämnat felaktiga uppgifter medvetet, av oaktsamhet eller om det är ett ursäktligt misstag. Om inkomsten är avsevärt fel kan man nog inte säga att det är ursäktligt, utan då är det sannolikt oaktsamt. Det går inte att sätta en gräns för vad som är ett ursäktligt misstag, oaktsamhet eller medvetet, utan det är en bedömning som måste göras i varje enskilt ärende. Om man bedömer att den som ansöker om bostadsbidrag medvetet eller av oaktsamhet lämnat felaktiga uppgifter i ansökan får kravet på återbetalning inte efterges. Om man bedömer att det är ursäktligt misstag kan eftergift prövas.

10.3.3 Särskilda skäl för eftergift

Normalt ska eftergiftsbedömning alltid göras ex officio, det vill säga utan att den försäkrade särskilt begär det. Vid beslut om slutligt bostadsbidrag är detta dock inte möjligt eftersom flertalet beslut hanteras helt maskinellt.

Bedömningen av om den försäkrade ska beviljas eftergift innebär att man väger skälen som talar för respektive emot ett sådant beslut. Den försäkrade ska kunna visa de omständigheter som hen åberopar som stöd för begäran om eftergift. Men om Försäkringskassan har information om sådana omständigheter som normalt sett anges som skäl för eftergift, ska denna information beaktas. Det gäller även om den försäkrade inte uttryckligen åberopar dess omständigheter.

Vid bedömningen av om det finns särskilda skäl för eftergift av bostadsbidrag ska särskilt beaktas vilken förmåga sökanden och dennes medsökande har att kunna återbetala bidraget (108 kap. 12 § SFB).

Vid bedömningen av en försäkrads betalningsförmåga ska Försäkringskassan göra en prognos över den försäkrades möjligheter att återbetala skulden. Vid denna prognos måste Försäkringskassan utgå från de förhållanden som gäller vid tidpunkten för bedömningen. Bedömningen av betalningsförmågan ska göras på relativt lång sikt. Vid bedömning av möjligheterna att kunna betala tillbaka skulden måste en helhetsbild av den ekonomiska situationen göras. Man måste således beakta den ekonomiska situationen både bakåt i tiden, den aktuella situationen samt vilka utsikter som kan bedömas föreligga vad gäller framtida inkomster. I bedömningen ska, utöver bidragstagarnas inkomster, även beaktas realiserbara förmögenhetsvärden (prop. 1998/99:77 s. 9).

När betalningsförmågan ska beräknas kan ledning sökas i Kronofogdens (KFM) föreskrifter om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön. Se vidare Kronofogdens webbplats, där det också finns en webbtjänst med räknehjälp. KFM bestämmer varje år ett normalbelopp.

Se mer om eftergiftsbedömning i vägledning (*2*024:2*) Återbetalning*. Vad gäller försäkrade som beviljats skuldsanering hänvisas till vägledning (2005:02) *Fordringshantering hos Försäkringskassan*.

Eftergift om den försäkrade har betalningsförmåga

Varken lagtext eller förarbeten utesluter möjligheten att ta hänsyn till andra omständigheter än just betalningsförmåga i det enskilda fallet. Det går alltså att bevilja eftergift även när den försäkrade har förmåga att betala tillbaka kravet. I ett sådant fall måste dock skälen som talar för eftergift vara mycket starka.

Eftersom den försäkrade är strikt återbetalningsskyldig för felaktigt utbetalat bostadsbidrag finns det inte, förrän vid eftergiftsprövningen, skäl att ta ställning till vems

agerande som föranlett den felaktiga utbetalningen. Om det är den försäkrade som förorsakat den felaktiga utbetalningen genom att lämna felaktiga uppgifter bör detta beaktas som ett skäl emot eftergift. Detsamma får anses gälla om den försäkrade medvetet uppburit felaktig ersättning och underlåtit att anmäla detta förhållande till Försäkringskassan. Om den försäkrade däremot inte skäligen bort inse att utbetalningen varit felaktig kan detta väga för ett beslut om eftergift.

För eftergift kan också beloppets storlek eller återkravsperiodens längd tala (se RÅ 2009 ref. 2).

Försäkringskassan har också i allmänt råd (RAR 2001:8 till 108 kap. 14 § SFB) uttryckt att eftergift kan beviljas om den försäkrades medicinska eller sociala rehabilitering skulle äventyras om denne tvingades att återbetala bostadsbidrag.

Social rehabilitering kan exempelvis innebära att en myndighet har fastställt ett särskilt rehabiliteringsprogram som ska leda till återanpassning. En förutsättning för eftergift är då att programmet följs.

Vid bedömning av eftergift för en försäkrad som inte helt saknar betalningsförmåga får samtliga omständigheter sammanvägas. Som ovan angivits ska en skälighetshänsyn vara ledande för bedömningen.

10.4 Hantering av fastställt krav på återbetalning

10.4.1 Omfördelning av krav på återbetalning efter avstämning

En av två solidariskt betalningsansvariga makar kan begära att kravet på återbetalning ska omfördelas. Försäkringskassan har möjlighet att omfördela kravet om återbetalningsskyldigheten beror på en betydande inkomstökning som den andra maken fått efter separationen (11 § RFFS 1996:12).

I ett sådant fall kan Försäkringskassan besluta att dela upp återbetalningsbeloppet mellan makarna. Uppdelningen görs i förhållande till var och ens andel av den inkomstökning som orsakat att det slutliga bostadsbidraget blivit lägre än det preliminära bidrag som betalats ut. Det innebär att beslutet om slutligt bostadsbidrag blir två separata beslut, ett för varje make. Betalningsansvaret blir då inte längre solidariskt.

Exempel
Bosse och Kristina har två barn. De beviljas bostadsbidrag för tiden januari–december. BGI beräknas till 120 000 kronor för dem vardera. Deras preliminära bostadsbidrag beräknas till 1 950 kronor per månad, vilket betalas ut med 1 900 kronor.

Ett halvår senare separerar de. Kristina ansöker om bostadsbidrag som ensamstående med två hemmavarande barn från och med juli.

Vid avstämningen visar det sig att Bosses inkomst under det år som han fått bostadsbidrag tillsammans med Kristina blev 150 000 kronor. Han fick nämligen en löneökning från och med juli.

Under första halvåret fick Bosse och Kristina tillsammans bostadsbidrag med 1 900 kronor per månad, totalt 11 400 kronor för perioden januari–juni. Bosses löneökning innebär att bidraget skulle ha varit 1 450 kronor per månad, 8 700 kronor för januari–juni. Makarna blir således skyldiga att betala tillbaka 3 200 kronor (11 900 – 8 700) på grund av Bosses löneökning.

Kristina begär att Försäkringskassan ska pröva frågan om återbetalningsskyldighet. Försäkringskassan kommer fram till att kravet på återbetalning helt och hållet beror på Bosses löneökning efter separationen och beslutar att Bosse ska svara för hela återbetalningen av bostadsbidraget.

Exempel
Ally och Billy beräknade sin BGI till 150 000 kronor respektive 85 000 kronor när de ansökte om bostadsbidrag. De fick bostadsbidrag med 1 200 kronor per månad under januari–april.

I beslut om slutligt bostadsbidrag fastställer Försäkringskassan Allys BGI till 160 000 kronor och Billys BGI till 135 000 kronor. Ally och Billy blir skyldiga att solidariskt betala tillbaka 4 000 kronor.

Ally begär att Försäkringskassan ska omfördela kravet på återbetalning eftersom Billy har fått högre inkomst efter separationen. Efter utredning finner Försäkringskassan att återbetalningsbeloppet kan omfördelas på följande sätt:

Allys inkomstökning är 10 000 kronor, vilket motsvarar 17 procent av den totala inkomstökningen på 60 000 kronor. Hennes krav på återbetalning blir 680 kronor.

Billys inkomstökning är 50 000 kronor, vilket motsvarar 83 procent av den totala inkomstökningen på 60 000 kronor. Hans krav på återbetalning blir 3 320 kronor.

10.5 Kvittning

Om någon är skyldig att betala tillbaka bostadsbidrag får Försäkringskassan, i den utsträckning det är skäligt, göra avdrag på ersättning enligt SFB (108 kap. 22 § SFB).

Läs mer

I vägledning (2005:02) *Fordringshantering hos Försäkringskassan* kan du läsa mer om när avdrag och kvittning kan göras på annan ersättning som betalas ut av Försäkringskassan.

11 Övrigt

11.1 Ändring, omprövning och överklagande

För ändring, omprövning och överklagande av beslut om bostadsbidrag tillämpas bestämmelserna 113 kap. 3–21 §§ SFB.

Ett beslut kan ändras enligt 113 kap. 3 § SFB om beslutet

- på grund av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet,
- har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag,
- har blivit oriktigt på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning eller annan liknande orsak.

Beslutet får inte ändras till den försäkrades nackdel när det gäller förmån som har förfallit till betalning, det vill säga belopp som redan har betalats ut. Inte heller i annat fall om det finns synnerliga skäl mot det (113 kap. 5 § SFB).

Normalt får en ändring enligt denna paragraf inte tas upp sedan mer än två år förflutit från den dag beslutet meddelades (113 kap. 6 § SFB).

Bestämmelserna om omprövning i 113 kap. 7–9 §§ SFB innebär att ett beslut som inte har fattats med stöd av 113 kap. 3 § SFB kan omprövas om det är till fördel för den enskilde. En begäran om omprövning ska ha kommit in till Försäkringskassan inom två månader från den dag den enskilde fick del av beslutet.

Läs mer i vägledning (2001:07) *Omprövning och överklagande av Försäkringskassans beslut*.

11.1.1 Preskription

Den försäkrade förlorar rätten till det preliminära bostadsbidraget om det inte har kvitterats ut före utgången av det andra året efter det att beloppet har förfallit till betalning. Detsamma gäller överskjutande belopp inklusive ränta vid beslut om slutligt bostadsbidrag (107 kap. 12 § SFB).

11.1.2 Utmätning och överlåtelse

Den försäkrades fordran på ersättning som innestår hos Försäkringskassan får inte utmätas. Det går inte heller att pantsätta eller överlåta en sådan fordran på ersättning innan den är tillgänglig för lyftning, det vill säga innan den har betalats ut (107 kap. 9 och 10 §§ SFB).

Överlåtelse kan i viss omfattning göras i form av fullmakt. Se vägledning (2005:01) *Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar* och vägledning (2004:07) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Källförteckning

EU-förordningar

Förordning (EG) nr 988/2009 av den 16 september 2009 om ändring av förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Förordning (EG) nr 987/2009 av den 16 september 2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Förordning (EG) nr 859/2003 av den 14 maj 2003 om utvidgning av bestämmelserna i förordning (EEG) nr 1408/71 och förordning (EEG) nr 574/72 till att gälla de medborgare i tredje land som enbart på grund av sitt medborgarskap inte omfattas av dessa bestämmelser

Förordning (EEG) nr 574/72 av den 21 mars 1972 om tillämpningen av förordning 1408/71

Förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen

Lagar

Föräldrabalken

Jordabalken

Miljöbalken

Socialförsäkringsbalken

Äktenskapsbalken

Ärvdabalken

Bokföringslagen (1999:1078)

Bostadsrättslagen (1991:614)

Brottsskadelagen (2014:322)

Folkbokföringslagen (1991:481)

Förvaltningslagen (2017:900)

Inkomstskattelagen (1999:1229)

Lag (2024:1256) om ändring i socialförsäkringsbalken

Lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken

Lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner

Lagen (2008: 826) om skattereduktion för kommunal fastighetsavgift

Lagen (2005:466) om beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner m.m. för neurosedynskadade

Lagen (1999:247) om avgifter avseende bostadsbidrag för år 1997

Lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap

Lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande

Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta

Lagen (1964:143) om bidragsförskott

Lagen (1904:26) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap

Patientskadelagen (1996:799)

Produktansvarslagen (1992:18)

Sambolagen (2003:376)

Socialtjänstlagen (2025:400)

Studiestödslagen (1999:1395)

Årsredovisningslagen (1995:1554)

Förordningar

Förordning (2007:1345) om statsbidrag vid vissa studier för personer med funktionsnedsättning

Förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga

Bostadsbidragsförordningen (1993:739)

Folkbokföringsförordningen (1991:749)

Föreskrifter

Försäkringskassans föreskrifter

FKFS (2023:4) om beräkning av genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad

RFFS (1999:4) om avgifter avseende bostadsbidrag för år 1997

RFFS (1998:9) om beräkning av bostadskostnad

RFFS (1996:12) om inkomstprövning och avstämning vid beslut om bostadsbidrag

RFFS (1993:7) om bostadsbidrag

Pensionsmyndighetens föreskrifter

Pensionsmyndighetens föreskrifter om ändring i PFS 2014:11, om uppskattning av kostnader PFS 2021:9.

Skatteverkets föreskrifter
Skatteverkets föreskrifter om värdet av förmån av annan bostad här i landet än semesterbostad att tillämpa vid beräkning av skatteavdrag och arbetsgivareavgifter. Föreskrifterna ges ut årligen.

Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden
FKRS 2024:03 Boende som bostadsersättning enligt förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser kan lämnas för

Allmänna råd
Försäkringskassans allmänna råd
RAR (2002:14) om återkrav

RAR (2001:8) om bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar

Socialstyrelsens allmänna råd
SOSFS 2003:5 om ekonomiskt bistånd

Förarbeten
Propositioner
Prop. 2017/18:6 Nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis

Prop. 2009/10:69 Kompletteringar av socialförsäkringsbalken

Prop. 2008/09:200 Socialförsäkringsbalk

Prop. 2004/05:122 Beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner m.m. för neurosedynskadade

Prop. 2004/05:112 Ändrade regler för bostadsbidrag

Prop. 2003/04:96 Vissa socialförsäkringsfrågor

Prop. 2002/03:80 Ny sambolag

Prop. 2002/03:33 Barns förmögenhet vid beräkning av bostadsbidrag

Prop. 2001/02:119 Vissa socialförsäkringsfrågor m.m.

Prop. 2001/02:9 Vissa socialförsäkringsfrågor

Prop. 1998/99:77 Eftergift vid återbetalning av bostadsbidrag

Prop. 1996/97:150 1997 års ekonomiska vårproposition

Prop. 1995/96:186 Nya regler för bostadsbidrag

Prop. 1992/93:174 om administrationen av bostadsbidragen till barnfamiljer m.m.

Prop. 1989/90:110 Reformerad inkomst- och företagsbeskattning

Prop. 1978/79:12 om underhåll till barn och frånskilda m.m.

Prop. 1975/76:145 om ändrade regler för bostadstillägg

Statens offentliga utredningar
SOU 2009/10:SfU11 Socialförsäkringsbalk

SOU 1995:133 Bostadsbidragen, effektivare inkomstprövning – besparingar

Domar

Högsta förvaltningsdomstolen

Målnr

HFD 2023 ref. 15 I-III

HFD 2021 ref. 58

HFD 2020 ref.32

HFD 2018 ref. 70

HFD 2015 ref. 38

HFD 2014 ref. 64

HFD 2013 ref. 29

Regeringsrätten

Målnr	*Referatnr*
3870-2004	*RÅ 2005:75*
3327-2002	*RÅ 2002:86*
4789-1998	*RÅ 2002:15*
831-1998	*RÅ 2001:40*
7712-1995	*RÅ 1997:22*
1769-1995	*RÅ 1997:8*

RÅ 2009 ref. 87

RÅ 2009 ref. 2

Kammarrätten

KRNG 7022-13

KRNG 5047-2000

KRNG 3998-1999

KRNG 5813-1994

KRNJ 4200-2006

KRNJ 6508-1994

KRNS 6747-2007

KRNS 3730-2002

KRNS 2883-1996

KRNSU 497-1999

Vägledningar

2024:02 Återbetalning

2018:1 Rättelse och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen

2017:1 Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal

2005:2 Fordringshantering hos Försäkringskassan

2005:1 Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar

2004:8 EU-familjeförmåner

2004:7 Förvaltningsrätt i praktiken

2004:1 Kontrollutredning

2002:14 Familjebidrag och dagpenning vid tjänstgöring inom totalförsvaret

2001:9 Underhållsstöd

2001:7 Omprövning och överklagande av Försäkringskassans beslut

Pensionsmyndighetens vägledning

2010:5 Bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd

Övrigt

Hessmark m.fl., Socialförsäkringsbalken, En kommentar, uppl. 2